

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME BECERİLERİNİ
KULLANMADA DİJİTAL HİKAYELERİN ETKİSİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

SEDA KOCAOĞLU

**Tez Danışmanı
DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH KANA**

ÇANAKKALE – 2023

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME BECERİLERİNİ
KULLANMADA DİJİTAL HİKAYELERİN ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDA KOCAOĞLU

Tez Danışmanı

DR. ÖĞR. ÜYESİ FATİH KANA

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Birimince desteklenmiştir.

Proje No: 4332

ÇANAKKALE – 2023

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Seda KOCAOĞLU tarafından Dr. Öğr. Üyesi Fatih KANA yönetiminde hazırlanan ve 07/06/2023 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Becerilerini Kullanmada Dijital Hikayelerin Etkisi” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. İsim SOYİSMİ
(Danışman)

.....

Doç. Dr. İsim SOYİSMİ

.....

Dr. Öğr. Üyesi İsim SOYİSMİ

.....

Tez No :

Tez Savunma Tarihi : 07/06/2023

.....

DOÇ. DR. YENER PAZARCIK

Enstitü Müdürü

../.../2023

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Seda KOCAOĞLU

07/06/2023

TEŞEKKÜR

Teknolojinin hayatımızın her alanına girdiği günümüzde eğitim ortamları da artık dijitalleşme yoluna gitmektedir. Türkçe dersinde öğrencilerin karşılaştığı özet çalışmalarının da dijital ortamlarda dijital hikâyeye dönüşmesi mümkün olmaktadır. Bu çalışmada özetleme becerilerinde dijital hikayelerin etkisi araştırılmıştır.

Bu tezin yazılmasında, yüksek lisans eğitimimde her zaman yanımda olan, her soruma sabırla cevap veren, öneri ve katkılarını sunan, bana en karmaşık gelen durumları bile en basit haliyle kavramama yardımcı olan, çalışkanlığı ve enerjisi ile bana güç veren danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Fatih KANA'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca yüksek lisans eğitimimde bilgi ve donanımlarıyla ufkumu açan ve bu eğitimi hakkıyla almamızı sağlayan değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Yusuf AVCI, Prof. Dr. Ömer SOLAK, Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL ve Doç. Dr. Mehtap GÜNEŞ ÖZDEN'e de teşekkürlerim sunarım.

Araştırma boyunca her türlü maddi desteği sağlayan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Destekleme birimine teşekkür ederim.

Son olarak yüksek lisansa başvurmamda ve yüksek lisans sürecinde bana her zaman destek olan, yükümü hafifletip çalışmam konusunda beni yüreklendiren sevgili eşim Aydın KOCAOĞLU'na, manevi olarak benden desteklerini esirgemeyen oğlum Yiğit KOCAOĞLU ve kızım Öykü KOCAOĞLU'na da teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunuyorum.

Çanakkale, 2023
Seda KOCAOĞLU

ÖZET

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZETLEME BECERİLERİNİ KULLANMADA DİJİTAL HİKAYELERİN ETKİSİ

Seda KOCAOĞLU

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatih KANA

07/06/2023, 134

Ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerindeki eksiklik ve sıkıntıların, öğrencilerin özetlemeyi sıkıcı ve gereksiz bulmalarından, özetleme teknikleri konusunda bilgi eksikliklerinden ve özetlemenin günümüz teknolojilerine uyum sağlamamasından kaynaklanmaktadır. Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişmesinde dijital hikayelerin etkisini belirlemektir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden ‘Eylem Araştırması’ deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı Merkez ilçede bulunan bir imam hatip ortaokulunun 6. sınıfına devam eden 27 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü, öğrenci özet metinleri, Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, Ön Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi, Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi, Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, Araştırmacı Günlüğü, Öğrenci Günlüğü olmak üzere 6 veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmada nicel verilerin analizinde SPSS 26.0 kullanılmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz uygulanmıştır.

Çalışmada elde verilere göre, öğrencilerin özetlemeye karşı olumlu algılar olduğu fakat özetleri dijital hikâyeye dönüştürme uygulamaları öncesi öğrencilerde bilgi eksikliği ve özet yazmaya karşı isteksizlik olduğu gibi olumsuz algılar olduğu sonucuna varılmıştır. Özetleme uygulamaları öncesinde elde edilen bulgulardan hareketle özetleme uygulamaları yapılmış öğrencilerin genel olarak özet yazabildikleri tespit edilmiştir. Ancak teknik bilgi ve okuduğunu

anlama becerilerinin eksikliğinden kaynaklanan kısımların eğitimle tamamlanması öğrenciler üzerinde olumlu bir etki göstermiştir. Son algı sorularına verdikleri cevaplardan hareketle öğrencilerin özetlerini dijital hikâyeye dönüştürme konusunda istekli oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin özetlerini dijital hikâyeye dönüştürmesi özetleme becerileri üzerinde olumlu bir etki göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Hikâye, Okuma Becerisi, Okuduğunu Anlama, Özetleme, Yazma Becerisi.

ABSTRACT

THE EFFECT OF DIGITAL STORIES ON SECONDARY STUDENTS' USE OF SUMMARY SKILLS

Seda KOCAOĞLU

ÇanakkaleOnsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Turkish and Social Sciences Education

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Fatih KANA

07/06/2023, 134

The short coming sand difficulties in the summarizati on skills of secondary school students are due to the fact that the students find summarizing boring and unnecessary, their lack of knowledge about summarization techniques, and their compatibility of summarizing with today's technologies. The purpose of this research is to determine the effect of digital stories on the development of secondary school students' summarization skills.

The study group of the research consists of 27 student sattending the 6th grade of an imam hatip secondary school in the central district of Çanakkale Provincial Directorate of National Education in the 2022-2023 academic year. In the study, 6 data collection tools were used: researcher diary, student diary, student summary texts, Attitude to wards Summarization Scale, Pre-Perception Open-Ended Student Questionnaire, Post-Perception Open-Ended Student Questionnaire, Story Summary Evaluation Rubric, Researcher's Diary, and Student's Diary. SPSS 26.0 was used in the analysis of quantitative data in the study. Descriptive analysis was applied in the analysis of qualitative data. In the study, "Action Research" design, which is one of the qualitative research methods, was used. In order to determine whether the applications developed for problems related to summarization skills in the study solve these problems, this design was found suitable for the study. The study group of the research consists of 27 students attending the 6th grade of an imam hatip secondary school in the central district of Çanakkale Provincial Directorate of National Education in the 2022-2023 academic year.

According to the data obtained in the study, it was concluded that students had positive perceptions towards summarizing, but there were negative perceptions such as lack of knowledge and reluctance to write summaries before the implementation of converting summaries into digital stories. Based on the findings obtained before the summarization practices, it was determined that the students who were made to summarize were able to write summaries in general. However, the completion of the parts resulting from the lack of technical knowledge and reading comprehension skills with education had a positive effect on the students. Based on the answers they gave to the last perception questions, it was determined that the students were willing to transform their summaries into digital stories. Converting students' summaries into digital stories had a positive effect on their summarization skills.

Keywords: Digital Story, Reading Skill, Summarizing, Summarizing Techniques, Writing Skill.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	8
1.6. Tanımlar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Özetleme.....	10
2.2. Özetleme Becerisi	11
2.3. Özetleme Stratejileri.....	12
2.4. Özetlemeye Yönelik Tutum.....	16

2.5. Özetleme Kuralları.....	18
2.6. Özetleme Öz Yeterliliği.....	20
2.7. Dijital Hikâye.....	21
2.7.1. Hikâye.....	21
2.7.2. Dijital Hikâye.....	22
2.7.3. Dijital Hikaye Oluşturma.....	27
2.8. İlgili Araştırmalar.....	31
2.8.1. Özetleme ile İlgili Araştırmalar.....	31
2.8.2. Dijital Hikâye ile İlgili Araştırmalar.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.1.1. Problemi Belirleme	37
3.1.2. Bilgileri Toplama	38
3.1.3. Bilgileri Yorumlama	38
3.1.4. İşlenmiş Verilere Göre Uygulamayı Gerçekleştirme	38
3.1.5. 10 Saatlik Özetleme ve Dijital Hikâye Uygulamalarının Gerçekleştirilmesi	39
3.1.6. Sonuç Değerlendirme	44
3.2. Çalışma Grubu.....	44

3.3.	Veri Toplama Araçları.....	46
3.3.1.	Araştırmacı Günlüğü.....	47
3.3.2.	Öğrenci Günlüğü.....	48
3.3.3.	Ön Algı ve Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi.....	48
3.3.4.	Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı.....	48
3.3.5.	Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği.....	49
3.4.	Verilerin Analizi.....	49
3.5.	Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.	Öğrencilerin Özetleme Kavramının Ne Olduğunu, Özetlemenin Nasıl Yapıldığını Tam Anlamıyla Bilip Bilmediklerine Dair Bulgular ve Yorum.....	52
4.2.	Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Özetleme ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar	58
4.3.	Öğrencilerin Yaşlarıyla Özetleme ve Dijital Öykü Oluşturma Becerileri Arasında İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar.....	64
4.4.	Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarıyla Özetleme ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasında Bir İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar.....	69
4.5.	Öğrencilerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımının Özetleme Becerisi ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar.....	71
4.6.	Öğrenciler Dijital Hikâye Konusunda Bilgi Sahibi Olmalarıyla Özetleme Becerisi ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar.....	76
4.7.	Öğrencilerin Özetleme Becerilerinin Gelişiminde Dijital Hikâye Yazmanın Etkisine Dair Bulgu ve Yorumlar.....	81

4.8.	Öğrenciler Verilen Özetleme Eğitimi ve Dijital Hikâye Oluşturma Eğitimlerinden Sonra Gösterdiği Gelişmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	84
------	--	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1.	Tartışma ve Sonuç.....	119
5.1.1.	Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	119
5.1.2.	Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	120
5.1.3.	Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	121
5.1.4.	Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	121
5.1.5.	Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	122
5.1.6.	Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	123
5.1.7.	Araştırmanın Yedinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	123
5.1.8.	Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç.....	124
5.2.	Öneriler.....	124
	KAYNAKÇA	126
	EKLER	I
	EK 1. UYGULAMA METİNLERİ	I
	EK 2. İZİN ONAYI	V
	EK 3. ÖZETLEMeye YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ	VI
	EK 4. ÖYKÜ ÖZETİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI.....	VIII
	EK 5. ÖN ALGI SORULARI AÇIK UÇLU ÖĞRENCİ ANKETİ.....	IV
	EK 6. SON ALGI SORULARI AÇIK UÇLU ÖĞRENCİ ANKETİ.....	X
	EK 7. ÖZETLEME VE DİJİTAL HİKAYE EĞİTİM PLANI.....	XI
	EK 8. ÖYKÜ ÖZETİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI İZNİ.....	XII
	EK 9. ÖZETLEMeye YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İZNİ.....	XIII

ÖZGEÇMİŞ.....	XIV
---------------	-----

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
FATİH	Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
TYÇ	Temel Yeterlilikler Çerçevesi
ÖYTÖ	Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
%	Yüzde oranı

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Büyük Ölçekli Yapı Kuralları.....	14
Tablo 2	Araştırmanın Eylem Planı.....	38
Tablo 3	Araştırmaya Katılanların Cinsiyetleri.....	44
Tablo 4	Araştırmaya Katılanların Yaşları.....	44
Tablo 5	Araştırmaya Katılanların Annelerinin Eğitim Durumları.....	45
Tablo 7	Araştırmaya Katılanların Sosyal Medya Kullanım Duruları.....	45
Tablo 8	Araştırmaya Katılanların Dijital Hikâye Bilgisi.....	46
Tablo 9	Araştırmaya Katılanların Dijital Hikâye Oluşturup Oluşturmadıkları.....	46
Tablo 10	Ölçeğe Ait Basıklık ve Çarpıklık Değeri.....	50
Tablo 11	Öğrenciler İçin Özetlemenin İfade Ettikleri.....	52
Tablo 12	Okuduğu Metni Özetleme Süresi.....	53
Tablo 13	Özet Yazarken Ön Hazırlık Gerekliliği.....	54
Tablo 14	Özet Yazarken Belli Kurallarının Olup Olmadığı Durumu.....	54
Tablo 15	Özet Çıkarmanın Geliştirilebilir Bir Beceri Olup Olmadığı Durumu.....	55
Tablo 16	Önemine İnanma Boyutuna ait Betimsel	55
Tablo 17	Hoşlanma Boyutuna Ait Betimsel Analizler.....	57
Tablo 18	Boyutlara İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.	58
Tablo 19	Öğrencilere Göre Dijital Hikaye Bilgisi.....	59

Tablo 20	Öğrencilere Göre Özetlerin Dijital Hikayeye Dönüştürülebilme Durumu.....	59
Tablo 21	Maddelere ilişkin Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları...	60
Tablo 22	Boyutlara İlişkin Yaş Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	64
Tablo 23	Maddelere ilişkin Yaş Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	65
Tablo 24	Anne Eğitim Durumlarına Göre Boyutlar Arasındaki ANOVA Analizleri.....	69
Tablo 25	Baba Eğitim Durumlarına Göre Boyutlar Arasındaki ANOVA Analizleri.....	69
Tablo 26	Baba Eğitim Durumları ile Maddeler Arasındaki ANOVA Analizleri.....	70
Tablo 27	Boyutlara İlişkin Sosyal Medya Kullanımı t-Testi Sonuçları.	71
Tablo 28	Önemine İnanma Boyutuna İlişkin Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	71
Tablo 29	Hoşlanma Boyutu Maddelerine İlişkin Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	73
Tablo 30	Boyutlara İlişkin Dijital Hikaye Bilgisi Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	76
Tablo 31	Öğrencilerin Dijital Hikaye Bilgisi.....	76
Tablo 32	Önemine İnanma Boyutu Maddelerine İlişkin Dijital Hikaye Bilgisi Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	77
Tablo 33	Hoşlanma Boyutu Maddelerine İlişkin Dijital Hikaye Bilgisi Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	78
Tablo 34	Boyutlara İlişkin Dijital Hikaye Oluşturma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	79

Tablo 35	Boyutlara İlişkin Dijital Hikaye Oluşturma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları.....	79
Tablo 36	Hoşlanma Boyutu Maddelerine İlişkin Dijital Hikâye Oluşturma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	80
Tablo 37	Öğrenciler İçin Özetlemenin İfade Ettikleri İle İlgili Son Algıları.....	84
Tablo 38	Özet Yazmak İçin Ön Hazırlık Gerekliklik Durumu ile İlgili Son Algıları.....	85
Tablo 39	Özet Yazarken Belli Kuralların Olup Olmadığı Durumu İle İlgili Son Algıları.....	86
Tablo 40	Özet Yazarken Geniş Zaman Kullanımı İle İlgili Öğrencilerin Son Algıları.....	87
Tablo 41	Özet Çıkarmanın Geliştirilebilir Bir Beceri Olup Olmadığına Dair Öğrencilerin Son Algıları.....	88
Tablo 42	Dijital Hikâyenin Nasıl Oluşturulduğuna Dair Bilgilerinin Olup Olmadığı İle İlgili Öğrencilerin Son Algıları.....	90
Tablo 43	Özetlerin Dijital Hikâyeye Dönüştürülebileceğine Dair Öğrencilerin Son Algıları.....	90
Tablo 44	Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarına Göre Öğrencilerin Şahin Bey Adlı Öyküyü Özetlemeleri Bakımından Aldığı Genel Puanlar.....	94

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Dijital Hikâye Anlatımının Eğitimdeki Rollerini.....	26
Şekil 2	Eylem Araştırmasında İzlenecek Yol.....	35
Şekil 3	Eylem Araştırmasının Aşamaları	36
Şekil 4	Eylem Araştırması Planlama Süreci.....	37
Şekil 5	Yapılan Özetleme Eğitimlerinden Bir Kesit (Morpa Kampüsü).....	42
Şekil 6	Özet ve Özet Çıkarma Konu Anlatımı.....	42
Şekil 7	Özetlemeden Önce Dikkat Edilmesi Gerekenler Konu Anlatımı (Morpa Kampüsü).....	43
Şekil 8	Özetleme Yaparken Dikkat Edilmesi Gerekenler Konu Anlatımı (Morpa Kampüsü).....	43
Şekil 9	Veri Toplama Araçları	47
Şekil 10	Ö1 Kodlu Öğrencinin Ön Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap	53
Şekil 11	Ö27 Kodlu Öğrencinin Ön Algı Öğrenci Anketi 2. Soruya Verdiği Cevap.....	54
Şekil 12	Ö3 Kodlu Öğrencinin Ön Algı Öğrenci Anketi 3.Soruya Verdiği Cevap.....	54
Şekil 13	Ö 12 Kodlu Öğrencinin Ön Algı Öğrenci Anketi 4.Soruya Verdiği Cevap	55
Şekil 14	Ö 26 Kodlu Öğrencinin Ön Algı Öğrenci Anketi 5.Soruya Verdiği Cevap	56

Şekil 15	Ö12 Kodlu (Kız) Öğrencinin Dijital Hikâyenin Nasıl Oluşturulduğu Bilgisine Verdiği Cevap	58
Şekil 16	Ö23 Kodlu Öğrencinin (Erkek) Özetini Dijital Hikâyeye Dönüştürmeye Dair Verdiği Cevap.....	60
Şekil 17	Öğrencilere Dijital Hikâye Yazacakları Platform Olan “Storyjumper” Adlı Web 2.0 Aracının Tanıtılması.....	82
Şekil 18	Storyjumper Eğitimi.....	83
Şekil 19	Bireysel Olarak Öğrencilere Verilen “Storyjumper” Web2.0 Aracı Eğitimi.....	83
Şekil 20	Ö14 Kodlu Öğrencinin Özet Yazmanın Ne İfade Ettiğine Dair Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketine Verdiği Cevap.....	85
Şekil 21	Ö25 Kodlu Öğrencinin Özet Yazmanın Ne İfade Ettiğine Dair Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketine Verdiği Cevap	85
Şekil 22	Ö11 Kodlu “Öğrencinin Özet Yazmak Ön Hazırlık Gerektirir Mi” Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketine Verdiği Cevap	86
Şekil 23	Ö2 Kodlu Öğrencinin Özet Yazarken Belli Kuralları Olup Olmadığına Dair Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap	87
Şekil 24	Ö1 Kodlu Öğrencinin “Özet Yazarken Geniş Zamanlı İfadeler Kullanır Mısınız” Sorusuna Dair Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap.....	87
Şekil 25	Ö7 Kodlu Öğrencinin “Özet Yazarken Geniş Zamanlı İfadeler Kullanır Mısınız” Sorusuna Dair Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap.....	88
Şekil 26	Ö15 Kodlu Öğrencinin “Özet Yazarken Geniş Zamanlı İfadeler Kullanır Mısınız” Sorusuna Dair Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap	88

Şekil 27	Ö1 Kodlu Öğrencinin Özet Çıkarmak Geliştirilebilir Bir Beceri Midir, Sorusuna Verdiği Cevap	89
Şekil 28	Ö7 kodlu öğrencinin kodlu öğrencinin özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir, sorusuna verdiği cevap.....	89
Şekil 29	Ö22 Kodlu Öğrencinin Dijital Hikâyenin Nasıl Oluşturulduğu İle İlgili Bilgileri Olup Olmadığı İle İlgili Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap.....	90
Şekil 30	Ö10 Kodlu Öğrencinin Özetlerin Dijital Hikâyeye Dönüştürülebileceğine Dair Son Algı Öğrenci Anketine Verdiği Cevap.....	91
Şekil 31	Ö14 Kodlu Öğrencinin “Türkçe Dersinde Yaptığınız Özet Yazma Ve Dijital Hikaye Çalışmaları Sizde Ne Gibi Beceri Ve Bakış Açıları Geliştirmiş Olabilir” Sorusuna Verdiği Cevap.....	91
Şekil 32	Ö1 Kodlu Öğrencinin Şahin Bey Hikayesinin Özeti.....	93
Şekil 33	Ö2 Kodlu Öğrencinin Şahin Bey Hikayesinin Özeti.....	95
Şekil 34	Ö8 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	96
Şekil 35	Ö11 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	96
Şekil 36	Özetleme Eğitiminin Sınıf Defterine Kazanım Olarak Yazılması.	97
Şekil 37	Özetleme Eğitiminin Sınıf Defterine Kazanım Olarak Yazılması.	97
Şekil 38	Ö3 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	98
Şekil 39	Ö5 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	98
Şekil 40	Ö6 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	98
Şekil 41	Ö7 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	99
Şekil 42	Ö8 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	99

Şekil 43	Ö12 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	99
Şekil 44	Ö13 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	100
Şekil 45	Ö14 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti	100
Şekil 46	Ö27 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	100
Şekil 47	Ö1 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	102
Şekil 48	Ö2 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	102
Şekil 49	Ö3 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	102
Şekil 50	Ö4 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	103
Şekil 51	Ö5 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	103
Şekil 52	Ö6 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	103
Şekil 53	Ö7 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	104
Şekil 54	Ö8 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	104
Şekil 55	Ö9 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	104
Şekil 56	Ö10 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	105
Şekil 57	Ö11 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	105
Şekil 58	Ö12 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	105
Şekil 59	Ö13 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	106
Şekil 60	Ö14 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	106
Şekil 61	Ö15 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	106
Şekil 62	Ö16 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	107
Şekil 63	Ö17 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	107

Şekil 64	Ö18 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	108
Şekil 65	Ö19 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	108
Şekil 66	Ö20 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	108
Şekil 67	Ö23 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	109
Şekil 68	Ö24 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	109
Şekil 69	Ö25 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	109
Şekil 70	Ö26 Kodlu Öğrencinin “Özgürlük” Metni Özeti	110
Şekil 71	“Storyjumper” Web 2.0 Aracıyla Oluşturulan Ortak Kitap Kapağı.....	111
Şekil 72	Ö6 Kodlu Öğrencinin Yazdığı Dijital Hikâye	111
Şekil 73	Storyjumper Web 2.0 Aracında Kendi Karakterini Oluşturmaya Çalışan Ö1 Kodlu Öğrenci.....	112
Şekil 74	Storyjumper web 2.0 aracıyla Ö5 kodlu öğrencinin dijital hikayesi.....	112
Şekil 75	Storyjumper Web 2.0 Aracıyla Ö6 Kodlu Öğrencinin Dijital Hikayesi	113
Şekil 76	Ö10 Kodlu Öğrencinin “Okland Adası” Metni Özeti.....	114
Şekil 77	Ö10 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	115
Şekil 78	Ö23 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	115
Şekil 79	Ö11 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	116
Şekil 80	Ö1 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	116
Şekil 81	Ö9 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	117

Şekil 82	Ö20 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	117
Şekil 83	Ö22 Kodlu Öğrencinin Tuttuğu Öğrenci Günlüğü	118

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

21. yüzyılda, her şeyin dijital ortama taşındığı çağda yazma becerisi de artık dijitalleşmeye başlamıştır. Sözden kâğıda dökülen düşünce ve bilgiler öğrencilere ekran üzerinden daha kolay ve cazip hale gelmeye başlamıştır. 21. yüzyıl becerilerinin de etkisiyle özellikle eğitimde dijital ortamlar fazlasıyla yer almaktadır. Çeşitli kategorilerde ele alınan bu beceriler öğrenme ve yenilik becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri, yaşam ve kariyer becerileri olarak üç beceri alanına ayrılabilir (Kylonen, 2012; Partnership for 21st Century Learning, 2007; Trilling ve Fadel, 2009, Akt. Yalçın, 2018). Bu beceri alanlarından bilgi, medya ve teknoloji becerilerine yapılan çalışmada da sıkça yer verilmiştir.

Okumak bir yazıyı meydana getiren harfleri ve işaretleri çözümleyip seslendirmektir, yazmak ise söz ve düşünceyi harflerle anlatmak yazıya dökmektir (TDK, 2022). Okumak okuduğunu anlamak, yorumlamak ve yorumlama sonucu anladıklarını daha kısa bir hale getirmek üstbilişsel bir özelliktir. Özet, bir yazı veya sözün anlamını daha kısa ve özlü biçimde veren yazı veya sözdür (TDK, 2022). Özetleme, okuduğu veya dinlediği metni vurgulamak istediği noktaları seçerek bunları anlamlı bir bütün halinde birleştirip yorumlayarak daha kısa bir metin haline getirme durumudur (Çetinkaya, Şentürk, Dikici, 2020). Özetleme, öğrencinin anlama ve anlatma becerilerini doğru kullanarak oluşturduğu üst bilişsel bir beceridir. Bireyin metni özetlemek için doğru okumalar yapması, okuduğunu anlayabilmesi ve anladığını yorumlayıp yazıya dökmesi gibi becerileri gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında özetleme becerisinin kazandırılabilmesi için önce okuma ve okuduğunu anlama konularının üzerinde durulması gerekmektedir.

Okumak, alıcının metin karşısında yaptığı düşünsel bir etkinliktir. Yazılan metni yorumlamayı gerektirmektedir. Metnin içinde bulunan anlamı keşfetmek, kelimeleri anlamak ve bu kelimelerdeki anlamın ötesinde bir anlama ulaşabilmektir. Metinlerde sözcüklerin anlamsal değeri dışındaki anlamını da keşfetmeyi kapsamaktadır. Okuma bütün kuralların

dışında bireysel bir etkinlik olarak algılanmalıdır. Birey okuduğunu anladığında, okuduklarından çıkarımlar yapıp olaylar ve düşünceler zincirini birbiriyle ilişkilendirdiğinde üst bilişsel beceriler kazanmış olacaktır (Günay, 2017).

Bu çalışmada özetleme becerisinin önemine vurgu yapılmasından dolayı bir özetlemeyi gerçekleştirecek en önemli eylemler olan okuma ve yazma becerilerinin de geliştirilmesi önemlidir. Okuma becerisini geliştirebilmek için öğrencinin okuduğunu anlayıp anlamadığı kontrol edilerek buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Yazma, okuduğunu anlama sürecinden sonra onu anlamlandırıp yorumlayarak, zihin süzgecinden geçirerek kâğıda dökme eyleminin gerçekleştirilmesidir. Özellikle özetleme becerisi bunları gerektirmektedir. Bir metni yazılı ya da sözlü olarak özetleme arasında ister istemez farklılıklar meydana gelebilir. Çünkü yazılı dilin biçimiyle konuşulan dilin biçimi birbirinden farklıdır (Günay, 2017).

Okuyucu kitlesinin okuduğu metni anlayıp anlamadığını belirlemenin en iyi yolu özetlemedir. Aynı zamanda özetleme metni hiç okumamış birisine metni doğru bir biçimde iletme biçimidir. Bu sebeple özetlemenin belli kriterleri vardır. Bir metinle ilgili yapılan her çalışma gibi önce metnin doğru bir şekilde anlaşılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. İyi bir özet düşüncelerin ve kanıtların nasıl sıralandığını çok kesin ve etkili biçimde göstermek zorundadır. Özet bir metni yeniden yazmadır. Biçim olarak özgün içerik olarak asıl metne bağlı bir anlatım biçimidir (Günay, 2017).

Okullarda çeşitli sınıf seviyelerinde gözlemlenen öğrencilerin özetleme yapmakta zorlandıkları fark edilmiştir. Özellikle Türkçe dersindeki okuma anlama başarısı ve dolaylı olarak okuduğunu anlayan ve özetleyen öğrencinin diğer derslerde de başarılı olmasının doğru orantılı olduğu görülmüştür. İyi bir özetlemenin nasıl olduğu konusunda öğrencilere çeşitli zaman dilimlerinde eğitimler verilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımlarında da sınıf seviyelerine göre “Okuduğu metni özetler” kazanımı doğrultusunda yapılan çalışma müfredatla da ilişkilendirilmiştir (MEB, 2019).

İyi bir özetleme konusunda öğrenci seviyelerine uygun olarak yapılan bilgilendirmeler aynı zamanda disiplinlerarası yaklaşımı da kullanarak diğer derslerde de özetleme becerilerinin nasıl kullanılması gerektiği konusunda bir farkındalık oluşturmaktadır. Okuduğu edebi bir metni özetleyebilen bir öğrenci sosyal bilgiler veya fen bilimleri derslerindeki bilgilendirici metinleri de daha doğru özetleyebilir hale gelmektedir.

Bilgiye ulaşmada en önemli unsur olan okumanın da günümüz beceri ve ihtiyaçlarına yönelik olarak değişme ve gelişme gösterdiği görülmektedir. Bu durum son yıllarda okur yazarlık alanında alan yazınında yeni okuryazarlık kavramını da ortaya çıkarmıştır. Yeni okuryazarlıklar kavramını ilk kez kullanan Buckingham (1993), yeni sıfatıyla yeni iletişim formları sağlayan dijital-medya teknolojilerini ve bu teknolojiler için gerekli olan okuryazarlık becerilerini ifade etmiştir. Çünkü yazara göre, değişen dijital teknolojiler metin algısını değiştirmiş ve bu durum da okuma yazma kavramlarına ilişkin farklı ve yeni bir bakış açısının geliştirilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir.

Okuma ve yazma eğitim teknolojisindeki değişme ve gelişmelerle dijital platformlara taşınmaktadır. Dijital okuryazarlık kavramı bunun en önemli sonuçlarından. Dijital okuryazarlık en genel tanımı ile kişilerin çeşitli amaçlarla dijital araçlardan (bilgisayar, televizyon, cep telefonu vb.) okuyup yazma durumlarıdır (Banaz, 2017). Dijital okuryazarlık becerisi günümüzde artık olmazsa olmaz bir durumdur. Günlük hayatta birçok işlem artık bu sayede gerçekleşmektedir. Dünyada giderek yaygınlaşan bir dijitalleşme süreci yaşanmaktadır. Özellikle yetişen yeni nesil dünyaya gözlerini dijital bir ortamda açmaktadır. Bu konularda yetişkinlerden daha ilgili ve bilgili olan bir nesili yetiştirecek olan öğretmenlerin de dijital yetkinlik becerisi kazanmış olmaları gerekmektedir (Çelik, 2021). Öğrenciler dijital ortama hâkim olarak yetiştikleri için bu beceriyi gerçekleştirmede çok zorlanmamaktadırlar. Fakat dijital dünyaya hâkim öğretmenler ve ebeveynler tarafından doğru yönlendirmelere ihtiyaç duyabilmektedirler. Öğretim programlarında yer alan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) de başlık olarak “dijital yetkinlik” yer almaktadır (MEB, 2019). Dijital oyunlar ve sosyal medyayla öğrencilerin hayatının büyük bir bölümünü kaplayan bu geniş alanın derslere de entegre olması çocuklar açısından faydalı bir duruma dönüşmektedir. Bu amaçla özellikle Türkçe derslerinde dijital kitap okuma ve dijital öykü yazma etkinlikleri yoğun bir şekilde kullanılmaya başlamıştır. “Türkçe öğretiminin öncelikli sorumluluğu, çocukların dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerini bilimsel bir anlayışla planlı bir biçimde geliştirmek, onlara Türkçeyi doğru, bilinçli kullanma duyarlılığı ve alışkanlığı kazandırmaktır” (Gögüş, 1993: 6; MEB, 2015; Özbay, 2005: 46; Sever, 2003: 28). Türkçe öğretiminin amacına uygun olarak öğrencilere gelişen teknolojiyi kullanarak ana dil becerilerini edindirmek amaçlanmaktadır.

Bireyin kalıcı öğrenmeler sağlayabilmesi için bu öğrenmelerin beceriye ve davranışa dönüşmesi gerekmektedir. Beceriye dönüşen bilgiler daha kalıcı hale gelmekte ve

unutulmamaktadır. Piaget ve Vygotsky'e göre beceri, fiziksel ve sosyal etkileşim sonucu elde edilen bilgilerin ön bilgilere dayalı olarak zihinde yapılandırılmasıdır (Quiesse, 2007; akt. Güneş, 2021). 20. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkan yapılandırmacı yaklaşımda da bireyin öğrenme ve zihin becerilerini geliştirme üzerinde durulur. Bu yaklaşımda öğrenme bireyin aktif çabalarıyla oluşur ve zihinde yapılandırılır. Yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı da eğitim teknolojilerinin gelişimi ve çağın gereklerine göre 2019 yılında değerlendirilmiş, kök değerler ve yetkinliklerle zenginleştirilmiştir.

Öğrencilerin dijital okuryazarlık, teknolojiyi etkin kullanma, problem çözme gibi üst düzey becerilerini geliştirmesi ve yapılandırmacı yaklaşıma da uygun bir yöntem olarak dijital hikâye anlatımı ve dijital hikâye yazma son zamanlarda önemli bir öğretim materyali haline gelmiştir. Alanyazın tarandığında bu konuyla ilgili birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalarda dijital hikâye uygulamalarının öğrenci başarısını ve motivasyonunu olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Ancak özetleme becerisinin kazandırılması ve kullanılmasında dijital hikayelerin etkisi yönünde yapılmış ve bu süreci konu alan herhangi bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır.

Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersinde ve diğer derslerde özetleme becerilerinin gereken düzeyde olmadığı veya çoğu öğrencinin bu beceriyi kazanamadıkları gözlemlenmiştir. 21. yüzyılda her şeyin dijital ortamlarda yer aldığı bu çağda özetleme becerisini doğru kazanamamış öğrencilere ilgilerini çekecek düzeyde dijital etkinliklerle özetleme becerisini kazandırmanın mümkün olup olmadığı araştırmanın gerekliliğini oluşturmaktadır. Dijital hikayelerle ve dijital ortamda özetini oluşturan öğrencinin bu becerilerini kullanmada dijital hikayelerin etkisi değerlendirilecektir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır (MEB, 2019). Dijital ortamların hayatın her alanına girmesi sonucunda her şey artık parmağımızın ucuna kadar gelmiştir. Dijital okuryazarlık, ekran okuma becerisi, Web 2.0

araçlarını etkin şekilde kullanabilme bir gereklilik olmuştur. Dünyada olan biten her şey insanlara bir ekran uzaklığındayken eğitimde de bunun gerekliliği göz ardı edilemez durumdadır. Özellikle geçtiğimiz yıllarda yaşadığımız salgın neticesinde de teknolojinin önemi daha da artmış ve günlük hayatta A'dan Z'ye her alanda vazgeçilemez bir noktaya gelmiştir.

Dil öğrenimi doğrusal bir faaliyet olmadığından dört temel dil becerisinin kazandırılmasında tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenmemeli, farklı öğretim yöntem ve teknikleri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır (MEB, 2019). Özetleme, öğrencinin anlama ve anlatma becerilerini doğru kullanarak oluşturduğu üst bilişsel bir beceridir. Bireyin metni özetlemek için doğru okumalar yapması, okuduğunu anlayabilmesi ve anladığını yorumlayıp yazıya dökmesi gibi becerileri gerektirmektedir. Dil becerileri kazandırılırken özetleme tekniğinin kullanımı önemli bir yere sahiptir. Türkçe Dersi Öğretim Programında da 5, 6, 7, 8. sınıf kazanımlarında dinleme/izleme bölümünde her sınıf seviyesinde “Dinlediklerini/İzlediklerini özetler.” ve Okuma/Anlama bölümünde “Okuduklarını özetler.” kazanımları yer almaktadır (MEB, 2019).

Okullarda ana dili eğitimi olarak yürütülen Türkçe eğitiminin amacı da dört temel dil becerisi olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin eşit şekilde geliştirilmesini sağlamaktır (Karakuş Tayşi ve Taşkın, 2018). Yazma becerileri kazandırılırken okunan metnin özetlenmesi de önemli bir unsurdur. Türkçe dersinde özetlemenin önemi öğrenciler tarafından gereken ilgiyi görmemektedir. Türkçe öğretmeni adayları bile özetleme stratejilerine yeterince hâkim olamamaktadırlar (Özçakmak ve Doğan 2014).

Alanyazında yer alan çalışmaların sonuçları incelendiğinde öğrencilerin özet metinlerinde sıklıkla doğrudan kaynak metinden alıntı yapma, kaynak metni okumaya başlar başlamaz özet metin yazmaya başlama, özeti birden çok bakış açısıyla yazma, birinci tekil şahıs bakış açısıyla özetleme, birden çok anlatım kipi kullanma, tümüyle yanlış anlatım kipi ile yazma, az sayıda önemli bilgi ile özetleme, çok sayıda önemsiz bilgi ile özetleme, metin dışı bilgilere yer verme, birbiriyle çelişen bilgilere yer verme, tümce ve paragraf geçişlerini yapmama, konu bütünlüğünü sağlayamama, çok uzun ve çok kısa yazma vb. olumsuz eylemleri gerçekleştirdiği görülmektedir (Erdem, 2012; Eyüp, Stebler ve Yurt, 2012; Özçakmak, 2014; Sulak ve Arslan, 2017).

Özetleme konusunda öğrencilerin olumsuz tutumlar sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bu olumsuz durumu onların ilgisini çekebilecek araçlarla olumlu yönde değiştirebilmek ve onlara dijital dünyaya farklı bir kapıdan girmelerini sağlayacak bir çalışma yapılması hedeflenmektedir. Dijital dünyanın faydaları ve eğitime katkısı yönünde fikir sahibi olamamış öğrencileri bu konuda donatarak etkilerin belirlenmesi hedeflenmektedir. Çalışmada ortaokulun ilk kademeleri olan 6. sınıflarla çalışılması hedeflenmektedir. Bu grubun seçilmesindeki amaç ortaokula başlamış ve bir yıl boyunca deneyim kazanmış öğrencilerin temelden başlayarak yazma ve özetleme becerilerinin kazandırılması ve bu dönemde dijital araçlarla tanıştırılıp bunları kullanabilmelerinin sağlanmasıdır. Bu becerileri erken kazanan öğrenci ileriki sınıflarda becerilerini geliştirerek yazma ve özetleme konusunda daha iyi bir duruma gelebilmesi amaçlanmaktadır. Özetleme becerilerini 21. yüzyıl becerileriyle geliştiren öğrenciler anlayan sorgulayan ve çağın gereklerine uygun olarak donanım kazanabileceklerdir.

Ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerini kullanmada dijital hikayelerin etkisinin saptanması ve çalışmada sunulan çözüm ve önerilerinin söz konusu eğitimin amaçlarını daha yüksek düzeyde gerçekleştirmede ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerini artırmak ve özetleme becerileri kazandırmada dijital hikayelerin etkisini incelemek için mevcut eğitim uygulamalarında görülen eksikliklerden yola çıkılarak yapılmıştır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımlarla desteklenerek derslerle doğru orantılı biçimde özetleme becerisi kazandırılmaya çalışılacak ve aynı zamanda dijital öykü kavramı öğrencilere kavratılarak yazdıkları özetleri dijital öykülerle buluşturarak öyküleri daha iyi kavramaları sağlanacaktır.

Günümüz dijital çağında özetleme becerisini dijital öyküler ve çeşitli web 2.0 araçlarıyla destekleyerek kazandırmayı ve bu desteklerin özetleme becerisine etkisini araştırmayı hedefleyen bu çalışma bu alanda bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma alana, özetleme becerisi ve dijital öykü kavramlarını bir araya getirerek bunların etkisini tespit etmek ve bu alanda bu araçların kullanılmasının etkilerini araştırarak katkı

sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğrenciler özetleme kavramının ne olduğunu, özetlemenin nasıl yapıldığını tam anlamıyla bilmekte midirler?
2. Öğrencilerin cinsiyetleriyle özetleme ve dijital öykü oluşturma becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Öğrencilerin yaşlarıyla özetleme ve dijital öykü oluşturma becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarıyla özetleme ve dijital öykü oluşturma becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
5. Öğrencilerin internet ve sosyal medya kullanımının özetleme becerisiyle bir ilişkisi var mıdır?
6. Öğrenciler dijital hikâye konusunda bilgi sahibi midirler?
7. Öğrencilerin özetleme becerilerin gelişimine dijital hikâye yazmanın etkisi var mıdır?
8. Öğrenciler verilen özetleme eğitimi ve dijital hikâye oluşturma eğitimlerinden sonra ne gibi gelişmeler göstermişlerdir?

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

- 2022-2023 eğitim öğretim yılı Çanakkale Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Merkez ilçedeki bir eğitim kurumunda 6. Sınıfa devam eden 27 öğrenciyle,
- Amaç yönünden, araştırmada tespit edilen problem ve alt problemlere cevap bulunmasıyla,
- Kapsam yönünden, uygulamayı gerçekleştiren öğretmen ve öğrencilerin uygulama sırasındaki davranışları ve bu davranışlara etki eden şartlarla,
- Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan ön algı- son algı açık uçlu öğrenci anketi formu, uygulama metinleri ve öğrenci özetleri, öğrenci günlüğü, araştırmacı (öğretmen) günlüğü, Gökhan Çetinkaya tarafından hazırlanan “Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” ve “Öykü Özeti Dereceli Puanlama Anahtarı” ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada öğrencilere uygulanan ölçümlerin, öğrencilerin gerçek hallerini yansıttığı varsayılmaktadır.
- Araştırmayı uygulayan öğretmenin ve araştırmaya katılan öğrencilerin gerçek duygu ve düşüncelerini yansıttığı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Okumak: 1. -i Bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlemek veya seslendirmek, yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmek (TDK, 2022).

Yazmak: 1. -i Söz ve düşünceyi özel işaret veya harflerle anlatmak, 2. -i Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek (TDK, 2022).

Anlamak: 1. -i Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak, 2. -i Yeni bilgileri eskileriyle bir araya getirerek sonuç niteliğinde başka bir bilgi edinmek (TDK, 2022).

Okuryazarlık: Okuryazarlık “toplum tarafından anlam verilen iletişimsel simgelerin etkili bir biçimde kullanılabilmesi yeteneği” olarak tanımlanmaktadır (Kellner 2001; Kress 2003, Akt. Kurudayıoğlu, Tüzel, 2010).

Yeni Okuryazarlıklar: Günümüzdeki anlamıyla ve bu makalede kullanılan şekliyle yeni okuryazarlıklar kavramını ilk kez kullanan Buckingham (1993), yeni sıfatıyla yeni iletişim formları sağlayan dijital-medya teknolojilerini ve bu teknolojiler için gerekli olan okuryazarlık becerilerini ifade etmiştir. Çünkü yazara göre, değişen dijital teknolojiler metin algısını değiştirmiş ve bu durum da okuma yazma kavramlarına ilişkin farklı ve yeni bir bakış açısının geliştirilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir.

Özet: Özet, geleneksel olarak, metnin, ayrıntılarının atılıp anlamı oluşturan önemli noktaların belirtildiği yazılı ya da sözlü olarak kısa anlatımı şeklinde tanımlanabilir (Dilidüzgün, 2010, Akt. Dilidüzgün, 2013).

Dijital Okuryazarlık: Dijital ortamda sunulan bilgiyi anlama, kavrama ve kullanma becerisidir (Gilster, 1997).

Dijital yeterlilik: Bireylerin dijital teknolojiden doğru bir biçimde yararlanarak elde edilen bilgileri yaşamlarına aktarmaları yeterliliğidir (Makinen, 2006).

Dijital Yerliler: 1980 ve sonrasında doğan nesilden oluşmakta ve “Millennials (binyılın öğrencileri), Digital Natives (dijital yerliler), Net Generation (internet nesli), The Gamer Generation (oyun nesli), Next Generation, N-generation (yeni nesil), Cyber Kids (siber

çocuklar), Homo Zappiens (zaplayan insan), Grasshopper Mind (çekirge zihin)” (Pedro 2006’dan aktaran Şahin 2009) gibi isimlerle de anılmaktadırlar. (Eşgi, 2013)

Dijital Göçmen: Dijital göçmenler –dijital yerlilerin tam tersi olarak– kayda değer herhangi bir şekilde dijital dünyaya doğmamış ve dijital hayatta yaşamayan; ama dijital dünyada kendi yolunu bulan insanlardır (Palfrey & Gasser 2008).

Dijital Hikâye: Bilgisayar kullanıcılarının kendi konularını seçerek, bazı araştırmalar yürüterek, senaryo yazarak ve ilginç bir hikâye geliştirerek yaratıcı bir hikâye anlatıcısı veya üreticisi olmalarına imkân veren uygulamalardır (Robin, 2008, Akt. Küngerü 2016).

Dijital Okuma: Dijital cihazlar üzerinden yapılan okumadır (Boz, 2018: 13).

Dijital Metin: Elektronik formda düzenlenmiş metindir (Boz, 2018: 13).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Özetleme

Metni okuyanın bu metni anlayıp anlamadığını belirlemenin en iyi yolu özetlemedir. Özetleme bireyin öğrendikleri üzerine düşünmesi, tutarlı ve anlaşılır biçimde ifade etmesi ve öğrendiklerini kendi cümleleriyle anlatmasıdır (Deneme, 2009). Aynı zamanda bir üstbilişsel etkinlik olarak da görülen özetleme dil becerilerinin de etkin bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Dil becerileri aracılığı ile iletişim kuran insanlar anlama etkinliklerini gerçekleştirmek için de bu becerilere ihtiyaç duyarlar. Okuduğunu, dinlediğini, izlediğini az sözle konunun özünü anlatabilmek özetlemenin gereğidir. Dil becerilerine hâkim olmak kadar özetleme aynı zamanda dil becerisi kazandırmada da önemli bir unsurdur.

Bir eseri ya da konuşmayı özünü amacını ve yapısını bozmadan ana hatlarıyla kısaltmak (MEB, 2015) olarak tanımlanan özetleme öğrencinin metni anlamasına, yorumlamasına ve okuduğu metni yeniden yapılandırmasına olanak sağlamaktadır. Kiewra ve Dubois'e göre özet yazmak bir metni veya duyguyu söylemekten veya onu düşünüp ifade etmekten daha kapsamlı ve etkilidir. Yazılı olarak tutulan özetler kalıcı hale geldiği için neyin bilinip neyin bilinmediğinin fark edilmesinde büyük etkisi bulunmaktadır (Akt. Belet, 2005). Özetleme işi her ne kadar okunan metni kısaltıp yeniden yorumlayıp yazma olsa da metindeki iletilerin bir üst önerme ile açıklanarak genellenmesi gerekmektedir (Çıkrıkçı, 2004).

Okunan bir metinde gereksiz bilgilerin ayıklanması, verilmek istenen mesajın belirlenmesi, tekrarlardan kaçınılması gibi unsurlar özetlemede öğrencinin okuduğunu doğru anlamlandırılmasında önemlidir. Yapılan okuma ve dinleme/izleme çalışmalarının arkasından gerçekleştirilen özetleme çalışmaları ana metni en iyi biçimde temsil etmeli ve ondan daha kısa olmalıdır. Bu özellikleriyle özetleme temel dil becerilerinden okuma ve yazma becerilerini de kapsamaktadır (Yazıcı Okuyan ve Gedikoğlu, 2011: 1008).

Akyol'a (2021) göre başarılı bir özetleme için asıl metinden ve ana iletisinden kopulmamalı; kısaltma ve seçme sürecinde önemli ve önemsiz bilgiler birbirinden ayırt edilmeli, önemsiz bilgiler çıkarılmalı; önemli olan bilgiler yorumlanıp açıklanmalı, özetleme boyunca kaynak metinden yararlanılmalıdır.

2.2. Özetleme Becerisi

Türkçe dersinde okuma ve dinleme becerilerinin kazandırılması, bu beceri etkinliklerinden verim alınması için stratejik bir yol izlenmelidir. Özetleme becerisi dinleme ve okuma becerilerinin kazandırılmasında önemli ve etkili bir yoldur (Çetin, Bulut, 2020). Özetleme becerisi hem okuma sırasında hem de okuma sonrasında kullanılabilecek bir strateji olarak ele alınmaktadır (Epçaçan, 2018; Karatay, 2014).

Özetleme becerisi kazanmada en önemli nokta doğru ve anlayarak okumadır. Okuduğunu anlayan öğrenci anladıklarını yapılandırarak kendi cümleleriyle kısaltmakta ve kâğıda dökmektedir. Özetleme sadece Türkçe dersinde kullanılan bir yöntem olarak kalmamaktadır. Özetleme becerisi disiplinler arası bir yaklaşımla tüm derslerde bir beceri haline gelebilir. Okuduğunu anlayıp yorumlayan öğrenci konunun alt yapısını oluşturan maddeleri çıkarıp kendine göre yorumlayabilmektedir. Yani bilgilendirici bir metinde önemli bilgileri sentezleyip kendi cümleleriyle özetleyen öğrenci kalıcı öğrenmeler oluşturabilmektedir.

Bir metnin verdiği iletileri anlamak için, çıkarımların belirlenebilmesi için metnin yapısının kolay bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Geçmişte, araştırmacıların metinsel bilginin anlaşılabilirliğini artırmak için yaptığı düzenlemelerin tekrarlanması zordu. Şu anda ise öğrencilerin özetleme becerilerinin geliştirilmesi sayesinde metinlerin zihinsel parçalarının oluşturulması kolaylaşmıştır. Metni özetleyen öğrenci metne her yönden hâkim olmalıdır. Okuduğu veya dinlediği metinde gerekli olmayan ayrıntıları belirlemeli, ana düşünce ve yardımcı düşünceleri, anahtar kelimeleri tespit etmelidir. Bütün bunları yaparken metnin aslına sadık kalmalı, mantıksal yapısını ve akışını bozmamalıdır. Metni kendi sözcükleriyle kısa ve öz bir biçimde anlatmalıdır (İpek ve Ensar, 2022).

Özetleme süreci öncelikle anlamlı okuma ile başlamalıdır. Öğrenci metinde öz ve ayrıntıyı birbirinden ayırmalıdır. Metnin ana fikri üzerinden metnin özünü ve onu genişleten ayrıntıları birbirinden ayırır. Bunun yapılabilmesi için öğrencinin metni kavraması gereklidir. Metindeki ana düşünce özetin içinde yer almalıdır. Önemli unsurları seçip ayırabilen öğrenci özetleme sürecine girer ve seçtiklerini kendi cümleleriyle yeniden yapılandırarak metni özetler (Demir, 2021).

Karmaşık konuların öğretiminde öğretmenler de özetleme becerisini kullanmaktadırlar. Bu konular öğrencinin anlayabileceği şekilde özetlenerek sunulmaktadır. Metindeki bilgi kalabalığını ayırıp konunun özünü çıkartarak öğrencinin anlamasını kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin özetleme becerisi kazanması ve özetleme sürecine dahil olmasında yaşa göre değişiklik olmaktadır. Yaş ilerledikçe bu beceri gelişebilir ancak her yetişkin iyi bir özetleme becerisi kazanıp kazanmayacağı da kesin değildir. Küçük yaşlardaki öğrenciler özete neyi alıp neyi eleyecekleri konusunda kararsız kalmaktadırlar (Akyol, 2021).

2.3. Özetleme Stratejileri

Özet metin oluşturmak metnin bütününe anlama, kaynak metindeki ana düşüncüyü aktarma, önemli içeriğin belirlenmesi ve yeni bir metin oluşturmayı gerektiren birden çok bilişsel etkinlik içerir (Larsen, 2018). Özet yazmak da bir yöntem izlemeyi gerektirmektedir. Özet yazacak kişinin özetleme sürecinde kullandığı yöntem ve teknikler özetleme stratejilerini oluşturmaktadır (Bulut, 2013).

Özetleme stratejisi “metindeki önemsiz bilgileri eleyip önemli olanları belirlemeyi, metnin ana fikrini bulup kendi tümcelerimizle ifade etmeyi, her paragrafta ana fikri destekleyen yan fikirleri bulmayı ve aynı şekilde bunları da kendi tümcelerimizle ifade etmeyi gerektiren etkin bir biliş üstü stratejidir” (Kırmızı, 2010, s. 105-106).

Özet metin oluşturacak olan öğrenciler için ilk olarak özetlemenin ne olduğu ve özetleme stratejileri ile ilgili eğitim verilmelidir. Özetlemeyi nasıl yapacağını yöntemleriyle öğrenen öğrenci bu aşamadan sonra özet yazma aşamasına geçirilmelidir. Yöntemler öğretilmeden yazılan özette verim almak zor olacaktır. İyi bir özet yazmak için özetleme stratejilerini bilmek gerekmektedir. Bunları bilen ve bilmeyen öğrencilerin özetlerinin nitelikleri arasında mutlaka fark olacaktır.

Nitelikli bir özet yazmanın ilk koşulu okuduğunu iyi anlamaktır. Okuduğunu iyi anlayan öğrenci okuduklarını sentezleyip yorumlayarak kendi kısa metnini oluşturmaktadır. Metnin özüne bağlı kalarak ana fikri belirler ve bu ana fikir çerçevesinde elenmesi gereken yardımcı düşünceleri eleyerek yeni bir kısa metin oluşturabilir. Okuma ve anlama becerisi gelişmemiş olan öğrenci özetlemede zorlanacaktır. Aynı zamanda okuma becerisi gelişmiş olan öğrenciler iyi özet yazabilir diye genellemek de doğru olmayacaktır. Çünkü özetleme becerisi üstbilişsel

bir durumdur. Bu becerilerin farkında olmaması ve özetleme becerilerini doğru kullanamamaları nedeniyle başarısız olunabilmektedir (Bahçıvan, 2020). Öğrenciler metni anlamlandırıp özetlerken metnin önce bütününe algılayıp sonra alınması gereken yerleri parçalara ayırıp tekrar anlamlı bir şekilde birleştirme hususunda zorlanmaktadırlar. Bu zorlanmanın önüne geçmek için özetleme stratejilerini kullanmak gerekmektedir.

Özetleme alanında çeşitli stratejiler bulunmaktadır. Bu stratejilerin en bilineni Van Dijk ve Kintsch (1983) tarafından oluşturulan Büyük Ölçekli Yapı Modeli'dir. Özetlemenin nasıl yapılacağına ilişkin en basiti olan bu modelde büyük ölçekli yapı, metinde yer alan iletilerin birbiriyle ilişkisi ve bazı kurallarla ortaya çıkmaktadır. Bu kurallar silme, genelleme ve yapılandırmadır (Doğan ve Özçakmak, 2014). Bu kuralları kullanan okur metindeki küçük ölçekli yapıları kullanıp onları yorumlayarak asıl iletiyi temsil eden büyük ölçekli yapıya ulaşır (Fidan ve Gerçek, 2017).

Kintsch ve Dijk (1978) tarafından geliştirilen Büyük Ölçekli Yapı Modeli'ne uyarlayarak özet yazma süreci için önerilen özetleme stratejilerine belirgin görünüm sunan altı önemli kural ortaya koymuştur. Bunlar;

1. Önemsiz bilgileri silmek,
2. Yinelenen gereksiz bilgileri silmek,
3. Benzer kavramlar için genelleyici tek bir kavram kullanmak,
4. Benzer sıralı eylemler için genelleyici eylem kavramı kullanmak,
5. Her bir paragraftaki konu tümcesini seçmek,
6. Metinde konu tümcesi açıkça belirtilmediyse yeni konu tümcesi oluşturmak. (Larsen, 2018; Akt. Bahçıvan, 2020).

Aşağıda Van Dijk ve Kintsch'in (1983:190) önerdiği büyük ölçekli yapı kurallarına dayalı strateji modeline yer verilmiştir.

Tablo 1.**Büyük Ölçekli Yapı Kuralları**

1.Silme	Metinde iletilen bir düşünce kendisinden sonra veya önceki bir önermeyi kapsamıyorsa silinebilir.
2.Genelleme	Metinde yer alan her bir düşünce kendisine yakın özellikte yardımcı cümleler içeriyorsa tek bir düşüncede birleştirilebilir.
3.Yorumlama	Metindeki düşünce serisi, diğer düşüncelerle birleştirilip yeniden yorumlanır.

Yukarıdaki tabloda bulunan stratejiler kullanılarak ana metnin özeti oluşturulabilir. Özetleme sadece metni kavrama becerisi değildir. Okunan metnin anlaşılıp yorumlanması düşünüş gücüyle birleştirilerek daha kısa ve öz bir metin oluşturulmalıdır.

Metnin yapısının incelenmesinde Küçük Yapı ve Metin Betimlemesi, Büyük Yapı ve Metin Çözümlemesi gibi bölümler yer almaktadır. Metni betimlemek genelde metin bağlamından çeşitli gözlemler yapmak demektir. Sağlam temeller üstüne oturmuş bir metinde cümleler bir düzen içerisinde sıralanmaktadır. Her cümle bir önceki cümleyle bulunduğu paragrafla ve metinle bir ilişki halindedir. Cümleler metnin bütününe dair izler taşımaktadır. Kaynak metinden alınacak parçalar kendi arasında tutarlı ve ilgili olmalıdır (Günay, 2017). Özetlenecek her paragrafta bir önceki kısım ile ilişkili olmalıdır.

Büyük yapı ve metin çözümlemesinde, okuyucu cümlelerden metnin tamamına doğru çözümlemeler yaparak gidebilir. Metnin tamamı üzerinde yapı bakımından detaylı incelemeler yapılır. Çözümlemek ise metin üzerine odaklanmayı gerektirir. Metne odaklanan okur, yazarın ne anlatmak istediğini, önermelerini, yan fikirlerini belirlemeyi gerektirmektedir. Metnin genelinde onu bir bütün olarak incelemeyi gerektirmektedir (Günay, 2017). Özet yazarken de metni bütün olarak incelemek ve gereksiz ayrıntı ve düşüncelere yer vermemek gerekmektedir. Metindeki önermeler metne bağlı olmalıdır.

Okumak, diğer insanların yaşantılarını paylaşmaya, onların hayal dünyalarına girmeye olanak sağlarken özetleme de bu hayal dünyası ürünlerini veya bilgilendirici metinleri kısa ve öz biçimde yorumlayıp anlamaya vesile olmaktadır. Okur metni okurken onunla iletişime geçmektedir. Önünde bulunan basılı materyal artık onun için yeni bir dünyanın kapılarını

aralamaktadır. Okuduğu materyali özümseyip özetleyen okur da metni anlayacağı biçimde üst bilişsel bir bağlamla incelemiş bulunmaktadır.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde öğrencilerin çoğu kaynak metinden direkt alıntılar yapma, metni okumaya başlar başlamaz özet yazmaya koyulma, nerdeyse her şeyi yazma veya günümüz teknoloji çağında kitabı bile okumadan doğrudan dijital ortamda bulunduğu özeti bir katkı sağlamadan olduğu gibi alarak yazma gibi yanlış uygulamalar yapmaktadırlar. Öğrenci metni yanlış kiplerle çekimleyerek özetlemektedir. Öğrencilerin bu olumsuz durumları göstermelerinin sebebi doğru yapılmayan okuma anlama çalışmaları, eleştirel okuma çalışmalarına maruz kalmamaları ve özetleme stratejilerini kullanmamaları yer almaktadır.

Özetleme öğrencinin öğrendiklerini düşünüp algılamasına, mantıksal bir dizgede sıralayıp yazmasına ve öğrendiklerini kendi cümleleriyle ifade etmesine yardımcı olur. Özetleme okuduğunu anlamanın belirlenmesinde kullanılan bir tekniktir ve rastgele yazılması uygun olmamaktadır. Özetlemenin belli kurallar dahilinde yapılması gerekmektedir. Bu kurallar doğru kullanılırsa okunanlar kolayca anlaşılıp doğru özetlemeler yapılabilir.

Özetlemeye Hazırlık: Bu bölümde özetlemeye başlamadan önce neler yapılması gerektiğine yer verilmektedir.

- Metni okuma: Metin dikkatli bir şekilde okunmadan özetlemeye başlanmamalıdır.
- Metinle ilgili soruların sorulması: Metin doğru anlaşıldı mı, yazar hangi konulara değinmektedir? Kendimize sorulan sorulara uygun cevaplar verilebiliyorsa diğer aşamaya geçilebilir.
- Metnin başlığının incelenmesi: Başlık metinle ilgili ipuçları verebilir. Metinle ilgili ön bilgileri harekete geçirir. Kavramlar arası ilişkileri belirtir. Bilgiyi hatırlamaya yardım eder. Uzun ve zor metinleri okuma isteğini artırabilir.
- Paragraflar incelenmesi: Paragraflarda belirlenen anahtar kelimeler ana fikri bulmada yardımcı olur. Metin içinde sık tekrarlanan kelime o metin için önemli olduğunun göstergesidir.

Özet Yazarken Uygulanacak Kurallar:

- Verilen listeler kısaltılmalıdır.
- Tekrarlanan bilgi ve düşünceler atılmalıdır.
- Önemsiz bilgi ve düşünceler atılmalıdır.

- d) İlgisiz cümleler atılmalıdır.
- e) Konu cümleleri kullanılmalıdır.
- f) Konu cümlesi yoksa metinden en temel düşünceler alınabilir.

Özeti Gözden Geçirme

Bu aşama özetlemenin son aşamasıdır. Metin gözden geçirilir, uygun olmayan kısımlar çıkarılır. Yazılan özetle metinde anlatılan konunun tutarlılığı kontrol edilir. Öğrencilere yukarıda bahsedilen özetlemenin altı kuralı anlatılırken öncelikle öğrencilere konu cümlelerini nasıl tespit etmeleri gerektiği öğretilmelidir. Başlığı doğru inceleme, konunun anlaşılmadığı durumlarda paragrafların incelenmesi gerektiği anlatılmalıdır. Metin bir plan dahilinde yazılmışsa paragrafın ilk ve son cümleleri konuyu bulmada yardımcı olabilir (Brown, Day, 1983, Grant, 1993, Akt. Görgen, 1999).

2.4 Özetlemeye Yönelik Tutum

Tutulan yol, tavır anlamında kullanılan tutum sözcüğü öğrencilerin de çeşitli konu ve yönelimlere karşı davranışlarını temsil etmektedir (TDK, 2011). Bir beceriye veya derse karşı bilişsel ve zihinsel olarak hazır hissedilmesi önemlidir. Bu durumda o konuya karşı olan olumlu ve olumsuz tutumlar da devreye girmektedir. Okula başladığında daha fazla yazılı ve basılı metinle karşılaşan birey okumanın çok yönlü bir etkinlik olduğunu fark etmeli, bu konuda öğretmenler öğrencilere rehberlik etmelidirler. Öğrenci kelimelerden cümleye, cümleden paragrafa, paragraftan metinlere ve kitaplara kadar bize anlatılmak isteneni algılayıp, kavramalıdır (Özdemir, 2002). Metinlerde anlatılmak isteneni algılayıp kavrayan, bununla ilgili çeşitli eğitimlere de dahil olan öğrenci artık okuduklarını yorumlayıp sentezleyerek daha kısa özet metinler yazar hale gelebilmelidir.

Okullarda temel olarak okuma becerisi kazandırıldıktan sonra bu becerinin üstüne okuma alışkanlığının da edindirilmesi önemlidir. Okuma alışkanlığı edinmede en önemli koşul da sağlam temellere oturtulmuş bir anadil öğrenimidir. Ana dilini doğru öğrenen birey okuma ve yazma temelli durumlarda zorlanmamakta, böyle etkinliklere daha yatkın duruma gelebilmektedir. Sağlam bir anadil eğitiminden geçmeyen bireyler yaşı kaç olursa olsun gerçek bir okur etkinliği kazanamayacaklardır. Anadilini doğru edinmemiş, okuma ve yazmayı sadece harfleri birbirine bağlayarak okumayı ve yazmayı benimsemiş bireyler sadece okuyup

yazabilmektedirler. Okuduklarını anlayıp özümsemek, verilen iletileri anlamak ve anlatmak bu türde insanlar için hiç kolay olmayacaktır. Gerçekte okuduğunu anlayabilmek yani gerçek okuryazarlık becerisi, okuduğunu kendi cümleleriyle anlatabilmektir (Özdemir, 2002). Okullarda verilen anadili eğitiminde amaç sadece okuma yazma değil okuduğunu anlayan, yorumlayan ve bunları sentezleyen bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu sebeple de öğrencilerin özellikle Türkçe dersine ve bu dersin içindeki tüm konu ve etkinliklere karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olmak gerekmektedir. Temel okuma yazma becerisi hem verilen sembolleri anlayarak sözcük dizilerinden anlamlar çıkarma hem de bireyin söylemek istediklerini harflerle kâğıt üzerine dökebilme becerisidir (Özdemir, 2002). İşte burada özetleme becerisi ve bu etkinliğe karşı tutumlar ve davranışlar önemli rol oynamaktadır.

Özetlemenin alt becerisi olan okuma ve yazmaya yönelik olan tutumla özetleme becerisi arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Martinez, Arıcak ve Jewell (2008) ilkökul öğrencileri arasında okuma tutumu, becerisi ve başarısı arasında ilişki olup olmadığını araştırmışlardır. Yapılan araştırmadaki bulgular okuma becerisinin ve tutumunun okuma başarısını büyük ölçüde etkilediğini göstermiştir (Akt. Bahçıvan, 2020).

Bireylere verimli bir şekilde öğretilen okuma, yazma anadil eğitimi bireylerin analitik düşünmelerini kolaylaştırmayı da hedeflemektedir. Doğru okuyan ve yorumlayan birey okuduğunu anlar ve anladıklarını da yazılı olarak ifade eder. Bunları rahatlıkla gerçekleştirdiğinde de özetlemeye yönelik tutumu da buna göre olacaktır. Derste belirlenen bir konu okunup veya dinlenip, öğretmen tarafından da gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır. Ne yapacağını bilmeyen öğrenci bir süre sonra yapılan etkinliğe karşı isteksiz bir tutum sergileyebilir. Bu yüzden konu ana hatlarıyla etkili bir şekilde anlatılmalıdır. Özetlemeden önce, sırasında ve sonrasında yapılacaklar anlatılmalıdır. Öğretmenin eşliğinde birkaç defa birlikte yapılan bu etkinliklerden sonra belirlenen farklı metinlerle çalışarak öğrencilerden metinleri özetlemesi beklenilmelidir (Uluyüz, 2019).

Özetlemeye yönelik tutum ile özetleme başarısının ilişkisini tam olarak açıklayan bir çalışma bulunmamaktadır. Özetlemeye yönelik tutum bireyin okumaya ve yazmaya istekli olmasına, bu eylemleri gerçekleştirmekten hoşlanmasına ve kendi içsel motivasyonunu bu yönde sağlamaya olumlu yönde yaklaşmasıyla ilişkili olduğu söylenebilmektedir.

2.5 Özetleme Kuralları

Özetlemede okunan metnin anlaşılıp anlamlandırılması gerekmektedir. Anlamlandırılan metin hatırlanıp yorumlanır ve yeniden yapılandırılarak bireyin kendi cümleleriyle ifade ettiği yeni bir metin haline gelmektedir. Özetleme gerçekleşirken birçok üst düzey beceri de kullanılmaktadır. Okunan metinde verilmek istenen önermeleri seçme, gereksiz olanları ayırma, gruplandırma, yapılandırma gibi bir dizi üst bilişsel beceri gerekmektedir.

Özetleme sürecinde kullanılması gereken üst bilişsel beceriler için öğrencilerin bu becerileri kazanmasına yardımcı olacak eğitimler verilmelidir. Özetlemenin ne olduğu nasıl yapılması gerektiği; öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılması gerekenler bir plan dahilinde öğretilmelidir. Plana göre yürütülen bu süreçte öğretmen ve öğrenciler belli kurallara bağlı kalmalıdır (Demir, 2021).

Öğrenciler özetleme kuralları öğretilirken özetlemenin temel ayaklarından biri olan okumanın yöntem ve tekniklerinden olan “özetleyerek okuma” çalışmasının nasıl yapıldığı da öğretilmelidir. Özetleyerek okumanın amacı metinde işlenen ana fikrin ve konuyu destekleyen temel yargıların kavranmasıdır. Metin okunmadan önce eleştirel düşünmenin ve bilgiyi sorgulamanın temel ilkeleri olan 5N 1K sorularına yer verilir. Öğrenciler özetleyerek okumada okunan metni dinlerken veya kendileri sessiz okuma yaparken 5N 1K sorularının cevaplarını bulmalılardır. Okunan metnin özetinin çıkarılması için yeterli süre verilmelidir. Metni oluşturan bölümlerde yazarın metinde ne anlattığı, olayı nasıl geliştirdiği öğrencilere kavratılır. Metnin tamamı okunduktan sonra her bölüm birkaç cümle ile ifade edilir. Metin tekrar okunarak gerekli düzenlemeler yapılır. Böylece öğrenciler hem nasıl özetleme yapacaklarını hem de ders çalışırken okudukları metni hatırd tutma, bilgileri tekrar kullanma, gerektiğinde tekrar okumayı öğrenmiş olurlar (Karatay, 2018). Günay’a (2017) göre iyi bir özetleme yapabilmek için çeşitli aşamalardan söz edilebilir. Bunlar:

- Özet yapmadan önce metnin çok iyi anlaşılması gerekir.
- Metni düşünce gelişimine göre bölümlere ayırmak gerekir.
- Temel düşünceleri tanımlamak ve kendi aralarında gruplandırmak gerekir.

- Temel düşüncelerin düzenlenmesi gerekir.
- Özetlenecek metnin oranlamasını göz önünde bulundurmak gerekir.
- Sorulardan kaçınmak gerekir.
- Alıntıları sınırlandırmak gerekir.
- Özet yapan kişi özetine kendi öznelliğini katmaz.
- Özette “yazar burada diyor ki...” biçiminde yapılar kullanılmaz.

Güneş (2021) özet yazarken bazı kurallara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunlar:

- Metin dikkatlice dinlenmeli/okunmalıdır.
- Okunan/dinlenen metin üzerinde önemli görünenler işaretlenmeli ya da not alınmalıdır.
- Metnin ana ve yardımcı düşünceleri belirlenmelidir.
- Öğrenci metni özetlerken kendi cümleleriyle özetlemelidir.
- Özet yazılırken metinden doğrudan alıntı yapılacaksa bunlar tırnak içinde verilmelidir.
- Özet yazılırken metinde geniş zaman ifadeleri kullanılmalıdır.
- Yazım ve noktalama kurallarına uyulmalıdır.

Türkçe Dersi Öğretim Programında özetleme ile ilgili kazanımlar yer almaktadır. Bu kazanımlara uygun olarak öğrencilere gerekli eğitimler verilmektedir (MEB, 2019)

Dinleme/İzleme

T.5.1.5 Dinlediklerini/İzlediklerini özetler.

Okuma/Anlama

T.5.3.13 Okuduklarını özetler.

Dinleme/İzleme

T.6.1.3 Dinlediklerini/İzlediklerini özetler.

Okuma/Anlama

T.6.3.16 Okuduklarını özetler.

Dinleme/İzleme

T.7.1.3. Dinlediklerini/İzlediklerini özetler.

Okuma/Anlama

T.7.3.15 Okuduklarını özetler.

Dinleme/İzleme

T.8.1.3 Dinlediklerini/İzlediklerini özetler.

Okuma/Anlama

T.8.3.13 Okuduklarını özetler.

Çeşitli araştırmacıların belirttiği özetleme kuralları incelendiğinde genel olarak temele alınması gereken durum metnin doğru bir şekilde okunarak tam anlamıyla anlaşılması gerektiğidir. Öğrencilere yaptırılacak özetleme çalışmalarında önce basit ve kısa metinlerden başlamak doğru bir yöntemdir. Öğrencinin yaşı, sınıfı ve akademik düzeyi göz önünde bulundurularak metinlerin düzeyi zorlaştırılmalıdır. Öğrenci özetleme yaparken metnin iletisini tespit edebilir, metni anlayıp yorumlayarak kendi cümleleri ile ifade edip kâğıda dökebilir hale gelmelidir. Bunu yaparken kaynak metinden uzaklaşmadan gereksiz ayrıntıları atmalı hem kaynak metni yansıtan hem de özgün bir metin ortaya çıkarabilmelidir.

2.6. Özetleme Öz Yeterliliği

Bandura öz yeterlilik kavramını, *bireyin bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısı olarak tanımlamaktadır* (Senemoğlu, 2001). Bireyin karşısına çıkan zorluklarla baş edebilmede kendisine olan inancını ifade etmektedir. 2005 yılında değişen eğitim programımız yaparak yaşayarak öğrenmeyi temele almış, yapılandırmacı yaklaşımla oluşturulmuştur. Bütün derslerin eğitim programlarında eleştirel düşünen, iletişim, girişimcilik ve yaratıcılık, teknolojiyi etkin kullanabilme becerileri gelişmiş, kendi bilgi ve becerilerini sürekli geliştiren bireylerin yetiştirilmesi önem kazanmıştır (Arseven, 2016). Yapılandırmacı yaklaşım öğrenci merkezlidir. Birey problem çözmeyi öğrenmeli, zor durumlarla başa çıkmada üst bilişsel stratejileri kullanarak çözüm yollarına ulaşabilmelidir.

Öz yeterlilik kişinin becerilerinin bir işlevi değildir. Becerilerini kullanarak bireyin yapabildiklerinin bir sonucudur. Kişinin kendini algılaması, kendi yargısıdır. Öz yeterlilik yargıları dört temel kaynaktan elde edilen bilgilerden etkilenmektedir:

- Bireyin kendi yaptığı başarılı ya da başarısız etkinlikler sonucunda elde ettiği bilgiler.
- Dolaylı yaşantılar; bireyin kendine benzeyen bireylerdeki başarılı ya da başarısız etkinlikleri, kendisinin de başarıp başaramayacağına ilişkin yargısını güçlendirir.
- Sözel ikna; bireyi teşvik edici konuşmalar, nasihatler çeşitli ölçülerde öz yeterlilik yargısını etkiler.

- Psikolojik durum; bireyin belli bir görevi başarma ya da başarısız olma beklentisi öz yeterlilik algısını etkiler (Bandura, 1980, Akt. Senemoğlu, 2001).

Öğrencilerin öz yeterlilik algılarını artırabilmek için seviyelerine uygun ve bireysel ihtiyaçlarına göre öğretim yapmaları gerekmektedir. Her öğrencinin niteliğine uygun çeşitli etkinliklere yer verilmeli iş birliğine dayalı bir öğretim benimsenmelidir. Öğrencileri yarıştırmaktan kaçınarak birlikte öğrenmeye veya akran öğrenmesine teşvik etmelidirler (Senemoğlu, 2001).

Özetleme öz yeterliliği bireyin özetlemeye karşı tutumu onun özetleme etkinliği yapmasına yönelik kendi yargısıyla oluşmaktadır. Özetleme yeterliliğine sahip bireyin özetleme başarısı ile ilişkisi araştırılmamıştır. Bireyin okuduğu metni özetleme ve özet yazma görevini başarıyla tamamlamasına ilişkin algısı özetleme öz yeterliliği olarak tanımlanabilmektedir (Bahçıvan, 2019).

2.7. Dijital Hikâye

Dijital hikâye kavramı tanımlanmadan önce hikâye kavramının ne olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Hikâye, dijital hikâye ve dijital hikâye oluşturma sürecinde kullanılan araçların incelenmesi gerekmektedir.

2.7.1. Hikâye

Hikâye bir olayın yazılı ve sözlü olarak anlatılması şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Hikâye kavramı ders kitaplarında birçok tanım içermektedir. En genel ve en çok karşılaşılan tanım yaşanmış ve yaşanması muhtemel olan olayların anlatıldığı metin türü şeklindedir. Herhangi bir olayı olmuş veya olabilecek nitelikte anlatma sanatıdır. Hikâye, destan ve masaldan farklı olarak sosyal hayatın içindedir ve insanların çatışmasını anlatabilme özelliği vardır. Romandan ayrılan özelliği ise şahıs kadrosunda ayrıntıya girilmemesi ve kurgunun çarpıcı bir biçimde oluşturulmasıdır (Korkmaz, Zülfikar, Akalın, Ercilasun, Parlatır ve Gülensoy, 2001).

Öğrenciler hikayeler kullanarak kendilerini ifade edebilmektedirler. Geleneksel hikâye yazmayla ilgilenmeyen öğrenciler dijital hikâye için içine girdiğinde daha olumlu bir tutum geliştirmektedirler.

2.7.2. Dijital Hikâye

Yazılı eserlerin ortaya çıkışından çok önceki zamanlarda var olan hikayeler ve hikâye anlatıcılığı günümüzde teknolojinin de ortaya çıkışıyla farklı ortamlarda hayatımıza girmeye başlamıştır (Şahin, 2021). Bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması şeklinde tanımlanan hikâye, dijital ortamlarda karşımıza çıkmaktadır (TDK, 2011). Sözlü kültürde dilden dile aktarılan, yazılı eserlerin ortaya çıkışıyla kalıcı hale gelen ve günümüzde dijitalleşerek artık bir ekran uzaklığında olan hikayeler, dijital ortamda karşılaşıldığında yeni neslin ilgisini daha fazla çekmektedir. Özellikle her şeyin dijital hale geldiği günümüzde öğrencilere ulaşmak bu yolla daha kolaylaştığından bu tarz yeni uygulamaları öğrenmek ve öğretmek de öğretmenlerin eğitim ortamına uyarlamaları gereken önemli durumlar haline gelmiştir.

Dijital hikâye oluşturma becerisi kazanırken öğrencinin kazanması gereken diğer bir özellik de dijital okumadır. Günümüzde pek çok metin dijital ortamlarda karşımıza çıkmaktadır. Bu durum çok fazla sayfa sayısı bulunan birden fazla kitabın bile bir dijital cihaza sığdırılmasına olanak sağlamıştır. Çağa ayak uydurmak da dijital okuma becerisini gerektirmektedir. Bunun sonucu olarak ekran okuma ve dijital okumaya da önem verilmelidir. Teknolojiyle daha fazla ilgilenen öğrenciler bu tarz okumayı seçerken, kağıtlarla haşır neşir olmayı seven öğrenciler geleneksel olarak kitap okumayı seçmektedirler (Yalçın Akkaş, 2021).

Son dönemlerde sadece sözlü anlatımın yoğun olduğu derslerde değil pek çok disiplinde yaygınlaşan dijital hikayeler genel olarak; multimedya araçları veya kaynakları kullanılarak bilginin paylaşıldığı kısa, bireysel ve çoklu ortam hikâyeleri olarak tanımlanmaktadır (Meadows, 2003 ve Yüksel, 2011, Akt. Şahin, 2021). Dijital hikâyeler çeşitli ve zengin hikayeler anlatmak, bunları paylaşmak ve korumak için dijital ortamlarda hikâye anlatmayla geleneksel anlayışın bir araya getirilmesidir (Digital Storytelling Association, 2016, Akt. Şentürk Leylek, 2018).

Dijital hikayeler çeşitli dijital araçlar kullanılarak oluşturulan formlardır. Yeni çağın gereklerinden olan yeni okuryazarlıklardan, dijital okuryazarlık becerisi gerektiren bu oluşum aynı zamanda bu becerinin gelişmesini de desteklemektedir. Dijital hikâye yazmayı öğrenen öğrenci bu araçları kullandıkça kendini geliştirecek yazmaya ve okumaya karşı olumlu tutum

geliştirecektir. Dijital hikayeler aynı zamanda görsellerle ve seslerle desteklenerek öğrencilerin hayatlarını da anlatabilecekleri birer medya aracına dönüştürülebilirler (Song, He ve Hu, 2012, Akt. Şentürk Leylek, 2018). Böylece kendini ifade etmekte zorlanan bir öğrenci bu araçları kullanıp hikayelerini yazarak rahatlıkla kendini anlatabilir. Hayal gücünü kullanarak oluşturmak istediklerini bu platformda gerçekleştirebilmektedir. Video, fotoğraf ve seslerinde kullanılması öğrencinin hayal gücünde canlandırdığı hikâyeyi dijital ortama aktarmasına olanak sağlamaktadır.

Dijital hikayeler üçe ayrılmaktadır. Bunlar Kişisel dijital hikayeler, eğitici dijital hikayeler ve tarihi dijital hikayelerdir. Dijital hikayelerin öğeleri şunlardır (Lambert, 2006):

1. Bakış Açısı
2. Etkileyici Bir Soru
3. Duygusal İçerik
4. Ekonomi
5. Seslendirme
6. Müzik
7. Hız Denetimi/Ritim

Bakış Açısı: Öyküde anlatılmak istenen, öykünün neyle ilgili olduğudur. Sorularla bakış açısı belirlenebilir. Anlatıcı çeşitli soruları kendine sorarak bunları cevaplayabilir (Ceylan ve Birinci, 2013, s. 146). Sorulan sorulara verilen detaylı cevaplar ve çıkarılan anlamlarla ortaya konulmalıdır (Lambert, 2010).

Etkileyici Soru: Dijital hikâyenin okuyucusunun ilgisini çekebilecek olan ögedir. Okuyucuda-izleyicide merak ve dikkat duygularını harekete geçirme özelliği bulunmaktadır (Akt. Tabak, 2017). Yazılı halde yaygın olarak öykülerin yazımındaki plan dahilinde etkileyici soru giriş bölümünde yer almalıdır. Böylece okunmaya başlanan metin ilgiyle takip edilebilir. Etkileyici sorunun bir kısmı gelişme bölümünde de yer alıp merak uyandırmalı. Sonuç bölümünde de etkileyici soru cevaplanabilir. (Akt. Tabak, 2017).

Duygusal İçerik: Öyküler estetik olarak okuyucunun iç dünyalarına ve beğenilerine yakın olabilirler. “Dinleyen ile kişisel ve güçlü bağlar kurmak yani onunla konuşuluyormuş hissi oluşturmak, onu öykünün bir parçası hâline getirmek duygusal içerik kısmı ile sağlanır” (Ceylan ve Birinci, 2013, s. 146).

Ekonomi: Hikâyenin ayrıntılara boğulmadan anlatılmasıdır. Fazla detay olmadan izleyiciye en iyi yolla aktarılmasıdır. Eğitimde kullanılan dijital hikayeler genellikle iki ile on dakika arasındadır (Robin, 2008a).

Seslendirme: Dijital öyküler yazılırken anlatıcı kendi sesinden yararlanabilir. İçeriğe uygun olarak seslendirme yapabilir. Böylece iletmek istediği mesajı ve duyguyu etkili olarak aktarabilir. Robin'e (2008) göre ses, öyküyü kişiselleştirir ve dinleyicilerin öyküyü anlamlandırmasını kolaylaştırır.

Müzik: Hikâyede kullanılabilecek müzik ve seslerin belirlendiği kısımdır. Öykünün geçtiği ortama uygun ses ve müzikler tercih edilebilir. Hikâyede yer alan ses sesler daha iyi kavranılmasını ve hikayenin içselleştirmelerini sağlamalıdır (Ceylan ve Birinci, 2013). Müzik kullanılması durumunda öğrenciler telif hakkı konusunu dikkate almaları hususunda bilgilendirilmelidirler (Bull ve Kajder, 2004).

Hız Denetimi/ Ritim: Dijital hikâyenin ritim ve hızını temsil eder. Tekdüze yazılmış hikayeler okuyucunun ilgi alanına girmeyip sıkıcı olabilirler (Bull ve Kajder, 2004). Yüksel Arslan'a (2013) göre seslendirme, müzik, ekonomi ve hız öğeleri hikayelerin dijital boyutuyla ilgilidir. Bakış açısı, etkileyici soru, duygusal içerik ise içerik ile ilgilidir. Bu öğelerden dört tanesi dijital hikayelerin konusu ve dış özellikleri ile ilgiliyken diğerleri ise oluşum sürecini oluşturmaktadır. Robin ve Pierson (2005) dijital hikâyenin eğitsel amaçlarla da kullanılması için bu öğelere üç öge daha eklemiştir. Bunlar hikâye amacı, görüntü kalitesi ve iyi dil bilgisi ile dil kullanımıdır. Böylece bu bileşenlerin sayısı 10'a çıkmıştır (Akt. Şahin, 2021).

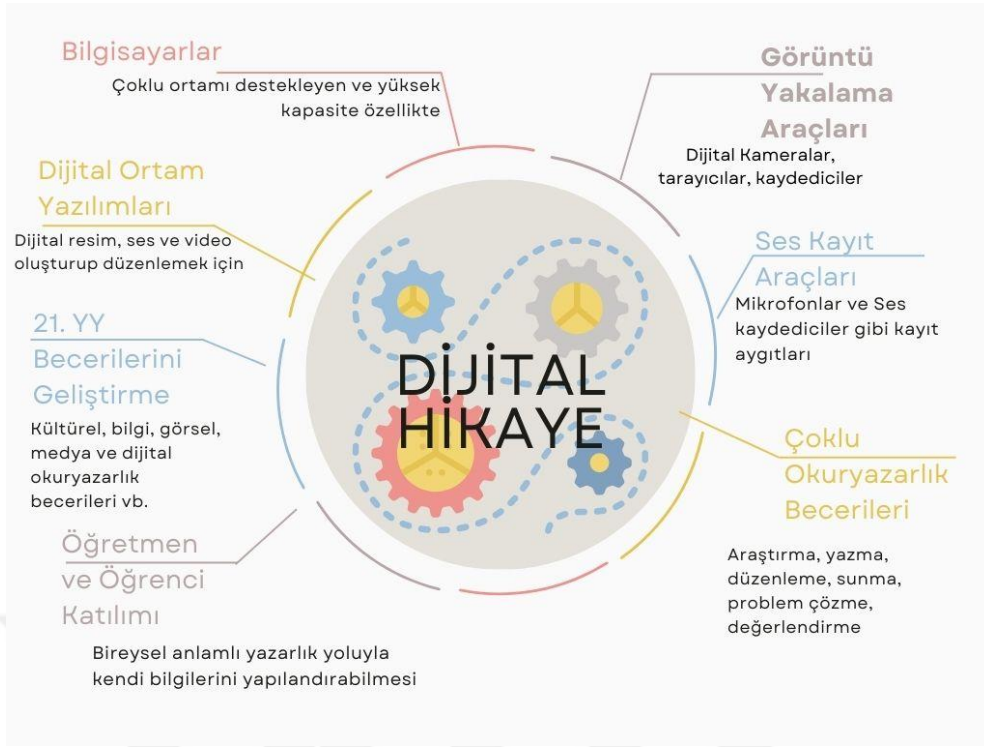
Dijital hikâye denince akla ilk gelen unsur teknolojidir. Teknoloji insanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011). Teknolojinin faydalı ve etkin kullanımının düzenlenmesi, eğitim alanında da fazlasıyla kendini göstermesi ve yetişen neslin teknolojiye ve dijital araçlara bu denli düşkün olması dijital okuryazarlık, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı gibi kavramların hayatımızda çokça yer almasına sebep olmuştur. Dijital hikayeler de bu bağlamda yer alan en faydalı araçlardır. Öğrencileri düşünmeye ve düşündüklerini yazmaya yöneltmekte ve bunu onların çok sevdiği ekranlar üzerinden yapmalarına yardımcı olmaktadır. Öğrencilerin aktif katılımını sağlamakta ve öğrenciyi merkeze alan bir model sunmaktadır. Derin ve proje tabanlı öğrenmeyi sağlayan, öğrenmeyi

daha kalıcı hâle getiren ve öğrenme ortamına teknoloji entegrasyonunu sağlayan önemli bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Barret, 2009 ve Çakıcı, 2018, Akt. Şahin, 2021).

Eğitim ve öğretim sürecine dijital hikayeleri dahil etmek çok faydalıdır. Howel ve Howel (2003) dijital hikayelerin kullanımının yararlarını şöyle sıralamıştır:

- Öğrenciler duygu ve düşüncelerini, anlatmak istediklerini eğlenceli bir dijital ortamda başkalarıyla paylaşabilirler.
- Dijital hikayeleri kullanan öğrenciler kendi öğrenme performanslarının farkında olurlar.
- Öğrencilerin bağımsız ve aktif olmalarını sağlar.
- Öğrencilerinin dil becerileri ve dijital okuryazarlık becerilerinin gelişimine fayda sağlar.
- Medyayı ve dijital dünyayı eleştirel bir gözle incelemeyi, internetteki bilgilerin doğru ve güvenilir olup olmadığını sorgulamayı öğrenir.
- Öğrencinin öğrenme motivasyonunu artırır.
- Yaratıcı yazma becerilerinin gelişmesine katkı sağlar.
- Öğrencinin eleştirel okuma, yazma, akıcı konuşma gibi konularda dil becerilerini artırır.

Yukarıdaki özellikler eğitim öğretim sürecinde dijital hikayelerin kullanımının olumlu yönlerine dikkat çekmektedir. Teknolojiyle ilgilenmeyi seven yeni nesil böylelikle geleneksel hikâye konusunu dijital araçlarla harmanlayıp daha ilgi çekici bir hale getirecektir. Yazdıklarını arkadaşlarıyla paylaşabilmeleri bakımından öğrenmeye istekli ve motivasyonları da yüksek olacaktır. Bir platformda kayıtlı olan hikayelerini istedikleri zaman yazabilecek veya çeşitli değişiklikler de yapabilecek olmaları da dijital hikayelerin ilgi görmesinin sebeplerinden olmaktadır.

Şekil 1. Dijital hikâye anlatımının eğitimdeki rolleri (Robin, 2008’den aktaran Kocaman-Karaoğlu, 2015).

Dijital hikayeler eğitim öğretim faaliyetlerinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Öğrencilerin yirmi birinci yüzyıl okuryazarlığına, dijital çağ okuryazarlığına veya yirmi birinci yüzyıl becerileri olarak da nitelendirilen güçlü bir temele sahip olmaları sağlanmaktadır. Bu temel için gerekli beceriler şöyle sıralanmaktadır (Robin, 2008: 224, Akt.Küngerü, 2016):

- Dijital okuryazarlık: Sürekli genişleyen bir toplulukla iletişim kurma, konuları tartışma, bilgi toplama ve yardım arama becerisini
- Küresel okuryazarlık: Mesajları, küresel perspektiften okuma, yorumlama, yanıt verme ve bağlamına oturtma kapasitesini gösterme
- Teknoloji okuryazarlığı: Bilgisayar ve diğer teknolojileri öğrenmeyi, üretkenliği ve performansı geliştirmek için kullanabilme becerisini
- Görsel okuryazarlık: Görsel imgeler yoluyla anlama, üretme ve iletişim kurma becerisini
- Enformasyon okuryazarlığı: Enformasyonu bulma, değerlendirme ve sentezleme becerisini gösterebilme.

Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan “basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerisinin geliştirilmesi hedefine, bilim ve teknoloji temasında kazandırılmak istenen kazanımlara ve

Temel Yeterlilikler Çerçevesindeki dijital yetkinliğe uygun olarak öğrencilere dijital hikayeler konusu vurgulanarak gerekli eğitimler verilmelidir.

2.7.3. Dijital Hikâye Oluşturma ve Kullanılan Araçlar

Günümüzde teknolojinin gelişip yaygınlaşması ve eğitim teknolojilerindeki gelişmeler çok yönlü bir şekilde ilerlemektedir. Teknolojinin eğitim hayatında gelişmesi sonucu insanların özellikle eğitimci ve öğretmenlerin de kendini geliştirme gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Hayatın belli bir döneminde başlayıp biten bir etkinlik olmayan hayat boyu devam eden bir etkinliklerden olan okuma ve yazma etkinlikleri de bu ilerlemelerden payını almıştır. Geleneksel okuryazarlıkla birlikte artık günümüzde dijital okuryazarlık büyük önem kazanmıştır. (Küngerü, 2016) Hayatın her alanında karşımıza çıkan dijital araçlar, dijital okuryazarlık becerisini gerekli hale getirmiştir.

Dijital hikayeler de gelişen teknoloji sonucu ortaya çıkmıştır. 1980'li yıllarda ortaya çıkan dijital hikâye anlatımı 1990'larda kurumsal olarak desteklenmiştir. İnsanlar dijital hikayelerle kendilerini anlatabilecekleri bir dünyaya adım atmışlar, hikayelerini kolaylıkla paylaşabilecekleri ortamlara kolayca ulaşabilmişlerdir. Sosyal medya ve Youtube gibi platformlar da bunların yaygınlaşmasında etken olmuştur. Dijital iletişim araçlarının gelişmesiyle ve kullanımlarının kolaylaşmasıyla beraber, dijital öykülerin üretiminde de artış olmuştur. Bununla birlikte internet teknolojilerin gelişmesi Web 1.0'dan Web 2.0'ye geçilmesiyle, insanların ürettikleri öyküler daha erişilebilir ve daha görülür olmuştur (Küngerü, 2016).

Günümüz teknolojilerinin hızlı gelişimi ders araç gereçlerinde de farklılıklara ve çeşitli gelişmelere yol açmıştır. Farklılıklar, öğrencilerin ihtiyaçlarıyla başlamış ve öğretmenlerin sınıf ve okul ortamını geliştirme ve çağa uydurma isteğiyle devam etmiştir. Bu ihtiyaçlar sonucunda eğitim ortamlarının fiziki yapısı da bu duruma göre şekillenmiştir. Günlerinin büyük çoğunluğunu ekran karşısında geçiren yeni nesile ulaşmanın yolu da ekranlardan geçmektedir. Bu durumda ortaya çıkan yeni teknoloji öğretim araçlarına ihtiyaç duyulmuştur (Elmas, Geban, 2012). Dijital hikâye yazma, alışlagelen öğretmen ve öğrenci rollerinde değişikliğe neden olmuştur. Öğretmen ve öğrenci bakımından farklı deneyimler içermektedir (Moralı ve Göçer 2020).

Okullarda çok fazla yaygınlaşan cep telefonu ve dijital araçların kullanımını faydalı yönleri çekmek bu araçları eğitim alanında kullanmak gerekmektedir. Öğrenci ve öğretmenlere teknolojinin etkin kullanımı konusunda eğitimler verilerek öğrencilerin bu araçları kullanımını kısıtlamak yerine faydalı alanlarda kullanmaları gerektiği öğretilmelidir. Okullarda bilgisayar ve internet artık en önemli ekipmanlardandır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Fatih Projesi kapsamında etkileşimli tahtalar okullarda yerini almış ve internete ulaşım çok daha kolaylaşmıştır. Bu proje kapsamında öğretmenler akıllı tahta kullanımı ve teknoloji kullanımı ile pek çok hizmet içi eğitime alınmışlardır.

Etkileşimli tahtaların sınıflarda yer almasıyla öğretmenler dijital ortamlarda daha hızlı ve etkili eğitim ortamları ve ders içerikleri sunabilmektedirler. Bu ders içeriklerini oluşturabilmek için de öğretmenler çeşitli web araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Bu web araçlarından birçoğu sınırlı olsa da ücretsiz olarak öğretmenlerin hizmetinde olan web 2.0 araçlarıdır. Web 2.0 araçları kullanıcıların da aktif katılımlarının olduğu ve içerik oluşturabildikleri bir dizi yeni uygulamayı anlatmaktadır. Web 2.0 kavramı öğretmen ve öğrencilerin sosyal etkileşim içerisinde kullanıcı dostu uygulamalar aracılığı ile teknik bir zorluk yaşamadan içerik oluşturabilmelerine ve var olan içeriğin çeşitlendirilmesine yardımcı olur (Horzum, 2007; Kıyıcı, 2010; Thompson, 2007; Akt. Elmas ve Geban, 2012).

Web 2.0 araçları aktarılan bilginin sadece ekrandan okunması değil aynı zamanda oluşturulan ürüne birçok özellik katabilme açısından önemli araçlardır. Yazılan bir dijital hikâyenin hem görsel hem de sesle desteklenmesine olanak sağlamaktadır. Böylelikle öğrencinin birden fazla duyusuna hitap eden dijital hikâyeler öğrencinin kalıcı öğrenme sağlamasını gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda dijital ortamda kendi hikayesini yazabilen öğrenci de hayal gücünün ve yaratıcılığının sınırlarını zorlayarak ortaya özgün bir ürün koyabilmektedir.

Öğretmenlere ücretsiz hizmet sağlayan bu araçlar özellikle Covid 19 salgını sebebiyle uzaktan eğitime geçildiği dönemde önem kazanmıştır. Bu araçlar sayesinde dijital ortamlarda görüşmeler yapılabilmiş, ödevler gönderilmiş, online sınavlar yapılmıştır. Öğrenmeyi tespit edebilmenin en önemli unsuru olan etkili geri bildirimler alınmıştır. Geri bildirimde kolaylık sağlayan bu araçlar Kahoot, Formative, Socrative, Edmodo, Actively, Google drive, Edpuzzle, Playposite, Plicker kullanılmıştır. EBA canlı ders uygulaması eş zamanlı ders işlemeye olanak sağlamıştır (MEB, 2022).

FATİH projesi kapsamında ders ve içerik paylaşılmasına olanak sağlayan EBA'nın kullanımı da bu alanda yaygınlaşmıştır. Öğretmenler ve öğrenciler arasında zaman ve mekânın önemi olmaksızın EBA sayesinde ödev, konu anlatımı, çoktan seçmeli soruların gönderilmesi ve bunlara anında geri bildirim sağlaması öğretmenlere ve öğrencilere büyük kolaylıklar sağlamaktadır. EBA üzerinde dijital ortamda çözülen sorular ve ödevler aynı zamanda kâğıt kullanımının azalmasını da sağlamıştır. İklim değişikliği, ormanların azalması gibi sorunlarla boğuşan dünyamız için küçük de olsa bir farkındalık oluşturmuştur.

Teknoloji destekli eğitimin en önemli öğelerinden birisi de öğretim yönetim sistemidir. Bunların başında Moodle, Google Classroom, Sakai LMS ve Base LMS sayılabilir. Bu sistemler içerik sunma, ders yönetimi, sınav ve test oluşturma, ödev verme ve takibi, notlandırma, içerik paylaşımı yapabilmektedir. Oluşturulan içeriklerin dijitalleşmesinde ve nitelikli öğretim materyalleri oluşturulmasında ve bunların öğrencilere sunulmasında önemli unsurlardır. MEB'e bağlı okullarda e-okul en yaygın öğretim yönetim sistemidir. Ancak e-okul bir bilgi yönetim sistemi olarak kullanılmaktadır (MEB, 2022)

Dijital hikâye oluşturmada kullanılan pek çok Web 2.0 aracı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Plotagon, Storyjumper, Storyboard that, Pixton, Storybird, Animaker, Vyond, PowToon, Joomag, Wattpad adlı araçlardır. Dijital hikâye oluşturma uygulamaları öğretmenler tarafından etkili kullanıldığında yapılandırmacı öğrenme ortamlarının oluşmasına katkı sağlar (Çelik, 2021). Barrett (2009) dijital hikâye anlatımı etkinliklerinin katılım, öğrendiklerini yansıtmaya, teknoloji entegrasyonu ve proje tabanlı öğrenme gibi öğreneni merkeze alan stratejilerle bütünleştiğini ifade etmektedir. Proje tabanlı öğrenme de bilişsel, duyuşsal, devinimsel gelişim desteklenmektedir. Öğrenciler ortaya bir ürün ya da performans koymaktadırlar (MEB, 2022). Bu bağlamda oluşturulan dijital hikayeler bu öğrenme modeline de uyum sağlamaktadır.

Web 2.0 Teknolojileri

Plotagon: Oluşturulan metni filme dönüştürebilir. Her yaşa uygun bir hikâye anlatma aracıdır (www.plotagon.com).

Storyjumper: Öğrenci ve öğretmenlerin zihinlerinden geçenleri hikâye biçimine dönüştürüp dünya çapında paylaşılmasına yardımcı olan bir Web 2.0 aracıdır. Bu araştırmada da bu web aracı kullanılmıştır (<https://www.storyjumper.com>).

Storyboard that: Dünya çapında hikâye anlatıcıları ve yönetmenler tarafından kullanılan bu araç fikirlerin yazılmasına ve bunların yapılandırılıp paylaşılmasına olanak sağlar (<https://www.toonboom.com/products/storyboard>).

Pixton: Öğrencilerin yazma potansiyellerini ortaya çıkarmaya yardımcı olan, yazdıklarını çizgi romana dönüştürmeye yarayan bir web aracıdır (<https://www.pixton.com>).

Storybird: Dünya çapında 100'den fazla ülkede 9 milyon yazar hikayelerini anlatmak için bu aracı kullanıyor. En iyi yazarları okuyup, çalışmaların yayınlanmasına ve öğretmenlerden, profesyonel editörlerden ve yazarlardan uzman geri bildirimini almaya yardımcı olan bir web aracıdır (<https://storybird.com>).

Animaker: Yeni başlayanlar ve tasarımcı olmayanların da kullanabildiği animasyon oluşturmaya yardımcı bir web aracıdır (<https://www.animaker.com>).

Vyond: Hikayeleri etkileyici videolara dönüştüren bir web aracıdır (<https://think.vyond.com>).

PowToon: Hikayeleri çizgi filme geçirmeye yarayan bir web aracıdır (<https://www.powtoon.com>).

Joomag: Etkileşimli etkinlik oluşturmaya yarayan bir web aracıdır (<https://www.joomag.com>).

Wattpad: Dünyada en sevilen sosyal hikâye anlatma platformlarından biridir. Okur ve yazar topluluklarını hikayelerin gücüyle birleştirir (<https://www.wattpad.com>).

Davranış düşünüş gücünü besleyen okuma dijital ortamlarla da beslendiğinde yapılandırmacı yaklaşımın çizgisinde ilerlemektedir. Farklı metin türlerini okuma ve özetlemede aynı iletişim konumunda olunmamaktadır. Okunan her yazıyı anlama çabası içine girilmektedir. Bununla birlikte anlama, sezme, kestirme gücü de işletilir (Özdemir, 2002). Bu anlamlandırma çabası içinde kendi oluşturmak istediği hikâyeyi dijitalleştirip hayal gücüyle sentezleyen öğrenci kendisine anlamlı öğrenme ortamları oluşturabilmektedir.

Dijital yetkinlik, Avrupa Birliği tarafından hayat boyu öğrenme için 8 temel yeterlilikten biri olarak kabul edilmiştir. Öğretmenlerin dijital yetkinliklerini belirlemek için temel alınan 21. yüzyıl becerileri, Birleşmiş Milletler Eğitim Değerleri, Milli Teknoloji Stratejisi ve Millî Eğitim Bakanlığı vizyonu yeterlilikleri oluşturacak çerçevelerin temellerini oluşturmaktadır (MEB, 2022). Öğretmenler dijital yeterliliklerini artırdıklarında öğrencilerini de bu konuda yetiştirecekleridir. Gelişen teknolojileri eğitim öğretim sürecinde kullanan öğretmenler ve öğrenciler bu konuda beceri kazanacaklardır.

2.8. İlgili Araştırmalar

2.8.1. Özetlemeyle İlgili Araştırmalar

Şahin (2012)'in çalışmasında ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin hikâye edici metinlerde özetleme ve ana fikir bulma becerileri üzerinde hikâye haritalarının etkisi incelenmiştir. Araştırmada 55 adet öğrenci ile çalışılmıştır. Deney ve kontrol grupları seçilmiştir. İncelenen boyutlarda önemli farklar bulunduğu gibi bazı boyutlarından kayda değer bir fark bulunmamıştır.

Bahçıvan (2020)'in çalışmasında ortaokul öğrencileri arasında özetleme başarısı ile özetlemeye yönelik tutumları ve özetleme özyeterlik algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada 108 ortaokul öğrencisi ile çalışılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin özetleme yapmaktan hoşlandıkları özetlemeye karşı olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin özetleme başarılarının, özetlemeye yönelik tutumlarının ve özetleme özyeterlik algılarının cinsiyet ve sınıf düzeyine göre anlamlı fark göstermediği saptanmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin özetleme başarıları ile özetleme özyeterlik algıları ve özetlemeye yönelik tutumları arasında olumlu yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çetin ve Bulut (2020)'un çalışmasında 8. sınıf öğrencilerinin dinlediği ve okuduğu bilgilendirici metinleri özetleme becerileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Öğrencilerin demografik bilgileri alınmış bu değişkenlere göre farklılaşma olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemine göre yürütülmüştür, 198 öğrenci ile çalışılmıştır. Oluşturulan özetler Okur (2011) tarafından geliştirilen Özet Metinleri Değerlendirme Ölçeğine göre değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda öğrencinin özetleme becerilerinin demografik durumlarına göre farklılık gösterdiği, anne baba eğitim durumlarına göre farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Mandal (2020)'in araştırmasında özet çıkarma, seçerek yazma ve dikte yöntemlerinin ortaokul Türkçe dersinde öğrencilerin yazma becerilerine etkisini çalışmıştır. Özet çıkarmanın yazma becerilerine katkısını ortaya koymayı amaçlayan araştırmada çeşitli etkinlik ve çalışmalar yapılmıştır. 5.sınıfta öğrenim gören 28 öğrenci ile yapılan yarı deneysel araştırmanın sonucunda özet çıkarma, seçerek yazma ve dikte yöntemlerinin etkili olduğu görülmüştür.

Demir (2021)'in araştırması incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin özetleme öz yeterliliklerini cinsiyet okuma, yazma sıklığı ve özetleme başarısı üzerinden incelenmiştir. Bu çalışma 206 8.sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 8. sınıf öğrencilerinin orta düzeyde özetleme öz yeterlik algısına sahip olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek özyeterlilik algısına sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer bir sonuç olarak da okuma sıklıkları ile Özetleme Özyeterlilik Ölçeği ve ölçeğin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yazma sıklıkları ile ölçeğin özetleme amaçlı okuma ve özet yazma alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı belirlenmiştir.

Aydın (2022)'in çalışmasında özetleme stratejileri eğitiminin 7. sınıf öğrencilerinin özetleme başarısına etkisi araştırılmıştır. Hazırlık ve uygulama aşamalarından oluşan bu çalışma 7. Sınıf öğrencisi olan 30 öğrenci ile tamamlanmıştır. Yapılan etkinlik ve çalışmalar sonucunda öğrencilere verilen özetleme eğitiminin olumlu sonuçlar gösterdiği belirtilmiştir. Yansıtıcı geri bildirimler ve eğitimlerle öğrencilerin özetleme yöntemlerini kullanarak uygulamada daha başarılı olabilecekleri kanısına varılmıştır.

2.8.2. Dijital Hikâye ile ilgili Araştırmalar

Karacaoğlu (2018)'nin araştırmasında dijital hikayelerin Türkçe dersi değerler eğitimine yönelik etkisi incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Ortaokulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerinden deney ve kontrol grubu oluşturulmuş, deneysel desenli ön test son test uygulanmıştır. Uygulama sonuçlarına göre deney grubunun lehine tek bir faktörde anlamlı farklılık bulunmuş diğer boyutlarda anlamlı fark bulunmamıştır. Deney ve kontrol gruplarına uygulanan son test sonuçlarına göre gruplar puanlarını artırmış, deney grubunun son test sonuçlarında kontrol grubunun puanlarına göre daha büyük fark ortaya koyduğu görülmüştür. Bunun sonucunda dijital hikâye anlatılarının başarıya ulaştığı söylenebilmektedir. Öğrencilerin görüşlerine göre dijital hikâye anlatıları diğer türlere göre daha çok tercih edildiği belirlenmiştir.

Şentürk Leylek (2018)'in çalışmasında ilkökul 3. Sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin gelişiminde okumaya yönelik tutumlarında dijital hikayelerin etkisi incelenmiştir. Araştırmada 44 ilkökul 3. sınıf öğrencisi ile çalışılmıştır. Öğrencilerin okumaya karşı olan

tutumları araştırmanın başında ve sonunda yapılan ölçümlerle belirlenmiştir. Öğrenciler Türkçe Dersi Öğretim Programındaki metinleri dijital hikayeler yoluyla işlemişlerdir. Çalışmanın sonunda dijital hikâye uygulamasının öğrencilerin okuma becerisine katkı sağladığı belirtilmiştir. Okumaya yönelik tutumun kızların lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Yapılan çalışmalar sonrasında ise anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmiştir.

Dayan ve Girmen (2018)'in araştırmasında Türkçe eğitimi yazma sürecinde dijital hikayeleri ele almıştır. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma boyunca öğrencilerin meydana getirdiği dijital hikayelerdeki öğelerin geliştiği belirtilmiştir. Dijital hikâye yazan öğrencilerin yazım ve noktalamaya daha çok dikkat ettikleri tespit edilmiştir.

Kutlucan (2018) çalışmasını dijital öykü anlatımı ile verilen değerler eğitime yönelik bir eylem araştırması şeklinde gerçekleştirmiştir. Değerlerin eğitimi konuları öğretilirken dijital hikayelerin etkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Yapılan çalışma ve etkinliklerle değerlerin kazandırılması amaçlanmış, oluşan davranış değişikliklerinin dijital hikayelerle öğrencilere anlatıldığında yarar sağladığı ortaya konulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde yapılan çalışmanın birinci bölümünde yer alan araştırmanın problemi ve araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak kullanılan araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırmanın geçerlik ve güvenirliği, araştırmanın uygulama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan çalışma araştırmanın konusu ve amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ile desenlenmiştir. Eylem araştırması okulda çalışan yönetici, öğretmen, eğitim uzmanı veya diğer kuruluşlarda çalışan kişilerin, kendisinin de uygulamanın içinde olduğu ya da araştırmacıyla birlikte gerçekleştirdiği, ortaya çıkmış bir sorunu ele alıp çözmeye yönelik sistemli bir veri toplamayı ve verileri analiz etmeyi içeren bir araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

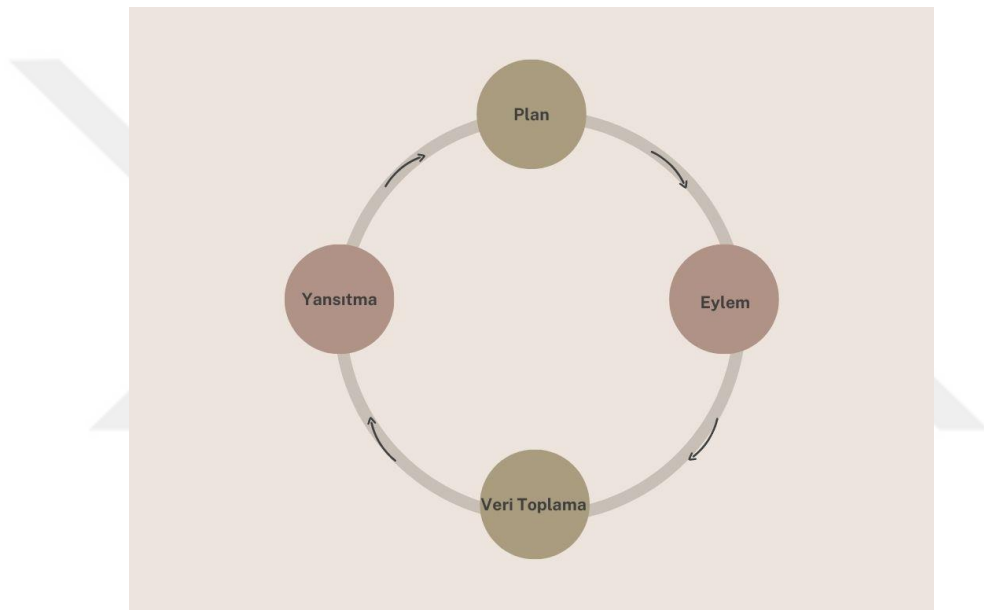
Eylem araştırması mesleki uzmanlığın doğal bir parçası olduğu görüşüne dayanmaktadır. Öğretmenlik mesleği de gelişimle iç içe bir meslektir. Bu meslekte kullanılması en elverişli araştırma türlerindendir. Eylem araştırması okul ve sınıf ortamında belirlenen problemlere çözüm bulmak için bir araçtır. Eylem araştırması yapan öğretmen var olan bir soruna çözüm ararken yeni bilgiler öğrenir ve kendini geliştirebilir. Yenilikçi öğrenme ve öğretme yaklaşımlarının eğitim ortamında kullanılmasına olanak sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

Eylem araştırmasını araştırmacı olarak uygulayan öğretmen, sınıfında çeşitli uygulamalar yaparak bunları gözlemler ve etkilerini tespit eder. Böylece derste hedeflediği kazanımlara yönelik öğrencilerin ne öğrendiklerini belirler. Bu duruma göre kendine bir yol haritası belirleyebilir. Verdiği eğitimle ilgili bilgi sahibi olmuş olur (Köklü, 2001).

Eylem araştırmasının özellikleri şunlardır:

- Eylem araştırması günlük yapılan işlerle ilgili olan bir sorunun farkına varılmasıyla başlar. Araştırma farkına varılan sorunla ilgili durumun olumlu yönde değişiklik göstermesini amaçlamaktadır.

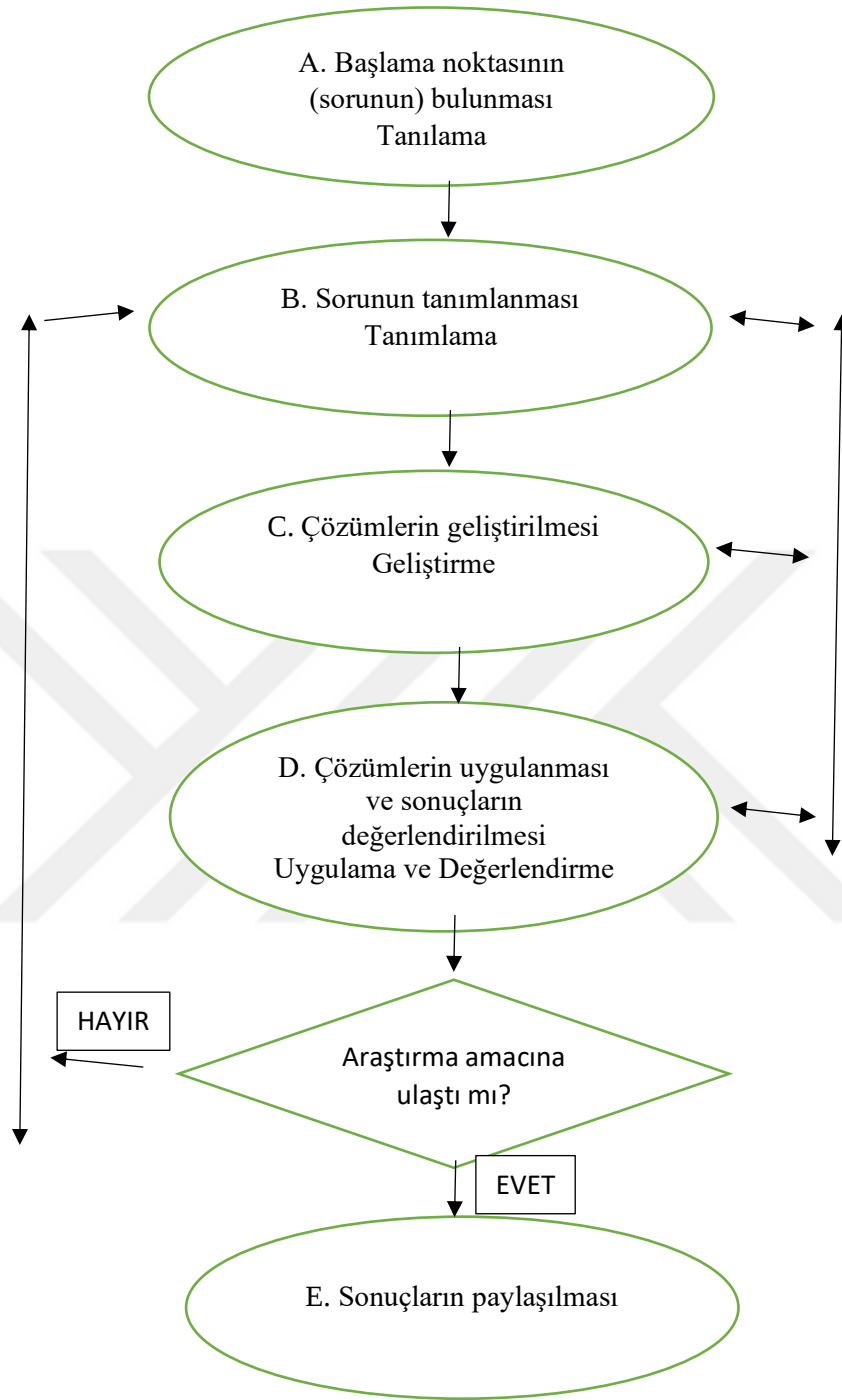
- Eylem araştırması yaparken geliştirilen çözümler evrensel değerlere uygun olmalı, bu değerlerle uyumlu yeni değer ve gelişmelere katkı sağlamalıdır.
- Eylem araştırması ulaşılmak istenen sonuca uygun verimli ve akılcı çözümler üretilerek yapılmalıdır. Halen devam eden uygulamaları olumsuz yönde etkileyecek, maaliyeti yüksek ve mevcut durumu zora sokacak seçenekler sunulmamalıdır.
- Eylem araştırması yöntem ve teknikler bakımından ortaya konulan çözüm ve bunun sonucu arasında sürekli bir ilişki olmalıdır. Böylece farkında olarak ya da farına varmadan sebep olunan durumlar görülerek bu eylemlerin sonucu ortaya çıkan ürünler geliştirilebilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

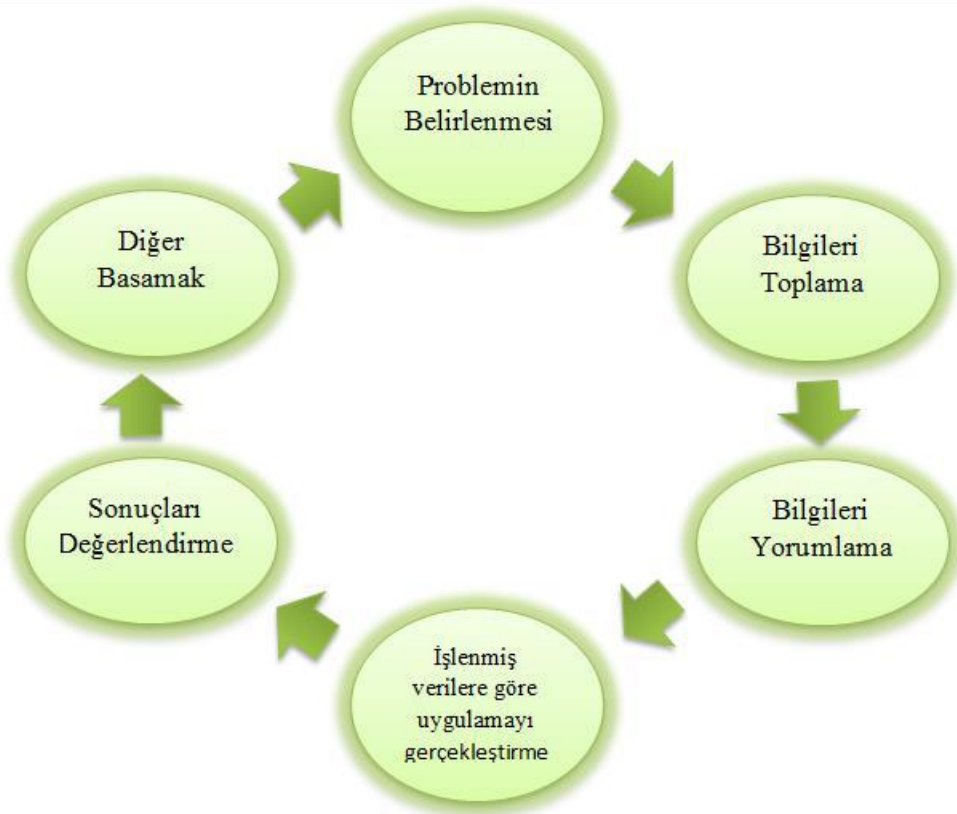
Şekil 2. Eylem araştırmasında izlenecek yol (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

Araştırmada Türkçe dersinde ortaokul öğrencilerinin metin türlerini özetleme becerilerinin nitelik kazanmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu çalışmada öğrencilerin özetlerini dijital hikayelere çevirmeleri ve kendi özgün hikayelerini yazma süreçlerinde dijital hikayelerin etkisinin davranışlara dönüşmesi durumu araştırıldığından dolayı eylem araştırması modeli kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmada uygulayıcı aynı zamanda araştırmacıdır. Araştırma başında, uygulama aşamasında ve sonunda nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Şekil 2’de yer alan eylem araştırmasında izlenecek yol takip edilerek aşamalar sıraya uygun olarak iletmiştir. Çalışmada özetleme becerisinin dijital hikayelerle birleştiğinde özetleme becerisinin nasıl daha iyi kullanılacağı problemi üstüne odaklanılmıştır.

Eylem Araştırması Süreci

Şekil 3. Eylem araştırmasının aşamaları (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021).

Şekil 4. Eylem araştırması planlama süreci (Ferrance, 2000: 9).

3.1.1. Problemi Belirleme

Yapılan çalışmada araştırmacı önceki yıllarda özetleme becerisi ve dijital hikâye alanında yaptığı araştırmalardan yararlanmıştır. Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığı okullarda Türkçe dersi kazanımlarında her sınıf düzeyinde yer alan özetleme becerisine karşı isteksiz olduklarını gözlemlemiştir. Aynı zamanda özetleme etkinliklerinde ve yazdıkları özetlerde çok fazla hata yaptıklarını da belirlemiştir. Böyle bir problemin varlığını kanıtlayabilmek adına özet ve dijital hikâye ile ilgili ön algılarına başvurulmuştur. Özetlemeye karşı tutumlarını belirlemek için özetlemeye yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Eylem araştırmasını uygulamak ve problemi tespit edip çözebilmek için bir eylem planı hazırlamak gereklidir (Şener, 2018). Araştırmada öğrencilere ilk olarak yapılacak çalışma ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonrasında özetleme tutum ölçeği uygulanmıştır.

3.1.2. Bilgileri Toplama

Problemin belirlenmesinden sonra alan yazın taraması yapılmıştır. Belirlenen problemin çözümüne yönelik dinleme, okuma, yazma ve anlamaya dayalı konular, özetleme ile ilgili kaynaklar ve dijital hikayelerle ilgili kaynaklar araştırılmıştır. Uygulamaya katkı sağlayacak çalışmalardan yararlanılmıştır.

3.1.3. Bilgileri Yorumlama

Alan yazın taraması sonucunda elde edilmiş olan çeşitli bilgiler yorumlandığında özetleme becerisinin üst düzey bir bilişsel özellik olduğu, okuduğunu anlama ve anladıklarını yorumlayıp yeniden daha kısa bir biçimde yazma süreci olduğu anlaşılmaktadır. Dijital hikayelerle ilgili araştırmalarda ise 21. yüzyıl becerileri ön plana çıkmaktadır. Gelişen teknolojiyle ortaya çıkan dijital okuryazarlık kavramı her alanda önem kazanmıştır. Eğitim alanında da yer alan dijital okuryazarlık becerisi özellikle Türkçe dersinde dijital hikayeler aracılığıyla faydalı bir şekilde kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda da dijital hikayelerin disiplinler arası yaklaşımla çeşitli alanlarda da kullanıldığı ve olumlu yönde gelişmelere katkı sağladığı ortaya çıkarılmıştır. Bu araştırmalardan sonra uygulama planı yapılmış, uygulamanın içeriğinde araştırma yorumlarından da faydalanılmıştır.

3.1.4. İşlenmiş Verilere Göre Uygulamayı Gerçekleştirme

Alan yazın taraması yapıldıktan sonra elde edilen bilgiler yorumlanmış ve aşağıda yer alan eylem planı hazırlanmıştır:

Tablo 2

Araştırmanın Eylem Planı

Tarih	Eylem
Ekim 2022	Problemin Belirlenmesi ve Sınırlandırılması İlgili alanyazın taranması,
Ekim 2022	Araştırma sorularına uygun etkinliklerin geliştirilmesi,
Kasım 2022	Veri toplama araçlarının geliştirilmesi Uygulama Yerin belirlenmesi ve uygulama okulundan izin alınması
Aralık 2022	Özetleme ve dijital hikâye yazma dersi planlarının hazırlanması ve
Şubat 2023	etkinliklere son halini verme.
Mart 2023	10 saatlik yazma uygulamalarının gerçekleşmesi
Mart/Nisan 2023	Araştırmacı Günlüğü, Öğrenci Günlüğü, Özet Metinleri, Ön Algı-Son Algı, Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği, Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, Dijital Ortamdaki Hikâye özetlerinin toplanması.
Mayıs 2023	Verilerin Dökümü, Geçerlilik Güvenilirlik Tespiti

Tablo 2'ye uygun olarak araştırma problemi belirlendikten sonra ilgili alan yazın taraması yapılmış, araştırma sorularına uygun veri toplama araçları geliştirilmiştir. Bu araçların uygunluğu ile ilgili olarak uzmanlardan görüş alınmış gerekli düzenlemeler yapılarak eylem planı son halini almıştır. Özetleme ve dijital hikâye ders planı hazırlanmıştır.

3.1.5. 10 Saatlik Özetleme ve Dijital Hikâye Uygulamalarının Gerçekleşmesi

Türkçe Dersi Özetleme ve Dijital Hikâye Yazma Uygulama Planı

Zaman: 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı 2. Dönemi

Sınıf: 6-A ve 6-B

Uygulayıcı Öğretmen: Seda KOCAOĞLU

Etkinlikler İçin Seçilen Metinler:

Şahin Bey- Hikâye

Okland Adası- Gezi Yazısı

Özgürlük-Fabl

Toplam Süre: 10 ders saati

1.Hafta: Öğrencilere yapılacak çalışma ile ilgili bilgi verildikten sonra öğrencilerin özetlemeye karşı olan tutumlarını belirlemek için özetleme tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerden araştırma boyunca bir araştırma günlüğü tutmaları gerektiği belirtilmiştir. Aynı şekilde uygulayıcı da çalışma boyunca araştırmacı günlüğü tutmuştur.

2.Hafta: Öğrencilerin özetleme ve dijital hikayelere olan ön algılarını belirlemek için ön algı soruları yazılı olarak sorulur. Özetlemenin ne olduğu ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılır. Öğrencilere özetleme konusunda bir eğitim verilmeden önce “Şahin Bey” adlı hikâye metni okunur ve bu metni özetlemeleri istenir. Yazılan özetler toplanır.

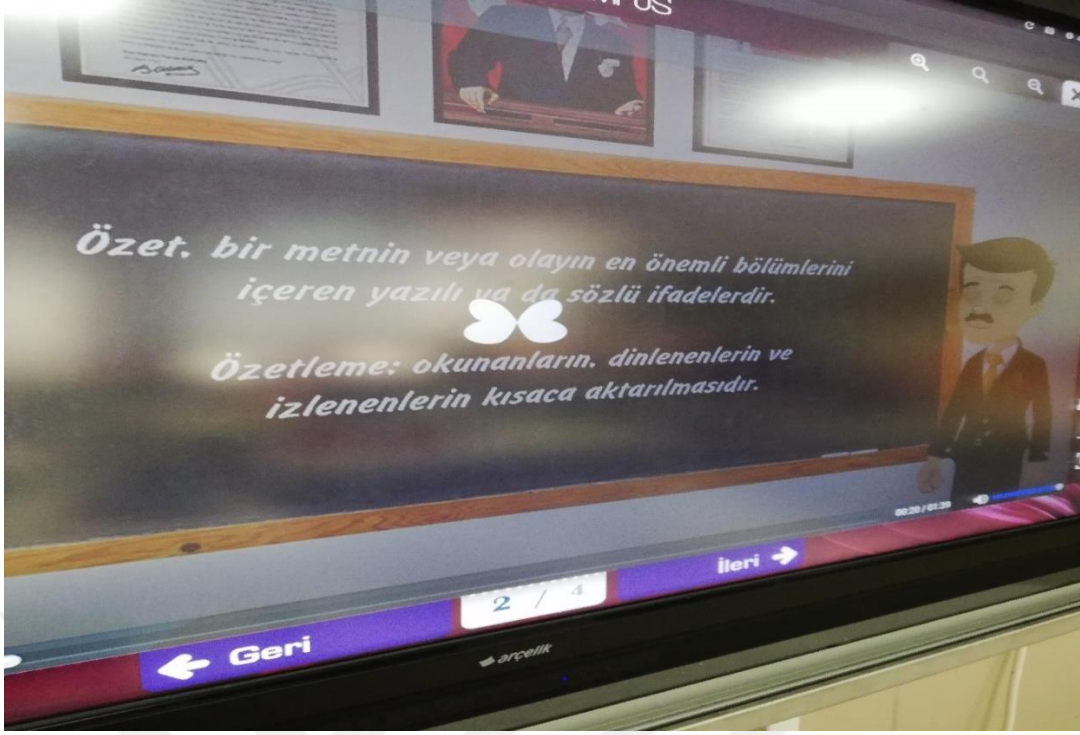
3.Hafta: Öğrencilere özetleme ile ilgili bir ders saatini kapsayan bir eğitim verilir. Bu eğitimin içeriğinde özetlemenin ne olduğu, öncesi ve sonrasında yapılması gerekenler, özetleme stratejileri ile ilgili bilgi verilir. “Morpa Kampüs” adlı dijital eğitim platformundan özetleme konusu ile ilgili bölüm öğrencilere izletilir. Burada yer alan “Gıdık” adlı dijital öyküyü sözlü olarak özetlemeleri istenir. Aynı zamanda bunun bir dijital öykü olduğu bilgisi verilir. Dijital hikâye ile ilgili daha detaylı bilgiye girilmez. Belli bir amaç doğrultusunda metin oluşturma çabası olan yazılı anlatımın özetlemeye yönelik amaçlarından bahsedilir (Günay, 2017). Bir sonraki ders Okland Adası adlı gezi yazısı metnini özetlemeleri istenir. Yazılan özetler toplanır. Toplanan özetlerdeki hatalar düzeltilip işaretlenerek öğrenciye geri verilir ve yeniden yazmaları istenir. Yeniden yazma işini evde tamamlamaları istenir. Dijital hikâyenin ne olduğu üstüne konuşulur. Öğrencilerin fikirleri alınır.

4.Hafta: Öğrencilere Özgürlük adlı fabl metni okutulur ve ardından bu metni öğretilen özetleme kurallarına göre özetlemeleri istenir. Öğrencilere bu metni anlamaya yönelik sorular sorulur. Konu ve ana fikri belirlemeleri, metnin kahramanlarını ayırt etmeleri istenir. Metni okuyup sorulan soruları yanıtlayan öğrencilerden metni yeniden yapılandırıp kendi cümleleriyle özetlemeleri istenir. Bu metnin hikâye haritasını da çıkarmaları istenir. Böylece daha akılda kalıcı bir yolla özet çıkarabilirler. Özetleme işlemini bitirdikten sonra özetlerini okumaları istenir, ekranlarından yazdıkları özetlerdeki hataları tespit etmeleri istenerek böylece birbirlerinin yanlışlarını görüp kendi hatalarını daha iyi anlamaları sağlanır. Bir sonraki derste metinlerdeki hatalarını düzelterek yeniden yazmaları istenir ve özetler son haline getirilir. Artık özetleme becerisini istenen düzeyde kazanmış öğrencilere dijital hikayeye ilgili kısa bir eğitim verilir. Öğrencilerin dijital hikayelerini yazmalarının isteneceği Storyjumper adlı Web 2.0 aracı tanıtılır ve öğrenciler için uygulayıcının oluşturduğu dijital sınıfa kayıt işlemleri yapılır. Bu platformu nasıl kullanacakları akıllı tahta üzerinden anlatılır. Öğrencilerle birlikte örnek bir kısa dijital hikâye oluşturulur. Hayal ettikleri her şeyi bu araç üzerinden yapabilecekleri anlatılır. Ses, görüntü ve animasyonlarla hikayelerinin nasıl zenginleştirilebileceği anlatılır. Daha önce

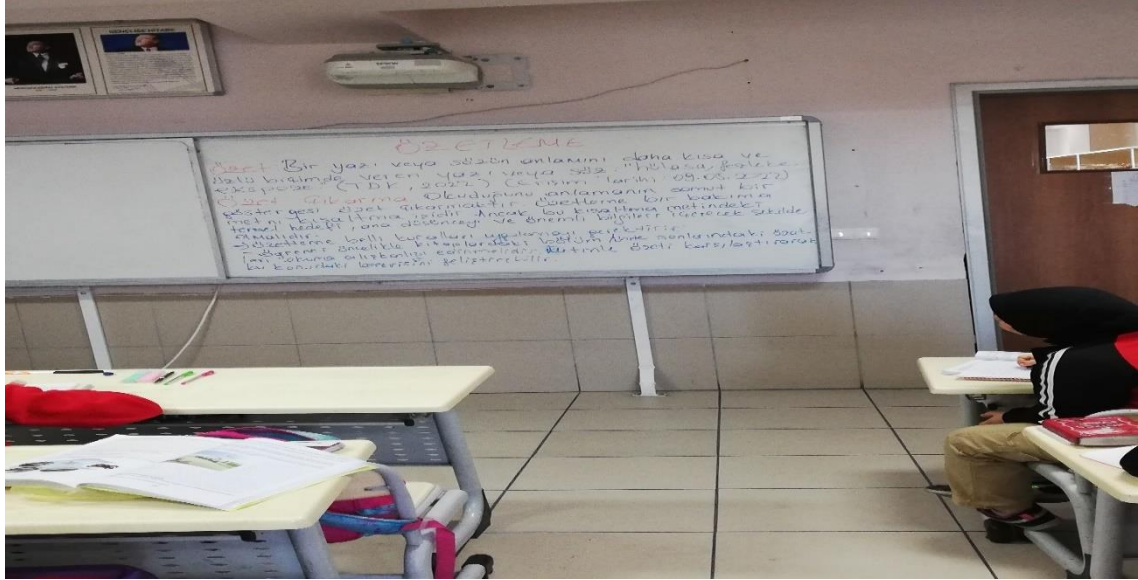
bu aracı kullanan öğrencilerin akran öğrenmesi yoluyla bildiklerini arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Haftaya herkesin storyjumper adlı araca giriş yapıp yazdıkları özetleri burada dijital hikâyeye dönüştürmeleri istenir. Bir sonraki hafta öğrencilerin özetlerinden oluşan dijital kitapları sunmaları istenir. Bu arada okulda ara ara teneffüsler de öğrencilerle konuşarak web 2.0 aracında hayal ettiklerini nasıl uygulamaya koyacakları konusunda yardımcı olarak, evde de telefon yoluyla ulaşan öğrencilerin soruları yanıtlanarak bir hafta geçirilir. Öğrencilerden birçoğunun yeni karşılaştıkları bu dijital araca karşı çok ilgili ve istekli oldukları görülmüştür.

5.Hafta: Akıllı tahtadan öğrencilerin oluşturdukları dijital hikayeleri sunmaları istenir. Bu hikayeler üzerinde arkadaşlarının da fikirleriyle çeşitli değişiklikler yapılır ve hikayelerdeki son düzeltmeler yapılır. Son şekli verilerek dijital kitap haline getirilen dijital özetler kaydedilir. Öğrencilere son algı soruları yazılı halde verilir ve cevaplamaları istenir. Daha sonra uygulayıcı tarafından öğrencilerin yazdığı bütün özetler tek bir kitap haline getirilerek bağlantı halinde tüm okul gruplarında ortak bir ürün halinde paylaşılır. Dijital hikayelerin yaygınlaşması ve okuldaki diğer öğrencilerin de teşvik edilmesi sağlanır.

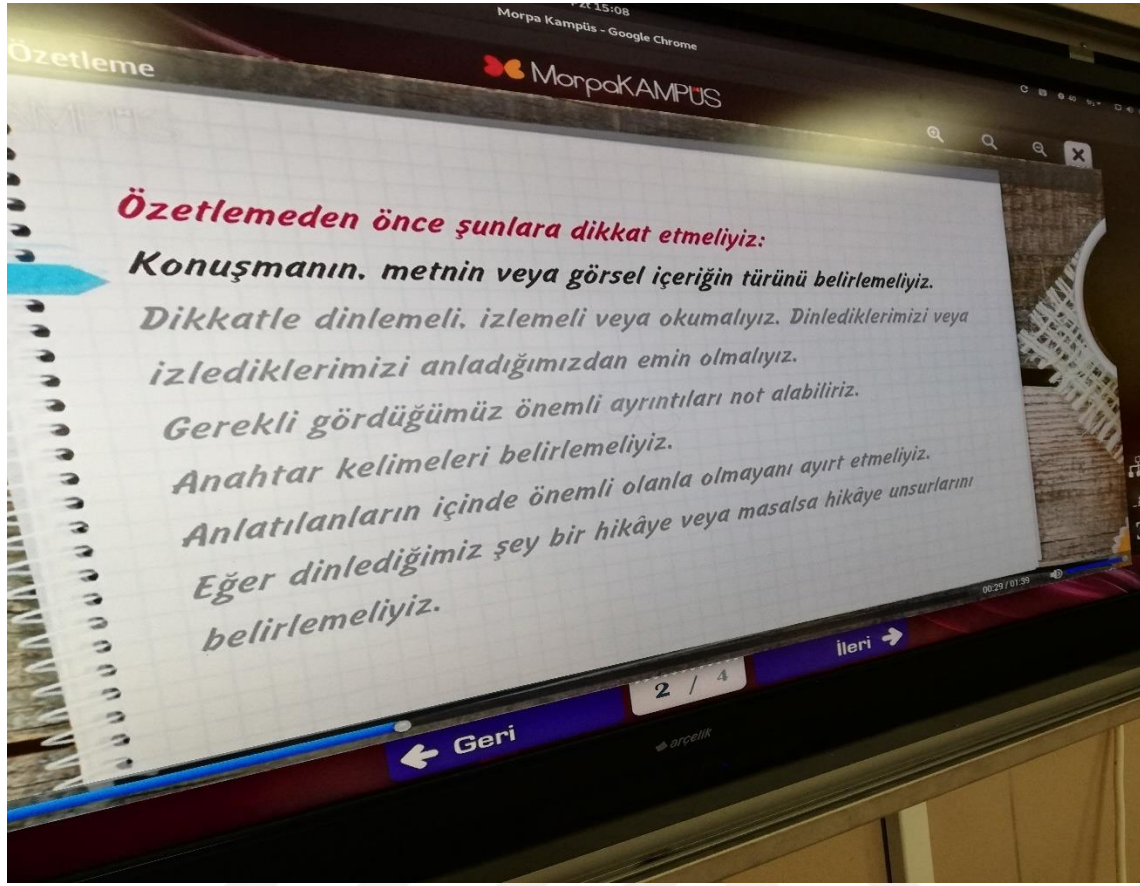
Araştırmada yöntem olarak belirlenen eylem araştırmasının uygulama aşamasında bir öğretim üyesi, bir Türkçe öğretmeni ve bir bilişim teknolojileri öğretmeninden uzman görüşleri alınarak çalışmaya başlanmıştır. Öğrencilerin dijital hikâye uygulamasına geçmeden önce hikâye yazma, hikâyeye uygun resimlerin oluşturulabilmesi için uygun Web 2.0 araçları tanıtılmıştır. Hikayelerinde kullanacakları müzikler konusunda da telif hakları konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Dijital hikayeleri sadece Türkçe dersinde değil birçok derste kullanabilecekleri de anlatılmıştır. Süreç içinde sınıfların dersine giren öğretmenlerle konuşulduğunda ders özetlerini dijital hikâyeye dönüştürme konusunda istekli oldukları belirtildi. Çalışmadan verim alınabilmesi için görüşler alınarak veriler desteklenmiştir.

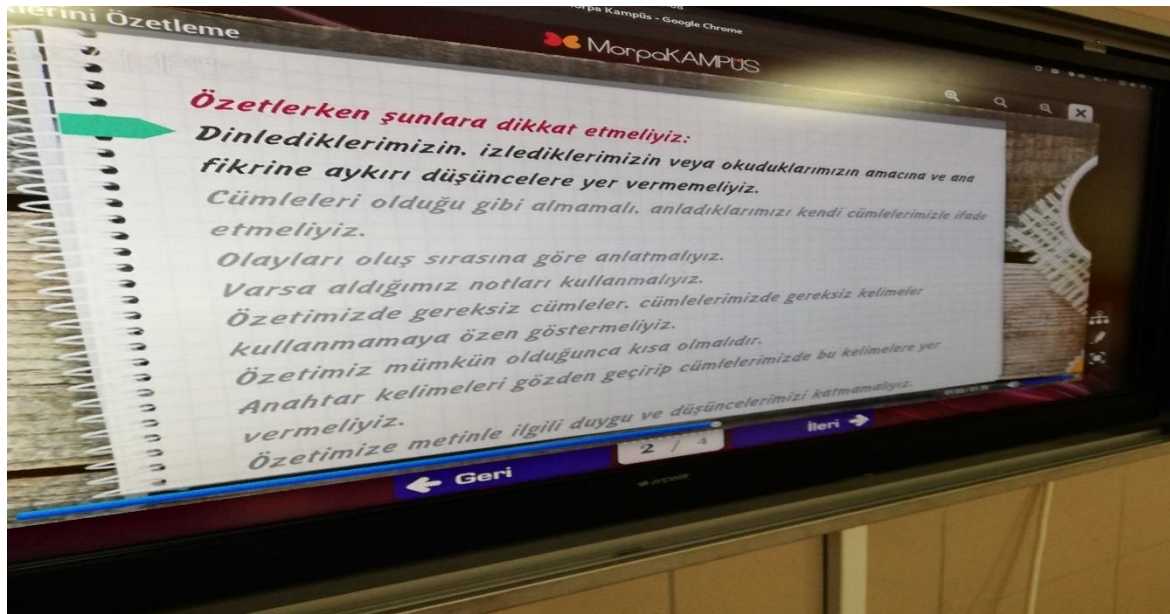
Şekil 5. Yapılan özetleme eğitimlerinden bir kesit (Morpa Kampüs).

Şekil 6. Özet ve özet çıkarma konu anlatımı.

Şekil 7. Özetlemeden önce dikkat edilmesi gerekenler konu anlatımı (Morpa Kampüs).

Şekil 8. Özetleme yaparken dikkat edilmesi gerekenler konu anlatımı (Morpa Kampüs).

3.1.6. Sonuçları Değerlendirme

Araştırma sonunda elde edilen veriler yorumlanarak problemin çözümüne yönelik anlamlı bir sonuca varılıp varılmadığı kontrol edilir.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma Çanakkale ili Merkez ilçede Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bulunan bir imam hatip ortaokulunda 2022-2023 eğitim-öğretim yılında eğitim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Bu çalışmada araştırmacı uygulama yapacağı sınıfların dersine girmektedir. Sınıf mevcutlarının az olması yapılacak uygulamada kolaylık sağlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bu okulda öğrenim gören 6. sınıf 27 öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler ortaokul olmanın verdiği heyecanı atmış ve okulu benimsemiş oldukları için seçilmişlerdir. Derslerde yapılan gözlemlerde de çalışmaya istekli oldukları görülmüştür. Öğrencilerin evinde bilgisayar, tablet ya da cep telefonu gibi cihazlardan en az biri bulunmaktadır. Yapılan çalışma ile ilgili olarak araştırmanın kapsamı ve süreçle ilgili bilgilendirilmişlerdir. Katılımcı öğrenciler, araştırmaya katılmak için gönüllü olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte velilerden de araştırma ile ilgili gerekli izinler alınmıştır.

Tablo 3

Araştırmaya katılanların cinsiyetleri ile ilgili tanımlayıcı istatistik analizleri

Cinsiyet	f	%
Kız	20	60,6
Erkek	13	39,4

Tablo 3 incelendiğinde özetleme becerileri ve dijital hikâye çalışmalarına katılan öğrencilerin % 60.6'sının kadın, %39.4'ünün erkek olduğu görülmüştür.

Tablo 4

Araştırmaya katılanların yaşlarıyla ilgili istatistik analizleri

Yaş	f	%
11	22	66,7
12	11	33,3

Tablo 4 incelendiğinde özetleme becerileri ve dijital hikâye çalışmalarına katılan öğrencilerin %66.7'sinin 11 yaşında %33.3'ünün 12 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5

Araştırmaya katılanların annelerinin eğitim durumları

Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	12	36,4
Ortaokul	11	33,3
Lise	2	6,1
Üniversite	8	24,2

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılanların annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında %36,4'ünün ilkokul mezunu, %33,3'ünün ortaokul mezunu olduğu, %6,1'inin lise mezunu olduğu, %24,2'sinin üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 6

Araştırmaya katılanların babalarının eğitim durumları

Eğitim Durumu	f	%
İlkokul	6	18,2
Ortaokul	11	33,3
Lise	11	33,3
Üniversite	5	15,2

Tablo 6 incelenmiş, araştırmaya katılanlarının babalarının eğitim durumlarına bakılmıştır. %18.2'sinin ilkokul, %33.3'ünün ortaokul, %33.3'ünün lise, %15.2'sinin üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 7

Araştırmaya katılanların sosyal medya kullanımları

Sosyal Medya Kullanımı	f	%
Evet	32	97,0
Hayır	1	3,0

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılanların %97'sinin sosyal medya kullandığı, %3'ünün ise kullanmadığı görülmüştür.

Tablo 8

Araştırmaya katılanların dijital hikayelerle ilgili bilgisi olup olmadığına ilgili görüşleri

Dijital Hikâye Bilgisi	f	%
Evet	5	15,2
Hayır	28	84,8

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılanların %15.2'sinin dijital hikayelerle ilgili bilgisi olduğu, %84'ünün ise bilgisi olmadığı görülmüştür.

Tablo 9

Araştırmaya katılanların daha önce dijital hikâye oluşturup oluşturmadıklarına dair görüşleri

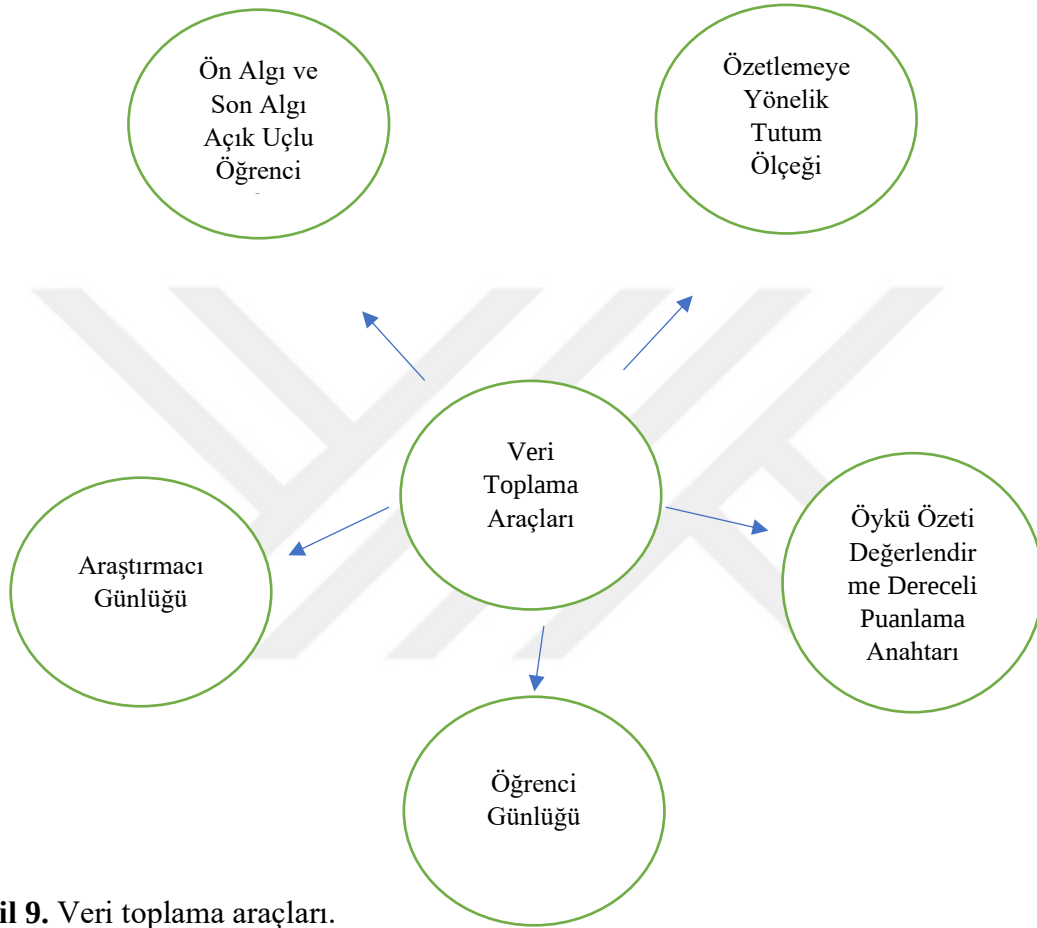
Dijital Hikâye Oluşturma	f	%
Evet	2	6,1
Hayır	31	93,9

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılanların daha önce dijital hikaye oluşturup oluşturmadıklarına bakılmıştır. Öğrencilerin %6,1'inin dijital hikaye oluşturduğu, %93,9'unun ise oluşturmadığı tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Eylem araştırması veri toplama tekniklerinin çeşitliliğini gerektirmektedir, veri çeşitliliği de araştırmada güvenilirliğin artmasını sağlamaktadır. Bu sebeple eylem araştırmasında çeşitli veri toplama araçları kullanılmalıdır (Şener, 2018). Çalışmanın yapılacağı

yer, katılımcı seçimi, çalışma zamanı ve tamamlanması gereken aşamalar sonunda araştırmanın amacına uygun olarak veri toplama araçları belirlenir. Bu çalışmada bu durumlardan hareketle özetlemeye yönelik tutum ölçeği, ön ve son algı açık uçlu öğrenci anketi, öykü özeti değerlendirme dereceli puanlama anahtarı, araştırmacı günlüğü, öğrenci günlüğü olmak üzere 6 adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

Şekil 9. Veri toplama araçları.

3.3.1. Araştırmacı Günlüğü

Araştırmalarda araştırmacının kendi gözlemlerini oluşturan notlardır (Yıldırım, Şimşek, 2021). Bu çalışmada yapılan eylem planına uygun olarak yapılan her çalışmadan sonra günlük tutulmuştur. Araştırmacının kendine göre yaşadığı deneyimler ve gözlemlerden elde edilen donelerin somut olarak iletilmesi eylem araştırmasının temelinde yer almaktadır. Araştırmada uygulayıcı eylem araştırması süresince öğrencilerine uyguladığı özetleme etkinlikleri ve dijital hikâye oluşturma süreci sırasında yaşadığı deneyimleri, öğrencilerin yaşadığı zorlukları, uygulamada meydana gelen sıkıntıları, öğrencileriyle paylaştığı duygu ve düşünceleri not almış ve günlük tutmuştur. Notlar gereğince betimsel olarak tutulmuş somut veriler sağlamak

amaçlanmıştır. Uygulayıcı kendi bilgi ve yaşantılarını kullanarak probleme yönelik izleyeceği çözüm yolunu günlük tutarak kayıt altına almıştır. Bunun sonucunda uygulayıcı öğrencileri özetlerini dijital hikâyeye dönüştürerek üretilmiş dijital metinlerin özetleme becerisi üzerindeki etkilerini görebilmiştir.

3.3.2. Öğrenci Günlüğü

Araştırmaya katılan öğrencilerin bu çalışma sürecindeki duygu ve düşünceleri, özetleme ve dijital hikâye yazmanın onlara kattıkları, uygulama sırasında sıkıntı yaşadıkları veya hoşlanmadıkları bölümler, önceki çalışmaları ile şimdi yaptıkları çalışma arasındaki farkları ortaya çıkarmak için öğrencilere günlük tutturulmuştur. Öğrenci günlükleri bir şablon halinde uygulayıcı tarafından hazırlanmış ve dersin sonunda dağıtılmıştır. Öğrenciler cevapladıktan sonra toplanıp gün sonunda uygulayıcı tarafından değerlendirilmiştir.

3.3.3. Ön Algı ve Son Algı Açık Uçlu Öğrenci Anketi

Öğrencilerin özet yazma ve bunları dijital hikâyeye dönüştürme uygulamalarından önce ve sonra ön algılarının tespitiyle özetlemeye ve dijital hikayelere karşı tutumları, olumlu ve olumsuz algıları ortaya çıkarılır. Çalışmada özetleme ve dijital hikâye yazma öncesi öğrenci algıları veri toplama tekniklerinden olan ön algı açık uçlu öğrenci anketi ile ortaya çıkarılmıştır. Ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketleri araştırmada detaylı bir veriye ulaşılması bakımından önemlidir. Bu anketler sonucunda özetleme ve dijital hikâye konusunda öğrencilerin algılarındaki değişimin fark edilmesini sağlamaktadır. Eylem araştırmalarında ön test son test kavramının yerine ön algı-son algı kavramları kullanılmaktadır. Uygulayıcının geliştirdiği ön algı ve son algı soruları için uzman görüşü alınmıştır. Buna göre gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uygulamalar öncesinde öğrencinin yapılacak olan çalışmalara karşı algıları ile çalışmanın bitiminde öğrenci algılarının hangi durumda olduğu ve değişikliğin anlaşılması için son algı açık uçlu öğrenci anketi uygulanmıştır. Yapılan anket soruları değerlendirilmiştir.

3.3.4. Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı

Uygulayıcı, alan yazın taraması yapmış ve bu tarama sonucunda özetlemem becerisi değerlendirmede kabul görmüş ölçütlerden faydalanmıştır. Özetleme çalışmasında yer alan

“Şahin Bey” adlı hikâye metninin özetini değerlendirmede gerekli izinler alınarak Prof. Dr. Gökhan Çetinkaya’nın geliştirdiği “Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. Bu ölçek hikâye özetinden veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Öğrencilerin yazdıkları öykünün değerlendirilmesi, ulaşılması gereken hedefler ve aldıkları puanlar sonucunda gelişimleri gözlemlenmiştir.

3.3.5. Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın nicel verileri “Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Araştırmada Çetinkaya ve Polat Demir (2016) tarafından geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılan 27 maddeden oluşan “Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma için ölçek sahibinde e posta yoluyla izin alınmış, çoğaltılarak öğrencilere uygulanmıştır. Beşli likert tipi derecelendirmenin kullanıldığı ölçek “Kesinlikle katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Kısmen katılmıyorum=3, Katılmıyorum=4, Kesinlikle Katılmıyorum=5” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışması kapsamında yapı geçerliliğine bakılmış ve buna ilişkin kanıtlar ortaya koymak için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Ölçek sahibi ölçeğin güvenirliğine ilişkin kanıtlar ortaya koymak için madde-toplam korelasyonu ile iç tutarlılıkla ilgili bilgi veren Cronbach Alfa korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. İstatistiksel analizler doğrultusunda ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin analizleri yapmak üzere önce KMO ve Bartlett testi yapılarak faktör analizleri yapılmıştır. KMO katsayısı, veri matrisinin faktör analizi için uygunluğunu ve veri yapısının faktör çıkarma için uygun olup olmaması hakkında bilgi verir. Bartlett testi, değişkenler arasında ilişkinin varlığını inceler (Büyüköztürk, 2004).

Yapılan araştırmada ölçek 33 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmada ölçek “özetleme yapmaktan hoşlanma”, “özetlemenin önemine inanma” olarak adlandırılan iki faktörden oluşmaktadır. Birinci faktör “özetleme yapmaktan hoşlanma” 15 maddeden, “özetlemenin önemine inanma” 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki faktörlerin toplamının Cronbach Alfa değeri birinci boyutta 0.469-0.763 arasında değişmekte, ikinci boyutta 0.555-0.753 arasında değişmektedir. İki boyutu oluşturan 27 madde varyansın %47.184’ünü açıklamaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada nitel ve nicel veriler birlikte toplanmıştır. Araştırmanın nitel verileri betimsel-ilişkisel tarama modeli ile analiz edilmiştir. Betimsel-ilişkisel tarama modelindeki araştırmalarda bir durum ya da olay olduğu gibi betimlenmekte ve bu duruma sebep olan değişkenlerin ilişkisi, etkisi ve bunların dereceleri belirlenmektedir (Kaya, Balay ve Göçen, 2012). Öğrencilerin özetlemeye yönelik tutumlarıyla değişkenler arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmadaki nitel veriler ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketi, gözlem, Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı, araştırmacı ve öğrenci günlüklerinden elde edilmiştir. Bu verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel verileri Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir. Analiz için SPSS 26.0 kullanılmıştır. Yapılan istatistiksel veri analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Veri analizinde betimsel istatistikler kullanılarak öğrencilerin ölçekte yer alan alt boyutlara göre düzeyleri belirlenmiştir. Araştırmanın veri analizine başlanmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Değerlerin +2 ve -2 aralığında olduğu görülmüştür. Normal dağılım gösterdiği tespit edilen verilerin basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakılmıştır (Şencan, 2005). Normallik değerleri incelenen veriler Tablo 10’da gösterilmiştir. ÖYTÖ içerisinde yer alan Öneme İnanma (Bu boyut 1- 12 arası maddeleri kapsamaktadır) ve Hoşlanma (Bu boyutta 13-27 arası maddeleri kapsamaktadır) olmak üzere iki boyut bulunmaktadır.

Tablo 10

Ölçeğe ait basıklık ve çarpıklık değeri

Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Özetleme Yapmaktan Hoşlanma	-0,17	-0,60
Özetlemenin Öneme İnanma	-0,63	0,79

Tablo 10 incelendiğinde Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinde yer alan boyutlara ait çarpıklık ve basıklık değerlerine göre verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiği için araştırmada tanımlayıcı istatistik analizi, t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi yapılacaktır. Araştırma ile ilgili verilerin analizi sonucunda bulgular araştırma problemlerine yönelik olarak incelenmiş olup gerekli açıklamalarla tablo haline getirilmiştir.

Araştırmada verilerin analizi araştırma soruları üzerinden veriler toplanması, betimlenmesi ve yorumlanması aşamalarına uyularak yapılmıştır. Eylem araştırmasında uygulama ve sürecin anlaşılır olması veriler toplanırken eş zamanlı olarak analiz yapılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Bu çalışmada nitel veri analizlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirlemede dolaylı yollardan çalışma olanağı sağlayan bir tekniktir. Sosyal bilimler alanında çok sık kullanılmaktadır. İçerik analizi, belli kurallara bağlı olarak oluşturulan kodlamalar yapılarak sistemli ve tekrarlanabilir bir tekniktir. Araştırmacılar kelime ve kavramların anlam ilişkilerinden yola çıkarak bunları analiz eder ve çeşitli çıkarımlarda bulunurlar (Büyüköztürk vd., 2021)

3.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenirlik eylem araştırmalarında farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Nitel araştırmalarda inandırıcılık, transfer edilebilirlik, güvenilmeye layık olma ve onaylı birlik ölçütleri kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985; Akt. Öztürk, 2013). Gözlemler, öğretmen görüşleri, verileri özenli bir şekilde kaydetme, verileri betimleme ve yorumlama da nesnellik iç geçerliliği sağlar, inandırıcılık olarak tanımlanır (Johnson, 2015; Akt. Kutlucan, 2018). Yapılan araştırmada da güvenirliği sağlamak için elde edilen veriler tarafsız bir şekilde yorumlanmıştır.

Yapılan araştırmada iç geçerliliği sağlamak için öğrencilerle uzun zamanlı etkileşimde bulunulmuştur. Araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde beş adet veri toplama aracı kullanılmış böylece veri çeşitliliği oluşturulmuştur. Çalışmada elde edilen veriler katılımcılarla da paylaşılmış ve onlardan da onay alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerden doğrudan alıntılar yapılmıştır (Şener, 2018).

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının uygunluğu ile ilgili olarak akademisyenlerden görüş alınmıştır. Araştırma verileri başka bir araştırmacıya da incelemesi için sunulmuş ve görüş alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu bölümünde yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular ve yorumlar yer alacaktır.

4.1. Öğrencilerin Özetleme Kavramının Ne Olduğunu, Özetlemenin Nasıl Yapıldığını Tam Anlamıyla Bilip Bilmediklerine Dair Bulgular ve Yorum

Araştırmaya başlamadan önce araştırma probleminin tam olarak ortaya konulması için zümre öğretmenleriyle görüşülmüştür. Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirecek sorular sorulmuş ve bunlara dair cevaplar alınmıştır. Araştırmanın temelini oluşturan okuma ve okuduğunu anlayıp yeniden yorumlama sürecini oluşturan özetleme kavramı ve bu kavramı tam olarak bilip bilmedikleriyle ilgili olarak özetleme eğitiminden önce ön algı sorularına verdikleri cevaplar incelenmiştir. Elde edilen bulgulardan hareketle özetleme ile ilgili eğitimlerin içeriği ve özetleme yapılacak metinler belirlenmiştir.

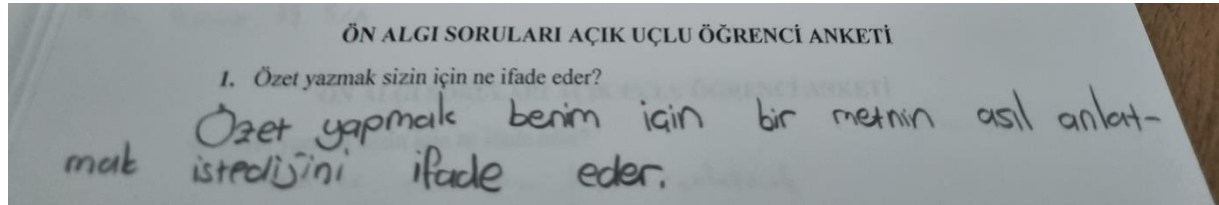
Eylem araştırmasının başlangıcında öğrencilerle görüşülmüş ve bu görüşmelerle ilgili öğrenciler bilgilendirilmiştir. Öğrenciler 6. sınıfa gelinceye kadar özetleme ile ilgili kazanımların edinilmiş olduğu düşünülmektedir. Buradaki amaç öğrendikleri bu kazanımı ne kadar bildikleri ile ilgilidir. Öğrencilere ön algı soruları yazılı olarak verilmiş ve cevaplar toplanmıştır. Ön algı sorularında ilk olarak özet yazmanın ne ifade ettiği sorulmuştur.

Tablo 11
Öğrenciler için özetlemenin ifade ettikleri

Özetlemenin İfade Ettikleri	f
Ödev	1
Okumak	2
Eğlence	3
Sıkıcı	3
Kısaltma	3
Mutluluk	4
Yazmak	7

Anlamak	10
Toplam	33

Tablo 11 araştırmaya başlamadan önce yapılan ön algı öğrenci anketi verilerinin incelenmesi sonucu ortaya çıkan öğrencileri için özetlemenin ifade ettiklerine dair betimsel analiz yapılmıştır. 1 öğrenci özetlemenin onun için ödev olduğunu, 2 öğrenci okuma, 3 öğrenci eğlence, 3 öğrenci kısaltma, 4 öğrenci mutluluk, 7 öğrenci yazma, 10 öğrenci anlama olduğunu ifade etmiştir.

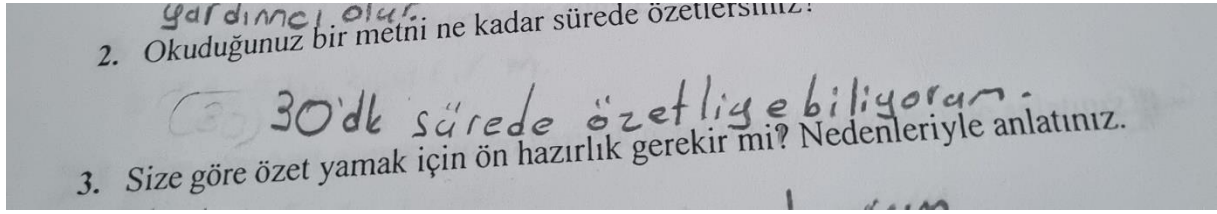
Şekil 10. Ö1 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketine verdiği cevap

Tablo 12

Okuduğu metni özetleme süresi

Özetleme Süresi	f
Bilmiyorum	1
5 dakika	7
15 dakika	8
30 dakika	16
Toplam	32

Tablo 12'ye bakıldığında öğrencilerden 1 tanesi özetleme yaptığı süreyi bilmediğini ifade etmiş, 7 öğrenci 5 dakika, 8 öğrenci 15 dakika, 16 öğrenci de 30 dakikada özetleme yapabildiğini yazmıştır. Tabloya göre öğrencilerin geneli yarım saat aralığında özetleme yapabilmektedirler. Daha kısa sürede özetleme yapabildiğini ifade eden öğrencilerim okuduğunu çabuk anlayıp yorumlayabildiği söylenebilir.

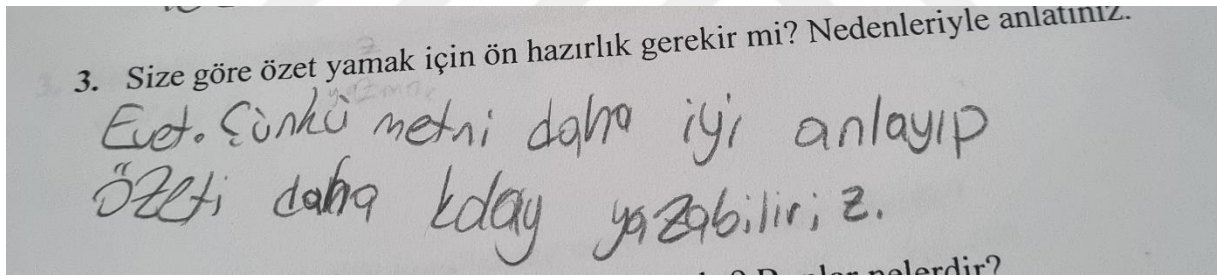
Şekil 11. Ö27 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 2. soruya verdiği cevap

Tablo 13

Özet yazarken ön hazırlık gerekliliği

Gereklilik Durumu	f
Gereklidir Değildir	7
Gereklidir	25
Toplam	32

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin 25 tanesi özet yazmanın ön hazırlık gerektirdiğini, 7 tanesi ise özetlemenin ön hazırlık gerektirmediğini ifade etmişlerdir.

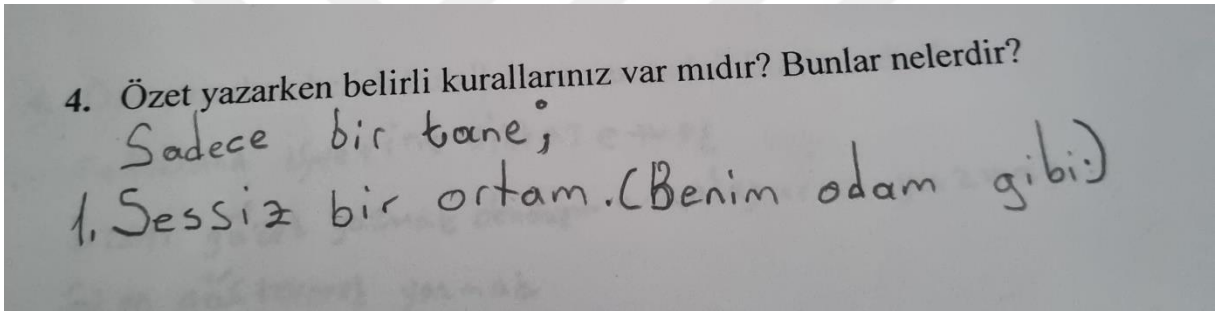
Şekil 12. Ö3 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 3. soruya verdiği cevap

Tablo 14

Özet yazarken belli kuralların olup olmadığı durumu

Özet Yazma Kuralları	f
Planlama	1
Seçme	4
Sessiz Ortam	5
Anlama	6
Kural yok	6
Yazım ve Noktalama	11
Toplam	33

Tablo 14'e bakıldığında öğrencilerin çoğu bazı kuralları olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden 6 tanesi ise hiçbir kuralı olmadığı yönünde cevap vermiştir. Kurallarının olduğunu belirten 1 öğrenci planlama, 4 öğrenci önemli yerleri seçme, 5 öğrenci sessiz bir ortamda özet yazma, 6 öğrenci okuduğunu anlama, 11 öğrenci de yazım ve noktalama kuralları olduğunu yazmışlardır. Kuralı olmayan öğrenciler muhtemelen önceki öğrenim yıllarında özetleme ile ilgili bir farkındalık oluşturamamış özetleme aşamalarını tam anlamıyla kavrayamamıştır. 5 öğrencinin özet yazarken ortamın sessiz olması durumunu dile getirmeleri dikkat çekmiş yapılan özet çalışmalarında ortamda sessizliğin sağlanması diğer öğrencilerinde odaklanma problemlerini azaltmıştır. En çok belirtilen yazım ve noktalamaya uygunluk durumu yine araştırmacının dikkatini çekmiştir. Araştırmacı aynı zamanda gözlemlediği öğrencilerin Türkçe öğretmenleri de olmasından dolayı öğrencilerin yazım ve noktalama konusunun farkında olmaları olumlu bir geri dönüt olarak algılanmıştır.

Şekil 13. Ö12 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 4. soruya verdiği cevap

Tablo 15

Özet çıkarmanın geliştirilebilir bir beceri olup olmadığı durumu

Özet Çıkarmanın Geliştirilebilirliği	f
Geliştirilemez	3
Geliştirilebilir	29
Toplam	32

Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerden 3'ü özetlemenin geliştirilemez bir beceri olduğunu, öğrencilerden 29'unun da geliştirilebilir bir beceri olduğunu söyledikleri tespit edilmiştir.

5. Özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl geliştirilebilir, anlatınız?

Evet, belki belki özet çıkarma alışması yapıp,
belki belki kitap olarak geliştirilebilir.

Şekil 14. Ö 26 kodlu öğrencinin ön algı öğrenci anketi 5. soruya verdiği cevap

Ön algı öğrenci anketinde öğrencilerin cevapları analiz edildikten sonra uygulanan özetleme tutum ölçeğindeki veriler boyutlara göre incelenmiştir.

Tablo 16

Önemine inanma boyutuna ait betimsel analizler

	Maddeler	$\bar{x}$	ss
S1	Özetleme, düşünme becerilerimizin gelişimine fayda sağlar.	4,12	,198
S3	Özetleme, metindeki önemli bilgileri hatırlamama yardımcı olur.	4,06	,217
S6	Özetleme, anlama becerilerimin gelişmesine katkı sağlar.	3,90	,247
S8	Özetleme, yorumlama becerilerimizin gelişimine katkı sağlar.	3,87	,229
S5	Özet çıkarmak, derste verilen metni anlamak için en iyi yoldur.	3,84	,204
S11	Özetleme, okuma metnini anlamak için en önemli etkinliktir.	3,63	,225
S9	Özetleme, metindeki bilgilerin uzun süre aklımda kalmasına katkı sağlar.	3,51	,246
S12	Özetlemenin, metnin önemli yerlerini kavramamızda hiçbir faydası yoktur.	2,06	,242
S4	Özetleme, anlatma becerilerimin gelişmesine katkı sağlamaz.	1,96	,210
S10	Özetlemenin, derste verilen metni anlamamda hiçbir faydası yoktur.	1,90	,214
S7	Özetlemenin, yazma becerilerimin gelişmesine hiçbir faydası yoktur.	1,87	,225
S2	Özetlemenin, metindeki içeriği daha iyi anlamamıza faydası yoktur.	1,63	,203

Tablo 16'ya bakıldığında araştırmaya katılan 6. sınıf öğrencileri özetlemenin düşünme becerilerinin gelişimine fayda sağladığına, özetlemenin metindeki önemli bilgileri hatırlamalarına yardımcı olduğuna, özetlemenin anlama becerilerine katkı sağladığına, yorumlama becerilerinin gelişimine katkı sağladığına, özet çıkarmanın derste verilen metni anlamak için en iyi yol olduğuna, okuma metnini anlamak için önemli bir etkinlik olduğuna,

metindeki bilgilerin uzun süre akılda kalmasına katkı sağladığına katıldıklarına dair cevaplar vermişlerdir. Ölçeğin tersten puanlanan olumsuz maddelerine ise yapılan analiz sonucu katılmadıkları görülmüştür. Buradan anlaşıldığı üzere önemine inanma boyutunda verilen cevaplar özetlemenin önemine inanıldığı yönündedir.

Tablo17

Hoşlanma boyutuna ait betimsel analizler

Maddeler	$\bar{x}$	ss
S24 Özetleme ödevlerimi severek yaparım.	3,51	,234
S23 Özetleme, benim için zevklidir.	3,36	,221
S19 Özetleme, benim için dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinliktir.	3,30	,219
S27 Özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk alırım.	3,27	,239
S25 Özetleme beni mutlu eder.	3,27	,214
S16 Metnin özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmam.	3,24	,234
S21 Özetleme ödevlerini yaparken çabuk motive olurum.	3,12	,212
S18 Özetleme, benim için ilgi çekici bir etkinliktir.	3,06	,212
S17 Özetleme ödevlerini yaparken mutlu olurum.	3,00	,199
S15 Özet çıkarmak beni heyecanlandırır.	2,96	,210
S22 Özetlemek için verilen kaynak metin benim için anlamsız olduğunda, özetleme yaparken sıkılırım.	2,54	,230
S20 Özetlemede, gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırım.	2,54	,213
S26 Özetleme yapmak bana sıkıcı gelir.	2,48	,222
S13 Özetleme yapmaktan hoşlanmam.	2,48	,200
S14 Özetleme ödevlerime dersteki diğer ödevlerim kadar özenli davranmam.	2,24	,217

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin olumlu maddeler katıldığı olumsuz maddelere ise katılmadıkları görülmektedir. Öğrencilerin çoğu özetleme ödevlerini severek yaptığını ifade etmişlerdir. Özetlemenin zevkli olduğu, dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinlik olduğu, özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk aldığı, özetlemenin mutlu ettiği, metnin özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmadığı, ödevlerini yaparken motive olduğu, ilgi çekici bir etkinlik olduğu, özetleme ödevlerini yaparken mutlu oldukları ve heyecanlandıkları maddelerine kısmen katılmaktadırlar. Kaynak metin anlamsız olduğundan özetleme yaparken sıkılma, ayrıntıları ayırt ederken sıkılma maddelerinde kararsızdırlar.

Özetlemenin sıkıcı olması, özetleme yapmaktan hoşlanmama, özetleme ödevlerine diğer ödevler kadar özenli davranmama maddelerine ise katılmamaktadırlar. Tersten puanlanan bu maddelere katılmamaları özetlemeye karşı olumlu bir tutum içinde olduğu sonucunaandırmaktadır.

4.2. Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Özetleme ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar

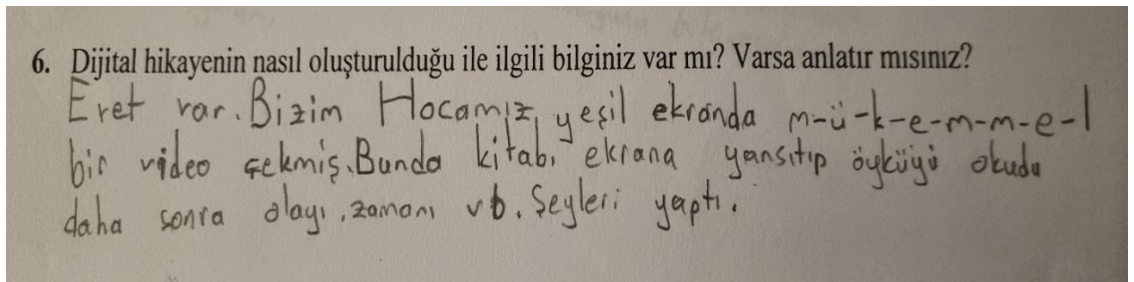
Öğrencilere uygulanan özetleme tutum ölçeğinin boyutlarına ilişkin öğrencilerin cinsiyetleri ile ilgili t-testi sonuçları incelenmiştir.

Tablo 18

Boyutlara ilişkin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Önemine İnanma	Kız	20	3,05	,254	,406	31	,687
	Erkek	13	3,01	,260	,404		
Hoşlanma	Kız	20	3,00	,353	,821	31	,418
	Erkek	13	2,90	,297	,853		

Tablo 18'e bakıldığında araştırmaya katılanların cinsiyetleriyle *önemine inanma* ($t_{(31)}=687$; $p>0.05$), *hoşlanma* ($t_{(31)}=418$; $p>0.05$) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Özetlemeye yönelik tutumlarda özetleme becerisine yönelik olarak cinsiyet faktörünün bir değişiklik meydana getirmediği yorumu yapılmaktadır. Öğrencilerin cevapladıkları ön algı öğrenci anketindeki sorular incelendiğinde dijital hikâye bilgisine dair cevaplar betimsel olarak analiz edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin cevapları gruplandırılmış ve buna yönelik bir tablo oluşturulmuştur.

Şekil 15. Ö12 kodlu (kız) öğrencinin dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğu bilgisine verdiği cevap.

Şekil 15 incelendiğinde öğrencinin, daha önce öğretmenin oluşturduğu dijital hikâyeyi ve bu kavramı unutmamış olduğu verdiği cevaptan anlaşılmaktadır. Araştırmacı aynı zamanda öğrencilerin dersine girdiği için bu araştırmaya başlamadan önce bir dijital hikâye oluşturmuş ve hikâye unsurları konusunu bu hikâye üzerinden anlatırken bunun bir dijital hikâye olduğundan da kısaca bahsetmiştir. Bu konuyu dikkatle dinleyen öğrenciler dijital hikâye kavramını bilirken diğerleri hatırlamamaktadır.

Tablo 19

Öğrencilere göre dijital hikâye bilgisi

Dijital Hikâye Bilgisi	Cinsiyet	f
Bilgim var	Kız	6
	Erkek	1
Bilgim yok	Kız	15
	Erkek	10

Tablo 19 araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dijital hikâye ile ilgili bilgileri olup olmadığını analiz etmektedir. Alınan cevaplara göre dijital hikâye bilen kız öğrencilerin sayısı fazla olduğu görülmekle birlikte sınıf mevcudunda kız öğrencilerin sayısının fazla olması da bu sayılarda etkili olmaktadır. Sınıfın genel ilgi düzeyine bakıldığında kız öğrencilerin bu konuda daha istekli oldukları görülmektedir. Verilerden elde edilen genel kanı ise cinsiyet faktörünün bu alt problemde çok büyük bir fark yaratmadığı sonucudur.

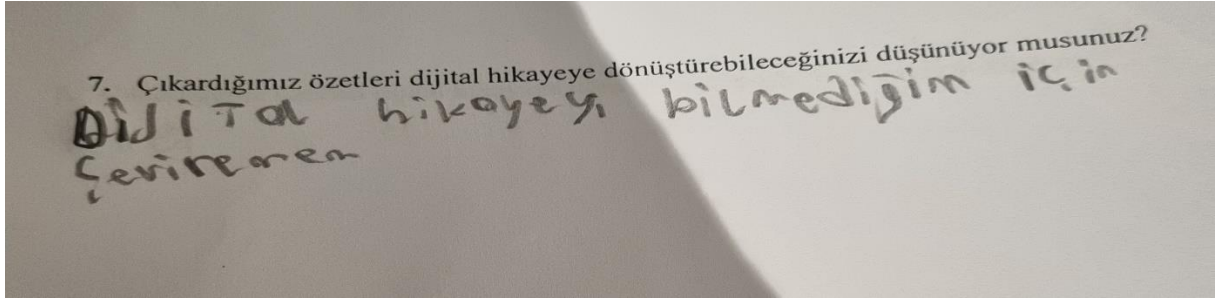
Tablo 20

Öğrencilere göre özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülebilme durumu

Özetler Dijital Hikâyeye Dönüşebilir mi?	Cinsiyet	f
Evet	Kız	14
	Erkek	6
Hayır	Kız	2
	Erkek	4
Fikrim yok	Kız	6
	Erkek	1

Tablo 20 incelendiğinde araştırmaya katılan kız öğrencilerin 14'ü özetini dijital hikâyeye dönüştürebileceğini, 2'si dönüştüremeyeceğini, 6'sı da bu konuda fikri olmadığını

belirtmiştir. Erkek öğrencilerin 6'sı özetini dijital hikâyeye dönüştürebileceğini, 4'ü dönüştüremeyeceğini, 1'i de bu konuda fikri olmadığını belirtmiştir.

Şekil 16. Ö23 kodlu öğrencinin (erkek) özetini dijital hikâyeye dönüştürmeye dair verdiği cevap

Şekil 16'ya bakıldığında öğrencinin ön algı öğrenci anketindeki 7. Soruya verdiği cevap bu konuda dijital hikâyenin ne olduğunu bilmediğinden dolayı olumsuz olarak verilmiştir. Öğrenciler gereken eğitimi aldıktan sonra bu konuda yetkinlik kazanmışlardır.

Tablo 21

Maddelere ilişkin cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S1	Kız	20	4,20	1,005	,487	31	,630
	Erkek	13	4,00	1,354	,457		
S2	Kız	20	1,55	,944	-,521	31	,606
	Erkek	13	1,76	1,480	-,475		
S3	Kız	20	4,00	1,123	-,341	31	,735
	Erkek	13	4,15	1,463	-,322		
S4	Kız	20	1,95	1,190	-,114	31	,910
	Erkek	13	2,00	1,290	-,112		
S5	Kız	20	3,90	,967	,308	31	,760
	Erkek	13	3,76	1,480	,282		
S6	Kız	20	3,75	1,409	-,792	31	,434
	Erkek	13	4,15	1,463	-,786		
S7	Kız	20	1,90	1,209	,115	31	,909
	Erkek	13	1,84	1,463	,110		
S8	Kız	20	4,00	,973	,650	31	,521
	Erkek	13	3,69	1,750	,578		

S9	Kız	20	3,80	1,399	1,457	31	,155
	Erkek	13	3,07	1,382	1,461		
S10	Kız	20	1,85	1,225	-,336	31	,739
	Erkek	13	2,00	1,290	-,333		
S11	Kız	20	3,70	1,218	,345	31	,732
	Erkek	13	3,53	1,450	,333		
S12	Kız	20	2,00	1,297	-,306	31	,762
	Erkek	13	2,15	1,573	-,294		
S13	Kız	20	2,40	1,142	-,520	31	,607
	Erkek	13	2,61	1,192	-,515		
S14	Kız	20	2,15	1,182	-,520	31	,606
	Erkek	13	2,38	1,386	-,503		
S15	Kız	20	3,15	1,348	1,063	31	,296
	Erkek	13	2,69	,9473	1,144		,
S16	Kız	20	3,15	1,348	-,483	31	,632
	Erkek	13	3,38	1,386	-,480		
S17	Kız	20	3,35	1,089	2,321	31	,027
	Erkek	13	2,46	1,050	2,340		
S18	Kız	20	3,30	1,128	1,416	31	,167
	Erkek	13	2,69	1,315	1,370		
S19	Kız	20	3,35	1,268	,261	31	,796
	Erkek	13	3,23	1,300	,260		
S20	Kız	20	2,35	1,182	-1,140	31	,263
	Erkek	13	2,84	1,281	-1,120		
S21	Kız	20	3,25	1,251	,748	31	,460
	Erkek	13	2,92	1,187	,756		
S22	Kız	20	2,25	1,251	-1,629	31	,113
	Erkek	13	3,00	1,354	-1,602		
S23	Kız	20	3,55	1,276	1,047	31	,303
	Erkek	13	3,07	1,255	1,051		
S24	Kız	20	3,65	1,348	,707	31	,485
	Erkek	13	3,30	1,377	,703		
S25	Kız	20	3,35	1,182	,441	31	,662

	Erkek	13	3,15	1,344	,429		
S26	Kız	20	2,20	1,196	-1,629	31	,113
	Erkek	13	2,92	1,320	-1,594		
S27	Kız	20	3,55	1,356	1,462	31	,154
	Erkek	13	2,84	1,344	1,464		

Tablo 21 incelendiğinde araştırmaya katılanların cinsiyetleriyle ($t_{(31)} = S1-27$; $p > 0.05$) anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir. Tablo 21’deki maddelere verilen cevaplar anketin kodlarından yola çıkılarak şu şekilde maddeleştirilmiştir:

- ✓ S1 ortalamasına bakıldığında kız (4,20) ve erkek (4,00) öğrenciler özetlemenin düşünme becerilerinin gelişimine fayda sağladığı maddesine “katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.
- ✓ S2 ortalamasına bakıldığında kız (1,55) ve erkek (1,76) öğrenciler özetlemenin metindeki içeriği daha iyi anlamalarına faydasının olmadığı maddesine “hiç katılmıyorum, katılmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.
- ✓ S3 ortalamasına bakıldığında kız (4,00) ve erkek (4,15) öğrenciler özetlemenin metindeki önemli bilgileri hatırlamaya yardımcı olduğu maddesine “katılıyorum” olarak cevap vermişlerdir.
- ✓ S4 ortalamasına bakıldığında kız (1,95) ve erkek (2,00) öğrenciler özetleme anlama becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaz maddesine “hiç katılmıyorum, katılmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.
- ✓ S5 ortalamasına bakıldığında kız (3,90) ve erkek (3,76) öğrenciler özet çıkarmanın derste verilen metni anlamaları için en iyi yol olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” biçiminde cevaplamışlardır.
- ✓ S6 ortalamasına bakıldığında kız (3,75) ve erkek (4,15) öğrenciler özetlemenin anlama becerilerine katkı sağladığı maddesine “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S7 ortalamasına bakıldığında kız (1,90) ve erkek (1,94) öğrenciler özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S8 ortalamasına bakıldığında kız (4,00), erkek (3,69) öğrenciler özetlemenin yorumlama becerilerine katkıda bulunduğu maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S9 ortalamasına bakıldığında kız (3,80) ve erkek (3,07) öğrenciler özetlemenin metindeki bilgilerin uzun süre akılda kalmasına katkı sağladığı maddesine “katılıyorum” cevabı verdikleri görülmüştür.

- ✓ S10 ortalamasına bakıldığında kız (1,85) ve erkek (2,00) öğrenciler özetlemenin derste verilen metni anlamada hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri belirlenmiştir.
- ✓ S11 ortalamasına bakıldığında kız (3,70) ve erkek (3,53) öğrenciler özetleme okuma metnini anlamak için en önemli etkinliktir maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S12 ortalamasına bakıldığında kız (2,00) ve erkek (2,15) öğrencilerden özetlemenin metnin önemli yerlerini kavramada hiçbir faydası yoktur maddesine kızlar “katılmıyorum”, erkekler ise “kararsızım” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S13 ortalamasına bakıldığında kız (2,40) ve erkek (2,61) öğrencilerin özetleme yapmaktan hoşlanmam maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S14 ortalamasına bakıldığında kız (2,15) ve erkek (2,38) öğrencilerin özetleme ödevlerine diğer ödevler kadar özenli davranmama maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri belirlenmiştir.
- ✓ S15 ortalamasına bakıldığında kız (3,15) ve erkek (2,69) öğrencilerin özet çıkarmak beni heyecanlandırır maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S16 ortalamasına bakıldığında kız (3,15) ve erkek (3,38) öğrencilerin metnin özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmam maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S17 ortalamasına bakıldığında kız (3,35) ve erkek (2,46) öğrencilerden özetleme ödevlerini yaparken mutlu olur maddesine kız öğrenciler “kısmen katılıyorum” cevabını verirken erkek öğrenciler "katılmıyorum" cevabını vermişlerdir.
- ✓ S18 ortalamasına bakıldığında kız (3,30) ve erkek (2,69) öğrencilerin özetlemenin ilgi çekici bir etkinlik olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S19 ortalamasına bakıldığında kız (3,35) ve erkek (3,23) öğrencilerin özetlemenin dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinlik olduğu maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S20 ortalamasına bakıldığında kız (2,35) ve erkek (2,85) öğrencilerden özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılıyorum maddesine kızlar “katılmıyorum” erkekler “kararsızım” cevaplarını vermişlerdir.
- ✓ S21 ortalamasına bakıldığında kız (3,25) ve erkek (2,92) öğrencilerin özetleme ödevlerini yaparken çabuk motive olurum “kararsızım” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S22 ortalamasına bakıldığında kız (2,25) ve erkek (3,00) öğrencilerden özetlemek için verilen kaynak metnin anlamsız olduğu, özetleme yapmaktan sıkıldığı maddesine kızlar “katılmıyorum”, erkekler “kararsızım” cevaplarını vermişlerdir.

- ✓ S23 ortalamasına bakıldığında kız (3,55) ve erkekler (3,07) öğrencilerden özetlemenin zevkli olduğu maddesine kızlar “katılıyorum”, erkekler “kararsızım” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S24 ortalamasına bakıldığında kız (3,65) ve erkek (3,30) öğrencilerden özetleme ödevlerini severek yaparım maddesine kızlar “katılıyorum”, erkekler “kararsızım” cevabı vermişlerdir.
- ✓ S25 ortalamasına bakıldığında kız (3,35) ve erkek (3,15) öğrencilerin özetlemenin mutlu ettiği maddesine “kararsızım” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S26 ortalamasına bakıldığında kız (2,20) ve erkek (2,92) öğrencilerden kızlar özetleme yapmanın sıkıcı geldiği maddesine “katılmıyorum”, erkekler ise “kararsızım” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S27 ortalamasına bakıldığında kız (3,55) ve erkek (2,84) öğrencilerin özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk alırım maddesine “katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.

4.3. Öğrencilerin Yaşlarıyla Özetleme ve Dijital Öykü Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar

Tablo 22

Boyutlara ilişkin yaş değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Önemine İnanma	12	22	3,02	,248	-,399	31	,692
	13	11	3,06	,274	-,386		
Hoşlanma	12	22	2,92	,342	-,991	31	,330
	13	11	3,04	,305	-1,030		

Tablo 22’ye bakıldığında araştırmaya katılanların yaşlarıyla *önemine inanma* ($t_{(31)}=692$; $p>0.05$), *hoşlanma* ($t_{(31)}=330$; $p>0.05$) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Özetlemeye yönelik tutumlarda özetleme becerisine yönelik olarak yaş faktörünün bir değişiklik meydana getirmediği yorumu yapılmaktadır. Yapılan araştırmada öğrencilerin yaşları ile özetlemeye karşı tutumları arasında anlamsal bir farklılık oluşmamıştır. Sınıf geneli aşağı yukarı aynı yaş aralıklarında olduğu için bu değişken özetleme tutumunda önemli bir fark yaratmamıştır. Dijital hikayelere karşı ilgi anlamında da yine aynı durum söz konusudur. Yaş değişkeni bu durum üzerinde bir rol oynamamaktadır.

Tablo 23

Maddelere ilişkin yaş değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Yaş	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S1	12	22	4,04	1,174	-,534	31	,597
	13	11	4,27	1,103	-,546		
S2	12	22	1,50	1,185	-,947	31	,351
	13	11	1,90	1,136	-,961		
S3	12	22	4,09	1,230	,194	31	,847
	13	11	4,00	1,341	,189		
S4	12	22	2,04	1,290	,502	31	,619
	13	11	1,81	1,078	,534		
S5	12	22	3,77	1,151	-,517	31	,609
	13	11	4,00	1,264	-,501		,622
S6	12	22	3,90	1,376	,000	31	1,000
	13	11	3,90	1,578	,000		
S7	12	22	2,00	1,345	,756	31	,455
	13	11	1,63	1,206	,785		
S8	12	22	3,95	1,252	,461	31	,648
	13	11	3,72	1,489	,435		
S9	12	22	3,31	1,460	-1,134	31	,265
	13	11	3,90	1,300	-1,180		
S10	12	22	1,86	1,355	-,295	31	,770
	13	11	2,00	1,000	-,326		
S11	12	22	3,68	1,358	,281	31	,781
	13	11	3,54	1,213	,292		
S12	12	22	2,09	1,411	,174	31	,863
	13	11	2,00	1,414	,174		
S13	12	22	2,63	1,216	1,074	31	,291
	13	11	2,18	,981	1,155		
S14	12	22	2,27	1,241	,194	31	,848
	13	11	2,18	1,328	,189		
S15	12	22	2,95	1,361	-,100	31	,921
	13	11	3,00	,894	-,115		

S16	12	22	3,18	1,435	-,361	31	,721
	13	11	3,36	1,206	-,383		
S17	12	22	2,95	1,252	-,318	31	,753
	13	11	3,09	,943	-,349		
S18	12	22	2,90	1,230	-1,007	31	,322
	13	11	3,36	1,206	-1,014		
S19	12	22	3,18	1,401	-,775	31	,444
	13	11	3,54	,934	-,885		
S20	12	22	2,59	1,436	,297	31	,769
	13	11	2,45	,687	,369		
S21	12	22	3,13	1,390	,099	31	,921
	13	11	3,09	,831	,117		
S22	12	22	2,54	1,405	,000	31	1,000
	13	11	2,54	1,213	,000		
S23	12	22	3,22	1,377	-,869	31	,392
	13	11	3,63	1,026	-,959		
S24	12	22	3,22	1,445	-1,792	31	,083
	13	11	4,09	,943	-2,059		
S25	12	22	3,13	1,283	-,897	31	,377
	13	11	3,54	1,128	-,937		
S26	12	22	2,59	1,333	,669	31	,509
	13	11	2,27	1,190	,695		
S27	12	22	3,27	1,485	,000	31	1,000
	13	11	3,27	1,190	,000		

Tablo 23 incelendiğinde araştırmaya katılanların yaşlarıyla maddeler arasında ($t_{(31)} = S1-S27$; $p > 0.05$) anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir. Tablo 23'teki maddelere verilen cevaplar anketin kodlarından yola çıkılarak şu şekilde maddeleştirilmiştir:

✓ S1 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (4.04) ve 13 (4.27) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin düşünme becerilerinin gelişimine fayda sağladığı maddesine “kesinlikle katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

✓ S2 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (1.50) ve 13 (1.90) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin metindeki içeriği daha iyi anlamalarına faydasının olmadığı maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.

- ✓ S3 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (4.09) ve 13 (4.00) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin metindeki önemli bilgileri hatırlamaya yardımcı olduğu maddesine “katılıyorum” olarak cevap vermişlerdir.
- ✓ S4 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.04) ve 13 (1.84) yaşındaki öğrenciler özetleme anlama becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaz maddesine “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.
- ✓ S5 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.77) ve 13 (4.00) yaşındaki öğrenciler özet çıkarmanın derste verilen metni anlamaları için en iyi yol olduğu maddesine “katılıyorum” biçiminde cevaplamışlardır.
- ✓ S6 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.90) ve 13 (3.90) yaşındaki öğrenciler özetlemenin anlama becerilerine katkı sağladığı maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S7 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.00) ve 13 (1.63) yaşındaki öğrenciler özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S8 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.95) ve 13 (3.72) yaşındaki öğrenciler özetlemenin yorumlama becerilerine katkıda bulunduğu maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S9 maddesinin ortalamasına bakıldığında özetlemenin metindeki bilgilerin uzun süre akılda kalmasına katkı sağladığı maddesine 12 yaşındakiler (3.31) “kısmen katılıyorum” cevabını verirken 13 yaşındakilerin (3.90) “katılıyorum” cevabı verdikleri görülmüştür.
- ✓ S10 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (1.86) ve 13 (2.00) yaşındaki öğrenciler özetlemenin derste verilen metni anlamada hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri belirlenmiştir.
- ✓ S11 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3,68) ve 13 (3,58) yaşındaki öğrenciler özetleme okuma metnini anlamak için en önemli etkinliktir maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S12 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.09) ve 13 (2.00) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin metnin önemli yerlerini kavramada hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S13 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.63) ve 13 (2.18) yaşındaki öğrencilerin özetleme yapmaktan hoşlanmam maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.

- ✓ S14 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.27) ve 13 (2.18) yaşındaki öğrencilerin özetleme ödevlerine diğer ödevler kadar özenli davranmama maddesine “katılmıyorum” cevabını verdikleri belirlenmiştir.
- ✓ S15 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.95) ve 13 (3.00) yaşındaki öğrencilerin özet çıkarmak beni heyecanlandırır maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S16 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.18) ve 13 (3.36) yaşındaki öğrencilerin metnin özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmam maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S17 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.95) ve 13 (3.09) yaşındaki öğrencilerin özetleme ödevlerini yaparken mutlu olur maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S18 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.90) ve 13 (3.36) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin ilgi çekici bir etkinlik olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S19 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.18) ve 13 (3.54) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinlik olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S20 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.59) ve 13 (2.45) yaşındaki öğrenciler özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırim maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S21 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.13) ve 13 (3.09) yaşındaki öğrenciler özetleme ödevlerini yaparken çabuk motive olurum “kısmen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S22 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.54) ve 13 (2.54) yaşındaki öğrencilerin özetlemek için verilen kaynak metnin anlamsız olduğu, özetleme yapmaktan sıkıldığı maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmektedir.
- ✓ S23 maddesinin ortalamasına bakıldığında özetlemenin zevkli olduğu maddesine 12 yaşında olanlar (3.22) “kısmen katılıyorum” cevabını verirken 13 yaşında olanlar (3.63) “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S24 maddesinin ortalamasına bakıldığında özetleme ödevlerini severek yaparım maddesine 12 yaşında olanlar (3.22) “kısmen katılıyorum” cevabını verirken 13 yaşında olanlar (4.09) “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

- ✓ S25 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.13) ve 13 (3.54) yaşındaki öğrencilerin özetlemenin mutlu ettiği maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S26 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (2.59) ve 13 (2.27) yaşındaki öğrencilerden özetleme yapmanın sıkıcı geldiği maddesine 12 yaşında olanlar “kısmen katılıyorum” cevabını verirken 13 yaşında olanlar “katılmıyorum” cevabını vermektedirler.
- ✓ S27 maddesinin ortalamasına bakıldığında 12 (3.27) ve 13 (3.27) yaşındaki öğrencilerin özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk alırım maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.

4.4. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarıyla Özetleme ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasında Bir İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar

Yapılan araştırmada ölçek üzerinden öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları tespit edilmiş ve özetleme ve dijital hikâye oluşturma becerileri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo 24

Ortaokul öğrencilerinin annelerinin eğitim durumları ile özetlemeye yönelik tutum ölçeğinin boyutları arasındaki ANOVA analizleri

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Önemine İnanma	Gruplar Arası	,018	3	,006	,083	,969
	Gruplar İçi	2,038	29	,070		
	Toplam	2,056	32			
Hoşlanma	Gruplar Arası	,131	3	,044	,375	,771
	Gruplar İçi	3,380	29	,117		
	Toplam	3,511	32			

A: İlkokul, B: Ortaokul, C: Lise, D: Üniversite

Tablo 24’e bakıldığında öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarıyla *önemine inanma* (F=083; p>0.05), *hoşlanma* (F=375; p>0.05) boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirlenmiştir.

Tablo 25

Ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumları ile özetlemeye yönelik tutum ölçeğinin boyutları arasındaki ANOVA analizleri

Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p
Önemine İnanma	Gruplar Arası	,114	3	,038	,565	,642
	Gruplar İçi	1,942	29	,067		
	Toplam	2,056	32			
Hoşlanma	Gruplar Arası	,810	3	,270	2,901	,052
	Gruplar İçi	2,701	29	,093		
	Toplam	3,511	32			

A: İlkokul, B: Ortaokul, C: Lise, D: Üniversite

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin babalarının eğitim durumlarıyla *önemine inanma* ($F=565$; $p>0.05$), *hoşlanma* ($F=2.901$; $p>0.05$) boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirlenmiştir.

Tablo 26

Ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumları ile özetlemeye yönelik tutum ölçeğinin maddeleri Arasındaki ANOVA analizleri

Madde	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Farklılık
S7 Özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur.	Gruplar Arası	17,033	3	5,678	4,513	,010	D-C
	Gruplar İçi	36,482	29	1,258			
	Toplam	53,515	32				
S20 Özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırim.	Gruplar Arası	11,321	3	3,774	2,969	,048	D-C
	Gruplar İçi	36,861	29	1,271			
	Toplam	48,182	32				

A: İlkokul, B: Ortaokul, C: Lise, D: Üniversite

Tablo 26'ya bakıldığında anlamlı farklılık olan maddelerin analiz edildiği görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumuyla özetlemeye yönelik

tutum ölçeğindeki Öneme İnanma boyutundaki S7 “Özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur.” (F=4.513; p>0.05) maddesi ile S20 “Özetlemede, gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırım.” (F=2.969; p>0.05) maddesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Anlamlı farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi analizlerine göre ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre öğrencilerden babası üniversite mezunu olanlar lise mezunu olanlara göre daha baskın olarak özetlemenin yazma becerilerine bir katkısı olmadığını, özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt etmekten sıkıldıklarını düşünmektedirler.

4.5. Öğrencilerin İnternet ve Sosyal Medya Kullanımının Özetleme Becerisi ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar

Tablo 27

Boyutlara İlişkin Sosyal Medya Kullanımı Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Boyutlar	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Öneme İnanma	Evet	32	3,03	,256	-,520	31	,607
	Hayır	1	3,16				
Hoşlanma	Evet	32	2,96	,336	-,116	31	,909
	Hayır	1	3,00				

Tablo 27 incelendiğinde araştırmaya katılanların sosyal medya kullanımlarıyla *öneme inanma* ($t_{(31)}=607$; p>0.05), *hoşlanma* ($t_{(31)}=909$; p>0.05) boyutlarında anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 28

Önemine inanma boyutu maddelerine ilişkin sosyal medya kullanımı değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S1	Evet	32	4,09	1,146	-,779	31	,442
	Hayır	1	5,00				
S2	Evet	32	1,65	1,180	,547	31	,588
	Hayır	1	1,00				
S3	Evet	32	4,06	1,268	,049	31	,962
	Hayır	1	4,00				
S4	Evet	32	1,96	1,230	-,025	31	,980
	Hayır	1	2,00				
S5	Evet	32	3,84	1,194	-,129	31	,898
	Hayır	1	4,00				
S6	Evet	32	3,87	1,431	-,774	31	,445
	Hayır	1	5,00	.	.	.	.
S7	Evet	32	1,87	1,313	-,094	31	,926
	Hayır	1	2,00				
S8	Evet	32	3,84	1,322	-,861	31	,396
	Hayır	1	5,00				
S9	Evet	32	3,53	1,436	,364	31	,718
	Hayır	1	3,00				
S10	Evet	32	1,93	1,242	,743	31	,463
	Hayır	1	1,00				
S11	Evet	32	3,62	1,313	-,281	31	,781
	Hayır	1	4,00				
S12	Evet	32	2,06	1,412	,044	31	,966
	Hayır	1	2,00				

Tablo 28'e bakıldığında araştırmaya katılanların sosyal medya kullanımlarıyla *önemine inanma* ($t_{(31)}=S1- S12$; $p>0.05$) boyutunun maddeler bazında incelenmesinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Tablo 24'teki maddelere verilen cevaplar anketin kodlarından yola çıkılarak şu şekilde maddeleştirilmiştir:

- ✓ S1 ortalamasına bakıldığında evet (4.09) ve hayır (5.00) cevabını veren öğrencilerin özetlemenin düşünme becerilerinin gelişimine fayda sağladığı maddesine “kesinlikle katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S2 ortalamasına bakıldığında özetlemenin metindeki içeriği daha iyi anlamalarına faydasının olmadığı maddesine evet (1.65) diyenlerin “katılmıyorum” cevabını verdikleri, hayır (1.00) cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılmıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S3 ortalamasına bakıldığında evet (4.06) ve hayır (4.00) cevabını veren öğrenciler özetlemenin metindeki önemli bilgileri hatırlamaya yardımcı olduğu maddesine “katılıyorum” olarak cevap vermişlerdir.
- ✓ S4 ortalamasına bakıldığında evet (1.96) ve hayır (2.00) cevabını veren öğrenciler özetleme anlama becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaz maddesine “katılmıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir.
- ✓ S5 ortalamasına bakıldığında evet (3.84) ve hayır (4.00) cevabını veren öğrenciler özet çıkarmanın derste verilen metni anlamaları için en iyi yol olduğu maddesine “katılıyorum” biçiminde cevaplamışlardır.
- ✓ S6 ortalamasına bakıldığında özetlemenin anlama becerilerine katkı sağladığı maddesine evet (3.87) cevabını verenler “katılıyorum” hayır (5.00) cevabını verenler ise “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S7 ortalamasına bakıldığında evet (1.87) ve hayır (2.00) cevabını veren öğrencilerin özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur maddesine “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S8 ortalamasına bakıldığında özetlemenin yorumlama becerilerine katkıda bulunduğu maddesine evet (3.84) diyenlerin “katılıyorum”, hayır (5.00) diyenlerin ise “tamamen katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S9 ortalamasına bakıldığında özetlemenin metindeki bilgilerin uzun süre akılda kalmasına katkı sağladığı maddesine evet (3.53) cevabını verenlerin “katılıyorum”, hayır (3.00) cevabını verenlerin ise “kısmen katılıyorum” dedikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S10 ortalamasına bakıldığında özetlemenin derste verilen metni anlamada hiçbir faydası yoktur maddesine evet (1.93) cevabını verenler “katılmıyorum”, hayır (1.00) cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılmıyorum” dedikleri belirlenmiştir.
- ✓ S11 ortalamasına bakıldığında evet (3.62), hayır (4.00) diyen öğrenciler özetleme okuma metnini anlamak için en önemli etkinliktir maddesine “katılıyorum” cevabını vermişlerdir.

✓ S12 ortalamasına bakıldığında evet (2.06) ve hayır (2.00) özetlemenin metnin önemli yerlerini kavramada hiçbir faydası yoktur maddesine “kesinlikle katılmıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Tablo 29

Hoşlanma boyutu maddelerine ilişkin sosyal medya kullanımı değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S13	Evet	32	2,53	1,135	1,328	31	,194
	Hayır	1	1,00				
S14	Evet	32	2,28	1,250	1,009	31	,321
	Hayır	1	1,00				
S15	Evet	32	2,90	1,173	-1,756	31	,089
	Hayır	1	5,00				
S16	Evet	32	3,25	1,367	,180	31	,858
	Hayır	1	3,00				
S17	Evet	32	3,00	1,163	,000	31	1,000
	Hayır	1	3,00				
S18	Evet	32	3,06	1,242	,050	31	,961
	Hayır	1	3,00				
S19	Evet	32	3,31	1,281	,240	31	,812
	Hayır	1	3,00				
S20	Evet	32	2,59	1,214	1,292	31	,206
	Hayır	1	1,00				
S21	Evet	32	3,06	1,189	-1,604	31	,119
	Hayır	1	5,00				
S22	Evet	32	2,59	1,316	1,192	31	,242
	Hayır	1	1,00				
S23	Evet	32	3,31	1,255	-1,323	31	,195
	Hayır	1	5,00				
S24	Evet	32	3,46	1,343	-1,122	31	,270
	Hayır	1	5,00				
S25	Evet	32	3,21	1,211	-1,448	31	,158
	Hayır	1	5,00				

S26	Evet	32	2,53	1,269	1,188	31	,244
	Hayır	1	1,00				
S27	Evet	32	3,28	1,396	,198	31	,844
	Hayır	1	3,00				

Tablo 29 incelendiğinde araştırmaya katılanların sosyal medya kullanımlarıyla *hoşlanma* ($t_{(31)}=S13- S27$; $p>0.05$) boyutunun maddeler bazında incelenmesinde anlamlı bir istatistik fark bulunamamıştır. Tablo 24'teki maddelere verilen cevaplar anketin kodlarından yola çıkılarak şu şekilde maddeleştirilmiştir:

- ✓ S13 ortalamasına bakıldığında evet (2,53) ve hayır (1,00) diyen öğrencilerin özetleme yapmaktan hoşlanmam maddesine “katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S14 ortalamasına bakıldığında özetleme ödevlerine diğer ödevler kadar özenli davranmama maddesine evet (2,28) cevabını verenler “katılmıyorum”, hayır (1,00) cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılmıyorum” dedikleri belirlenmiştir.
- ✓ S15 ortalamasına bakıldığında evet (2,90) ve hayır (5,00) diyen öğrencilerden özet çıkarmak beni heyecandırır maddesine evet cevabı verenler “kısmen katılıyorum”, hayır cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S16 ortalamasına bakıldığında evet (3,25) ve hayır (3,00) diyen öğrencilerin metnin özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmam maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S17 ortalamasına bakıldığında evet (3,00) ve hayır (3,00) diyen öğrencilerin özetleme ödevlerini yaparken mutlu olur maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S18 ortalamasına bakıldığında evet (3,06) ve hayır (3,00) diyen öğrencilerin özetlemenin ilgi çekici bir etkinlik olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.
- ✓ S19 ortalamasına bakıldığında evet (3,31) ve hayır (3,00) diyen öğrencilerin özetlemenin dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinlik olduğu maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını vermişlerdir.
- ✓ S20 ortalamasına bakıldığında evet (2,59) ve hayır (1,00) diyen öğrencilerden özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılıyorum maddesine evet cevabı verenlerin “katılıyorum”, hayır cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılmıyorum” şıkkını işaretledikleri tespit edilmiştir.

- ✓ S21 ortalamasına bakıldığında evet (3,06) ve hayır (5,00) diyen öğrencilerden özetleme ödevlerini yaparken çabuk motive olurum maddesine evet cevabı verenler “kısmen katılıyorum”, hayır cevabı verenler ise tamamen katılıyorum şikkını işaretledikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S22 ortalamasına bakıldığında evet (2,59) ve hayır (1,00) diyen öğrencilerden özetlemek için verilen kaynak metnin anlamsız olduğu, özetleme yapmaktan sıkıldığı maddesine evet diyenlerin “kısmen katılıyorum”, hayır diyenlerin ise kesinlikle katılmıyorum cevabını verdikleri görülmektedir.
- ✓ S23 ortalamasına bakıldığında evet (3,31) ve hayır (5,00) diyen öğrencilerden özetlemenin zevkli olduğu maddesine evet diyenlerin “kısmen katılıyorum”, hayır diyenlerin ise “kesinlikle katılıyorum” cevabını verdikleri görülmektedir.
- ✓ S24 ortalamasına bakıldığında evet (3,46) ve hayır (5,00) diyen öğrencilerden özetleme ödevlerini severek yaparım maddesine evet diyenler “kısmen katılıyorum”, hayır cevabını verenlerin ise “kesinlikle katılıyorum” cevabını verdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ S25 ortalamasına bakıldığında evet (3,21) ve hayır (5,00) diyen öğrencilerden özetlemenin mutlu ettiği maddesine evet cevabını verenler “kısmen katılıyorum”, hayır cevabını verenler ise “kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevaplamışlardır.
- ✓ S26 ortalamasına bakıldığında evet (2,53) ve hayır (1,00) diyen öğrencilerden özetleme yapmanın sıkıcı geldiği maddesine evet diyenler “kısmen katılıyorum”, hayır diyenler ise “kesinlikle katılmıyorum” şeklinde cevaplamışlardır.
- ✓ S27 ortalamasına bakıldığında evet (3, 28) hayır (3,00) diyen öğrencilerin özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk alırım maddesine “kısmen katılıyorum” cevabını verdikleri görülmüştür.

4.6. Öğrenciler Dijital Hikâye Konusunda Bilgi Sahibi Olmalarıyla Özetleme Becerisi ve Dijital Hikâye Oluşturma Becerileri Arasındaki İlişkiye Dair Bulgu ve Yorumlar

Tablo 30

Boyutlara ilişkin dijital hikâye bilgisi değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Öneme İnanma	Evet	5	2,93	,324	-,976	31	,336
	Hayır	28	3,05	,241	-,790		
Hoşlanma	Evet	5	2,97	,277	,085	31	,933
	Hayır	28	2,95	,344	,099		

Tablo 30'ya bakıldığında araştırmaya katılanların dijital hikaye bilgisiyle *öneme inanma* ($t_{(31)}=336$; $p>0.05$), *hoşlanma* ($t_{(31)}=933$; $p>0.05$) boyutlarında anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 31

Öğrencilerin Dijital Hikâye Bilgisi

Dijital Hikâye Bilgisi	f
Bilgim yok	25
Bilgim var	7

Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerin 25'inin dijital hikayelerle ilgili bir bilgisi yokken sadece 7 tanesinin dijital hikayelerle ilgili bilgisinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 32

Önemine inanma boyutu maddelerine ilişkin dijital hikâye bilgisi değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S1	Evet	5	3,60	1,140	-1,115	31	,273
	Hayır	28	4,21	1,133			
S2	Evet	5	1,20	,447	-,905	31	,373
	Hayır	28	1,71	1,242			
S3	Evet	5	3,60	1,673	-,893	31	,379
	Hayır	28	4,14	1,177			
S4	Evet	5	2,20	1,788	,456	31	,652
	Hayır	28	1,92	1,119			
S5	Evet	5	3,40	1,516	-,924	31	,363
	Hayır	28	3,92	1,119			
S6	Evet	5	3,40	1,341	-,866	31	,393
	Hayır	28	4,00	1,440			
S7	Evet	5	2,40	1,516	,978	31	,336
	Hayır	28	1,78	1,257			
S8	Evet	5	3,80	1,303	-,143	31	,887
	Hayır	28	3,89	1,342			
S9	Evet	5	3,60	1,673	,143	31	,887
	Hayır	28	3,50	1,401			
S10	Evet	5	2,00	1,732	,176	31	,861
	Hayır	28	1,89	1,165			
S11	Evet	5	3,60	1,140	-,067	31	,947
	Hayır	28	3,64	1,339			
S12	Evet	5	2,40	1,673	,586	31	,562
	Hayır	28	2,00	1,360			

Tablo 32'ye bakıldığında araştırmaya katılanların dijital hikaye bilgisiyle *önemine inanma* ($t_{(31)}=S1-S12$; $p>0.05$) maddeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 33

Hoşlanma boyutu maddelerine ilişkin dijital hikâye bilgisi değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S13	Evet	5	2,60	,894	,240	31	,812
	Hayır	28	2,46	1,201	,295		
S14	Evet	5	2,40	,894	,301	31	,765
	Hayır	28	2,21	1,315	,394		
S15	Evet	5	2,80	1,095	-,335	31	,740
	Hayır	28	3,00	1,247	-,368		
S16	Evet	5	3,20	1,303	-,075	31	,940
	Hayır	28	3,25	1,377	-,078		
S17	Evet	5	3,40	,547	,844	31	,405
	Hayır	28	2,92	1,214	1,404		
S18	Evet	5	3,00	,707	-,118	31	,907
	Hayır	28	3,07	1,303	-,178		
S19	Evet	5	3,60	1,140	,565	31	,576
	Hayır	28	3,25	1,294	,619		
S20	Evet	5	3,40	,547	1,744	31	,091
	Hayır	28	2,39	1,257	2,951		
S21	Evet	5	3,20	1,095	,155	31	,878
	Hayır	28	3,10	1,257	,171		
S22	Evet	5	2,80	1,303	,461	31	,648
	Hayır	28	2,50	1,347	,472		
S23	Evet	5	3,00	,707	-,689	31	,496
	Hayır	28	3,42	1,345	-1,056		
S24	Evet	5	3,00	1,000	-,925	31	,362
	Hayır	28	3,60	1,396	-1,169		
S25	Evet	5	3,00	,000	-,531	31	,599
	Hayır	28	3,32	1,334	-1,274		
S26	Evet	5	2,60	,547	,215	31	,831
	Hayır	28	2,46	1,373	,380		
S27	Evet	5	2,60	1,516	-1,195	31	,241
	Hayır	28	3,39	1,342	-1,095		

Tablo 33'e bakıldığında araştırmaya katılanların dijital hikaye bilgisiyle *hoşlanma* ($t_{(31)}=S13-S27$; $p>0.05$) maddeleri arasında anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 34

Boyutlara ilişkin dijital hikâye oluşturma değişkenine göre t-testi sonuçları

Boyutlar	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
Önemine İnanma	Evet	2	3,00	,235	-,200	31	,842
	Hayır	31	3,03	,258	-,218		
Hoşlanma	Evet	2	3,03	,141	,311	31	,758
	Hayır	31	2,95	,340	,651		

Tablo 34 incelendiğinde araştırmaya katılanların daha önce dijital hikaye oluşturup oluşturmadığıyla *önemine inanma* ($t_{(31)}=842$; $p>0.05$), *hoşlanma* ($t_{(31)}=758$; $p>0.05$) boyutlarında anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 35

Önemine inanma boyutu maddelerine ilişkin dijital hikâye oluşturma değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S1	Evet	2	3,50	2,121	-,791	31	,435
	Hayır	31	4,16	1,098	-,437		
S2	Evet	2	1,00	,000	-,790	31	,435
	Hayır	31	1,67	1,194	-3,159		
S3	Evet	2	3,00	2,828	-1,250	31	,221
	Hayır	31	4,12	1,147	-,562		
S4	Evet	2	3,50	2,121	1,919	31	,064
	Hayır	31	1,87	1,117	1,076		
S5	Evet	2	3,50	,707	-,427	31	,672
	Hayır	31	3,87	1,203	-,681		
S6	Evet	2	3,50	2,121	-,414	31	,682
	Hayır	31	3,93	1,412	-,286		
S7	Evet	2	3,00	2,828	1,278	31	,211

	Hayır	31	1,80	1,194	,593		
S8	Evet	2	3,50	2,121	-,414	31	,682
	Hayır	31	3,90	1,300	-,266		
S9	Evet	2	2,00	1,414	-1,598	31	,120
	Hayır	31	3,61	1,382	-1,565		,
S10	Evet	2	3,00	2,828	1,304	31	,202
	Hayır	31	1,83	1,128	,578		
S11	Evet	2	3,50	2,121	-,151	31	,881
	Hayır	31	3,64	1,279	-,096		
S12	Evet	2	3,00	2,828	,985	31	,332
	Hayır	31	2,00	1,316	,497		

Tablo 35'e bakıldığında araştırmaya katılanların dijital hikaye oluşturma değişkeniyle *önemine inanma* boyutu ($t_{(31)}=S1-S12$; $p>0.05$) maddeleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 36

Hoşlanma boyutu maddelerine ilişkin dijital hikâye oluşturma değişkenine göre t-testi sonuçları

Maddeler	Cevap	n	$\bar{x}$	ss	t	df	p
S13	Evet	2	2,50	,707	,019	31	,985
	Hayır	31	2,48	1,179	,030		
S14	Evet	2	2,00	1,414	-,279	31	,782
	Hayır	31	2,25	1,264	-,252		
S15	Evet	2	3,00	1,414	,036	31	,972
	Hayır	31	2,96	1,224	,032		
S16	Evet	2	3,00	1,414	-,259	31	,798
	Hayır	31	3,25	1,365	-,251		
S17	Evet	2	2,00	1,414	-1,287	31	,208
	Hayır	31	3,06	1,123	-1,043		
S18	Evet	2	2,00	1,414	-1,278	31	,211
	Hayır	31	3,12	1,203	-1,104		
S19	Evet	2	4,00	1,414	,801	31	,429
	Hayır	31	3,25	1,264	,724		

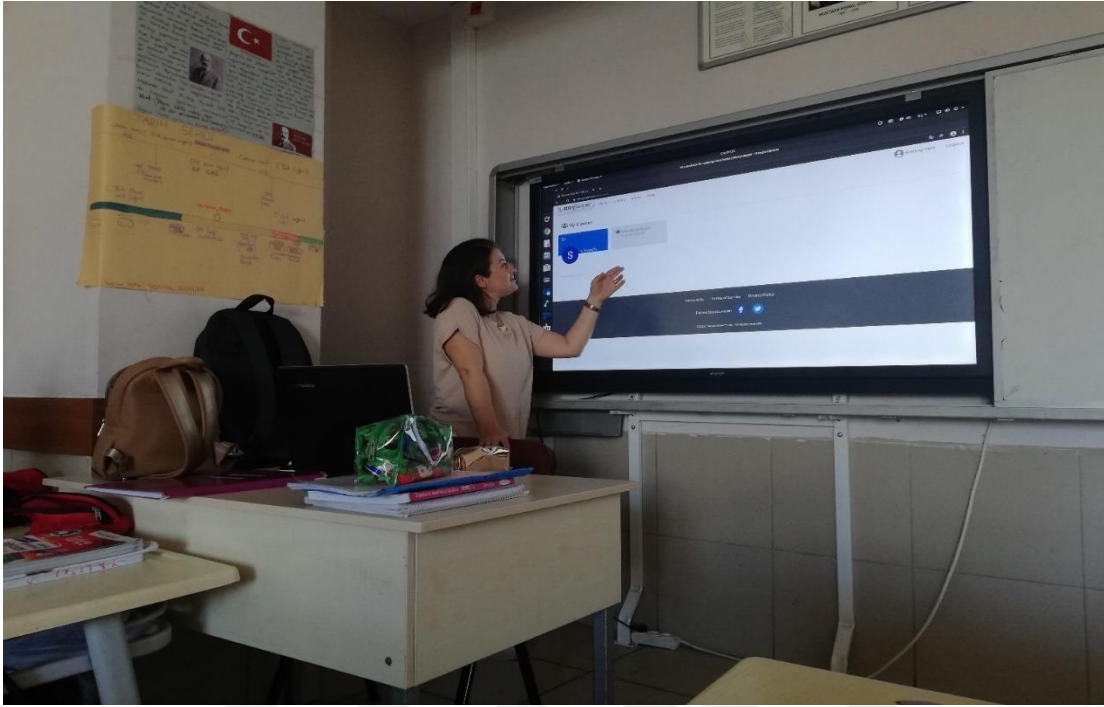
S20	Evet	2	4,00	,000	1,788	31	,084
	Hayır	31	2,45	1,206	7,145		
S21	Evet	2	4,00	1,414	1,054	31	,300
	Hayır	31	3,06	1,209	,914		
S22	Evet	2	2,00	1,414	-,595	31	,556
	Hayır	31	2,58	1,336	-,565		
S23	Evet	2	3,50	2,121	,154	31	,878
	Hayır	31	3,35	1,252	,096		
S24	Evet	2	3,50	2,121	-,016	31	,987
	Hayır	31	3,51	1,338	-,011		
S25	Evet	2	4,00	1,414	,858	31	,397
	Hayır	31	3,22	1,230	,756		
S26	Evet	2	2,00	1,414	-,548	31	,588
	Hayır	31	2,51	1,287	-,503		
S27	Evet	2	4,00	1,414	,766	31	,449
	Hayır	31	3,22	1,383	,751		

Tablo 36'ya bakıldığında araştırmaya katılanların dijital hikâye oluşturma değişkeniyle *hoşlanma* boyutu ($t_{(31)} = S13-S27$; $p > 0.05$) maddeleri arasında anlamlı bir istatistik farklılık bulunmadığı görülmektedir.

4.7. Öğrencilerin Özetleme Becerilerinin Gelişiminde Dijital Hikâye Yazmanın Etkisine Dair Bulgu ve Yorumlar

Özetleme becerisi üstbilişsel bir çalışma olarak değerlendirilmektedir. Öğrenci okuduğunu anlamalı, okuduğundan bir çıkarım yapmalı ve bunları kendi cümleleriyle yeniden yazmalıdır. Bu aşamalar gerçekleştiğinde özetleme becerisi sergilenmiş olur. Bu özelliklerin yanında öğrencinin özetlemeye karşı tutumu, okuduğunu anlama becerisi, özetlemenin önemine inanma, özetleme etkinliğinden hoşlanma ve yeniden yazma işlemi sürecinde sahip olduğu kelime dağarcığı gibi faktörler önemli yer tutmaktadır. Yapılan gözlemlerde özetleme etkinliklerine öğrencilerin genelde isteksiz yaklaştıkları görülmüş ve onları bu eyleme katılmaya istekli hale getirebilecek etkinlikler üzerine düşünülmüştür. Bunların sonucunda gelişen teknolojiye de ayak uydurabilmek, dijital ortamları derste kullanabilmek için öğrencilerin özetlerini dijital hikayelere dönüştürmeleri istenmiştir. Çeşitli bilgilendirmeler ve

eğitimler sonucunda öğrenciler hem özetleme hem de dijital hikâye konusunda bilgi kazanmış ve özellikle dijital hikâye yazmaya karşı hepsinde büyük bir istek olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 17. Öğrencilere dijital hikâye yazacakları platform olan “Storyjumper” adlı Web 2.0 aracının tanıtılması.

Şekil 17 incelendiğinde araştırmacı tarafından uygun Web 2.0 aracının tanıtıldığı görülmektedir. Bu dijital araçla tanışan öğrenciler tarafından bu eğitim oldukça ilgi çekici olmuştur. Araştırmacı tarafından haftada 6 saat olan Türkçe dersi, eylem planına uygun olarak planlanmış müfredata uygun olarak bu eğitimler verilmiştir.

Şekil 18. Storyjumper eğitimi.

Şekil 18'e bakıldığında bu araca nasıl giriş yapıldığı, nasıl üye olunduğu ve bu aracın nasıl kullanılacağı ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır.

Şekil 19. Bireysel olarak öğrencilere verilen “Storyjumper” web2.0 aracı eğitimi.

Şekil 19 incelendiğinde öğrencilere akıllı tahtada verilen toplu eğitimler dışında bireysel olarak araştırmacının bilgisayarında verilen bir geri bildirim durumu görülmektedir.

Öğrenci anlamadığı yerleri sorarak, yazdığı dijital özetini görsel ve işitsel öğelerle nasıl destekleyebileceği üzerine araştırmacıyla fikir alışverişinde bulunmaktadır. Bu durum yine dersleri aksatmadan teneffüsleri de bu eğitime dahil ederek gerçekleşmiştir. Herhangi bir zorlama olmadan isteyen öğrencilere bire bir destek verilmiştir.

4.8. Öğrenciler Verilen Özetleme Eğitimi ve Dijital Hikâye Oluşturma Eğitimlerinden Sonra Gösterdiği Gelişmelere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

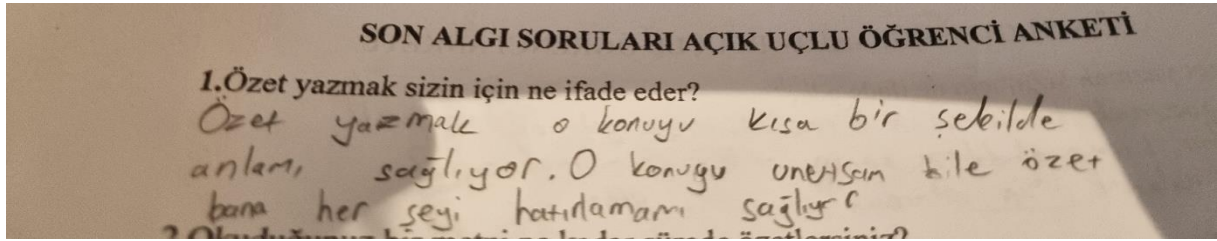
Araştırmanın bu bölümünde öğrencilere verilen özetleme ve dijital hikaye eğitimlerinden sonra öğrencilere son algı açık uçlu öğrenci anketi uygulanmıştır. Açık uçlu sorular betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir.

Tablo 37

Öğrenciler için özetlemenin ifade ettikleri ile ilgili son algıları

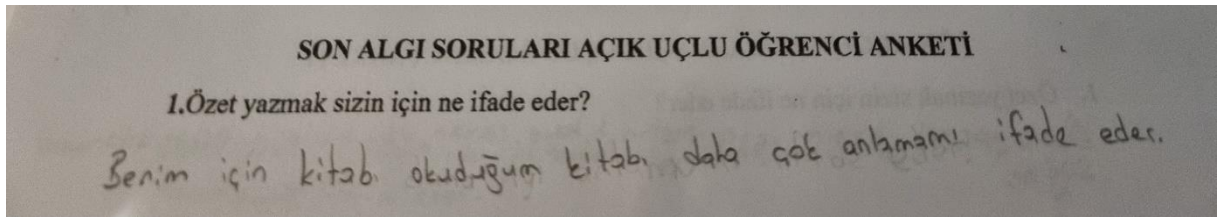
Özetlemenin İfade Ettikleri	f
Okuduğunu Anlama	12
Eğlence	4
Başarı	4
Kısaltma	4
Hatırlama	2
Hiçbir şey	2
Okuma	1
Toplam	29

Tablo 37 incelendiğinde öğrencilerin özetlemenin ifade ettikleri ile ilgili son algı açık uçlu öğrenci anketinde yapılan analizlerde 12 öğrenci okuduğunu anlama, 4 öğrenci eğlence, 4 öğrenci başarı, 4 öğrenci kısaltma, 2 öğrenci hatırlama, 2 öğrenci hiçbir şey, 1 öğrenci de okuma cevabı vermişlerdir. Ön algı sorularında okuma ve anlama olarak ayrı değerlendirilen unsurlar son algı açık uçlu öğrenci anketinde okuduğunu anlama biçiminde öğrenci yanıtları alınmıştır. Ayrıca ön algı açık uçlu öğrenci anketinde yer alan “ödev, yazmak, mutluluk ve sıkıcı” ifadelerine öğrenciler son algı açık uçlu öğrenci anketinde yer vermemişlerdir. Bunlar yerine “hatırlama, başarı ve hiçbir şey” ifadeleri yer almaktadır.

Şekil 20. Ö14 kodlu öğrencinin özet yazmanın ne ifade ettiğine dair son algı açık uçlu öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 20 incelendiğinde öğrencinin soruya gayet uygun ve bilinçli bir cevap verdiği görülmüştür. Öğrenci cevabında kısaltma ve hatırlama öğelerine yer vermiştir.

Şekil 21. Ö25 kodlu öğrencinin özet yazmanın ne ifade ettiğine dair son algı açık uçlu öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 21'e bakıldığında Ö25 kodlu öğrencinin özetleme ile ilgili olarak okuduğunu anlama ögesine yer verdiği görülmüştür. Ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketlerinin 2. Sorusu olan "Okuduğunuz metni ne kadar sürede özetlersiniz?" sorusuna verilen cevaplarda çok fazla değişiklik olmamış, öğrenciler genel olarak 15 ila 30 dakika arasında cevaplar vermişlerdir.

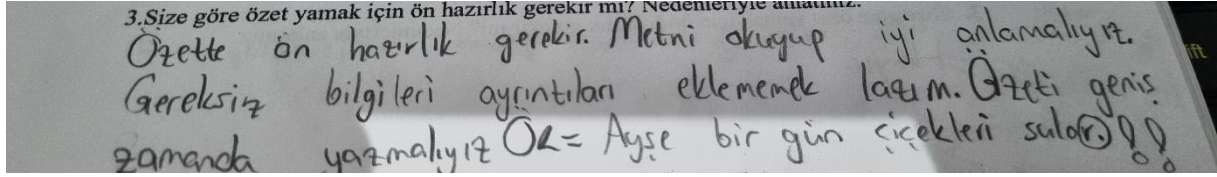
Tablo 38

Özet Yazmak İçin Ön Hazırlık Gereklik Durumu ile İlgili Son Algıları

Gereklik Durumu	f
Gereklidir	24
Gereklidir Değildir	4
Toplam	28

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin 24'ü gerekli olduğunu ifade ederken 4'ü gerekli olmadığını ifade etmiştir. Ön algı açık uçlu öğrenci anketinde 7 öğrenci gerekli olmadığını

belirtirken, son algı açık uçlu öğrenci anketinde öğrenci sayısı 4’e düşmüştür. Eğitimler sonrasında üç öğrencinin fikri değişmiştir.

Şekil 22. Ö11 kodlu “öğrencinin özet yazmak ön hazırlık gerektirir mi” son algı açık uçlu öğrenci anketine verdiği cevap.

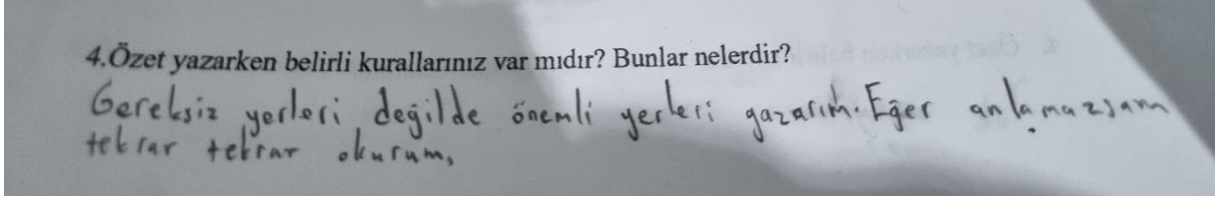
Şekil 22 incelendiğinde Ö11 kodlu öğrencinin metni okuyup anlama ile ilgili bir ön hazırlık yapmak gerektiği ile ilgili cevabı görülmektedir.

Tablo 39

Özet yazarken belli kuralların olup olmadığı durumu ile ilgili son algıları

Özet Yazma Kuralları	f
Fiziksel Hazırlık	1
Okuma	2
Sessiz Ortam	3
Ayıklama	5
Geniş Zaman	5
Kural Yok	6
Yazım ve Noktalama	8
Toplam	30

Tablo 39 incelendiğinde öğrencilerin özet yazarken belli kuralları olup olmadığı son algı açık uçlu öğrenci anketinde öğrencilere sorulmuştur. Öğrenciler özetleme kurallarını öğrendikten sonra kendilerine göre de kurallar belirlemişlerdir. Yukarıdaki tabloda da hem öğrendikleri hem de kendi yorumladıkları özetleme kurallarına göre verdikleri cevaplar gruplandırılmıştır. En çok yazım ve noktalama konusu üzerinde durulurken, en az özetlemeye fiziksel hazırlık üzerinde durulmuştur.

Şekil 23. Ö2 kodlu öğrencinin özet yazarken belli kuralları olup olmadığına dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

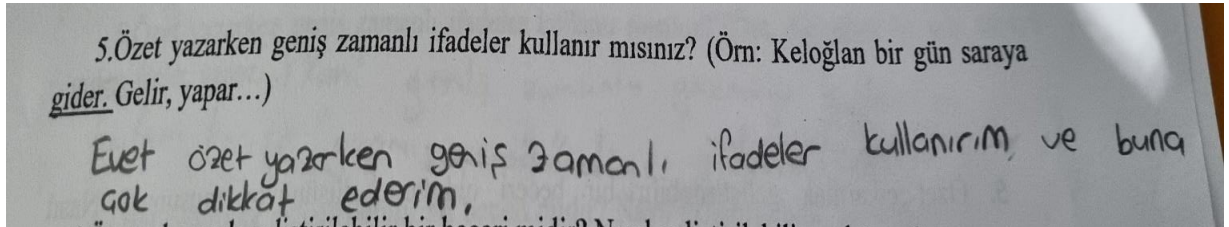
Şekil 23 incelendiğinde Ö2 kodlu öğrencinin özet yazma tekniklerinde olan gereksiz ayrıntıları ayıklama maddesine değindiği görülmektedir. Öğrencilerden beş tanesi bu kuralı özetleme kuralı olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 40

Özet yazarken geniş zaman kullanımı ile ilgili öğrencilerin son algıları

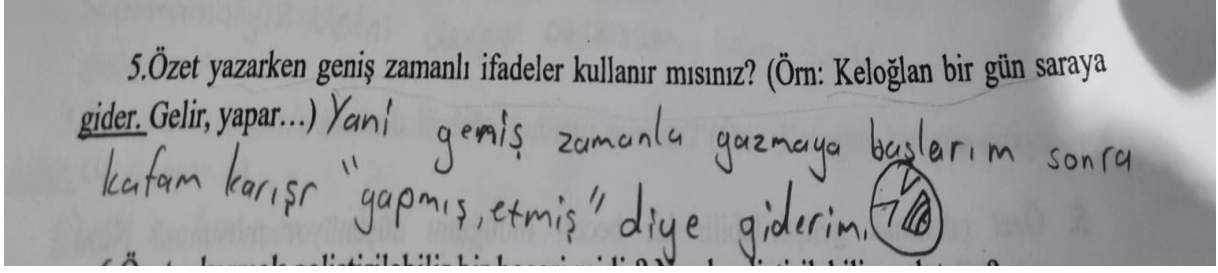
Özet Yazarken Geniş Zamanlı İfade Kullanımı	Cevap
Evet	26
Bazen	3
Hayır	2

Tablo 40'a bakıldığında verilen özetleme eğitimlerinden sonra özetlerin geniş zaman ifadeleri ile yazılmasının daha doğru olduğu anlaşılmıştır. Böylece öğrencilerin 26'sının evet cevabı verdiği görülmektedir. 3'ü bazen, 2'si de hayır cevabı vermişlerdir. Hayır cevabı veren öğrencilerin muhtemelen anlamadıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin geneli bu konuyu anlamış olmakla beraber 3 öğrenci de bazen cevabı vermiştir. Bu öğrenciler geniş zamanla yazma kuralını bazen unutmalarından dolayı bu cevabı verdikleri görülmektedir.

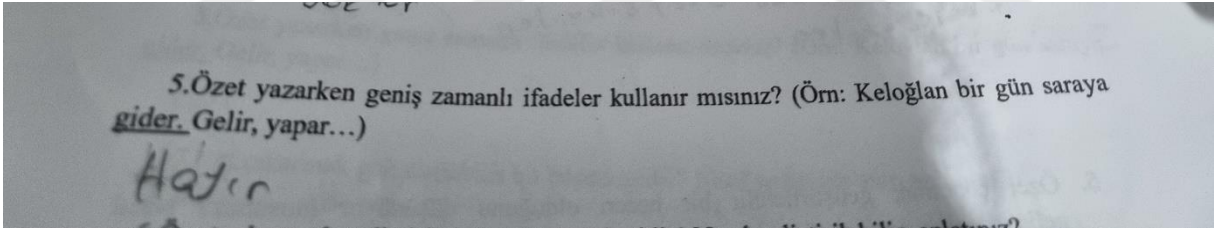
Şekil 24. Ö1 kodlu öğrencinin “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 24 incelendiğinde bu konuyu anlamış ve bu konuda hassas olan Ö1 kodlu öğrencinin verdiği cevap görülmektedir.

Şekil 25. Ö7 kodlu öğrencinin “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 25 değerlendirildiğinde “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine bazen cevabı veren Ö7 kodlu öğrencinin ifadesi görülmektedir. Bu öğrencinin konuyu anladığı fakat bazen karıştırdığı cevabından anlaşılmaktadır. 6.sınıf öğrencilerinin 7.sınıf konusu olan fiilde zaman konusunu henüz öğrenmemelerinden dolayı bu karışıklığın olması normaldir. Özetleme eğitiminde zaman konusuna da kısaca değinilmiş, en çok geniş zaman üzerinde durulup güncel örneklerle kavranması sağlanmıştır. Bu da fiilde zaman konusuna yardımcı olması bakımından faydalı bir etkinlik olmuştur.

Şekil 26. Ö15 kodlu öğrencinin “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

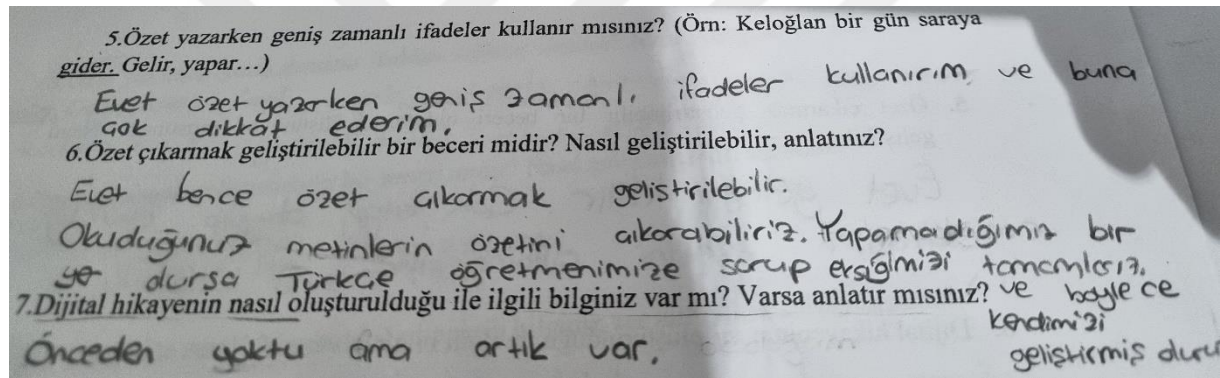
Şekil 26 incelendiğinde “özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız” sorusuna dair son algı öğrenci anketine hayır cevabı veren Ö15 kodlu öğrenci görülmektedir. Bu öğrencinin konuyu anlamadığı bellidir. Muhtemelen bu cevabı da rastgele verdiği düşünülmektedir. Çünkü her ne kadar çoğu öğrenci verilen eğitimlerle, yapılan etkinliklerle ilgili olsa da algılamada sorun yaşayan veya ilgisiz olan öğrenciler tek tük de olsa çıkmaktadır.

Tablo 41

Özet çıkarmanın geliştirilebilir bir beceri olup olmadığına dair öğrencilerin son algıları

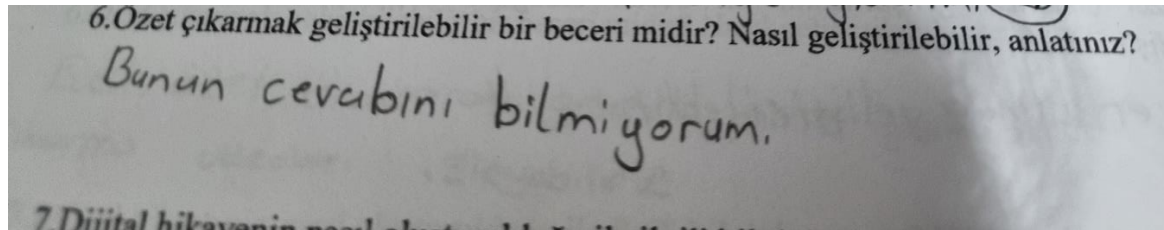
Özet Çıkarmanın Beceri Olup Olmadığına Dair İfadele Cevaplar	
Evet	26
Hayır	2
Bilmiyorum	2

Tablo 41 incelendiğinde özet çıkarmanın bir beceri olup olmadığına dair öğrencilerin son algı öğrenci anketine verdikleri cevaplar görülmektedir. 26 öğrenci evet cevabı verirken, 2 öğrenci hayır, 2 öğrenci de bilmiyorum cevabı vermişlerdir. Evet cevabı veren öğrencilerin genelde özetleme kurallarına hâkim, anlatılanları ilgiyle dinlemiş olan öğrenciler olduğu görülmüştür. Hayır diyen öğrenciler bu konuda pek de istekli olmayan öğrencilerdir. Bilmiyorum cevabı verenlerin ise kavram karmaşası yaşadıkları belirlenmiştir.

Şekil 27. Ö1 kodlu öğrencinin özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir, sorusuna verdiği cevap.

Şekil 27 incelendiğinde konuyu kavramış olan bir öğrenci olduğu görülmektedir. Dersle ilgili ve hevesli olan bu öğrenci bu çalışmada da araştırmacıyı şaşırtmamış, gayet güzel bir performans göstermiştir.

Şekil 28. Ö7 kodlu öğrencinin kodlu öğrencinin özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir, sorusuna verdiği cevap.

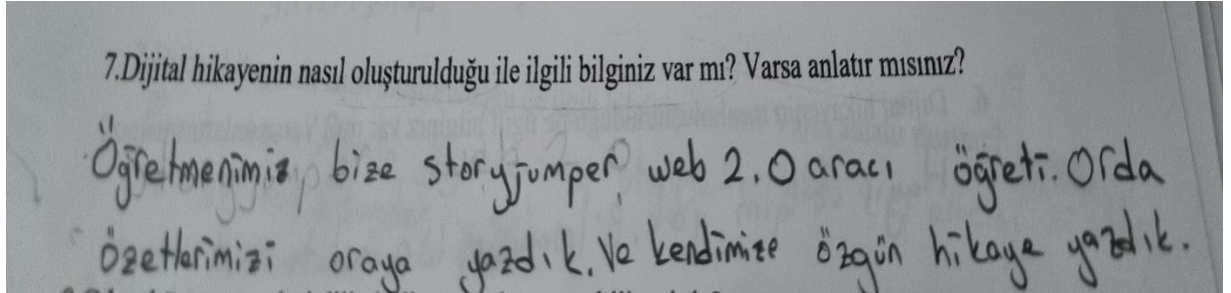
Şekil 28'e bakıldığında Ö7 kodlu öğrencinin bir kavram karmaşası yaşadığı söylenebilir. Çünkü bu öğrenci derslerde gayet iyi bir performans gösteren, algılamada bir sıkıntı yaşamayan bir öğrencidir. Muhtemelen bu soruyu cevaplarken beceri kavramının karşılığında bir sıkıntı yaşamıştır.

Tablo 42

Dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğuna dair bilgilerinin olup olmadığı ile ilgili öğrencilerin son algıları

Öğrencilerin Dijital Hikâyenin Nasıl Oluşturduğuna Dair Bilgileri	Cevaplar
Bilgim var	26
Bilgim yok	4

Tablo 42 incelendiğinde öğrencilerin dijital hikâye ve özetleme eğitimlerinden sonra öğrencilerin dijital hikayelerin nasıl oluştuğuyla ilgili bilgileri olup olmadığına dair son algı öğrenci anketine verdikleri cevaplar görülmektedir. Öğrencilerin 26'sı bilgin var cevabı verirken, 4'ü yine bilgin yok cevabı vermiştir. Ön algı soruları incelendiğinde 7 öğrenci bilgin var, 25 öğrenci bilgin yok cevabı vermiştir. Öğrenci sayılarındaki değişiklik o günkü yoklamadan dolayı meydana gelmiştir. Ön algı ve son algı öğrenci anketleri karşılaştırıldığında büyük oranda olumlu yönde bir değişiklik olduğu belirlenmiştir.

Şekil 29. Ö22 kodlu öğrencinin dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğu ile ilgili bilgileri olup olmadığı ile ilgili son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

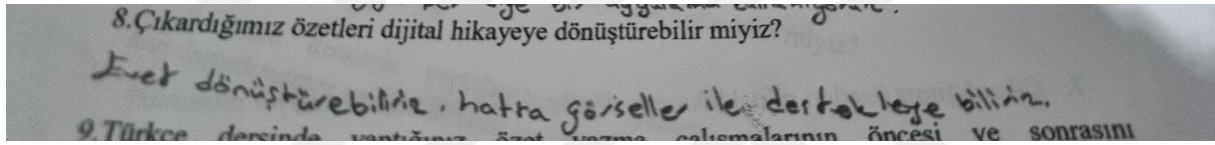
Şekil 29 incelendiğinde Ö22 kodlu öğrencinin dijital hikâye aracını öğrendiği görülmektedir. Öğrenciler bu web 2.0 aracını öğrenirken ve etkinlikleri gerçekleştirirken çok keyif almışlar ve bunun üzerinde kalıcı öğrenmeler sağlanmıştır.

Tablo 43

Özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülebileceğine dair öğrencilerin son algıları

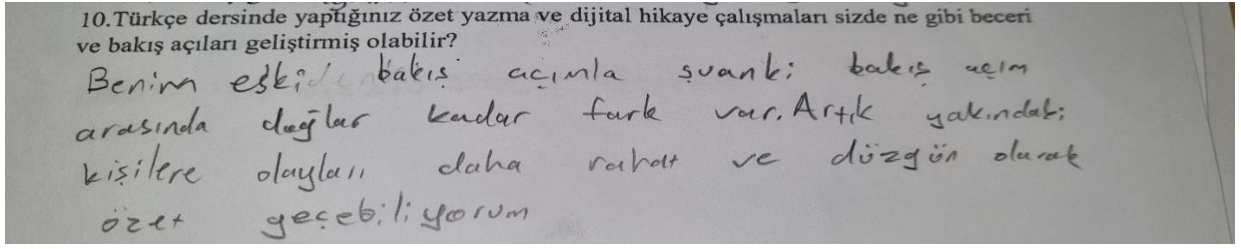
Özetlerin Dijital Hikâyeye Dönüştürülmesi Durumu	Cevaplar
Dönüştürülebilir	28
Dönüştürülemez	2

Tablo 43 incelendiğinde öğrencilerin özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülüp dönüştürülmeyeceğine dair son algı öğrenci anketine verdiği cevaplar görülmektedir. 28 öğrenci dönüştürülebilir cevabı verirken 2 öğrenci dönüştürülemez cevabı vermiştir. Ön algı öğrenci anketi ile karşılaştırıldığında 20 öğrenci dönüştürülebilir, 6 öğrenci dönüştürülemez, 7 öğrenci de fikrim yok cevabı vermiştir. Bu durumda da son algı öğrenci anketinde olumlu değişim belli olmaktadır.

Şekil 30. Ö10 kodlu öğrencinin özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülebileceğine dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap.

Şekil 30'a bakıldığında Ö10 kodlu öğrencinin özetlerin dijital hikâyeye dönüştürülebileceğine dair son algı öğrenci anketine verdiği cevap görülmektedir. Öğrencinin konuyu kavradığı ve özellikle özetine görseller ekleyebileceği konusuyla ilgilendiği görülmektedir. Öğrencilere son algı açık uçlu öğrenci anketinde Türkçe dersinde yaptıkları özet yazma çalışmalarının öncesi ve sonrasını değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin cevapları genel olarak özet yazmayı çok da iyi bilmediklerini, geniş zamanla yazım konusuna dikkat etmediklerini ya da kitabı ya da metni okumadan, iyice anlamadan özet çıkarmaya çalıştıklarını ifade eden cevaplar vermişler ve durumun artık böyle devam etmeyeceğine aldıkları eğitimlere göre özet yazacaklarına dair cevaplar vermişlerdir. Son algı açık uçlu öğrenci anketinin son sorusu olan bu çalışmanın onlara ne gibi bakış açıları geliştirmiş olabileceğine dair soruya ise öğrenciler genel olarak Türkçeyi doğru ve güzel kullanma, yazım kurallarına uyma, okuduğunu anlama, dijital kitap oluşturma, özet çıkarmayı sevdirmeye ve kolaylaştırma, hızlı okuma, dijital okuryazarlık becerileri, web 2.0 araçları gibi becerileri kazandığını ifade etmişlerdir.

Şekil 31. Ö14 kodlu öğrencinin “Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma ve dijital hikaye çalışmaları sizde ne gibi beceri ve bakış açıları geliştirmiş olabilir” sorusuna verdiği cevap.

Şekil 31 incelendiğinde öğrencinin bu araştırmada kendini özetleme konusunda donanım kazanmış olduğunu belirterek ifade ettiği görülmektedir. Öğrencilerin çoğu göz önüne alındığında aşağı yukarı aynı cevapları verdikleri görülmektedir.

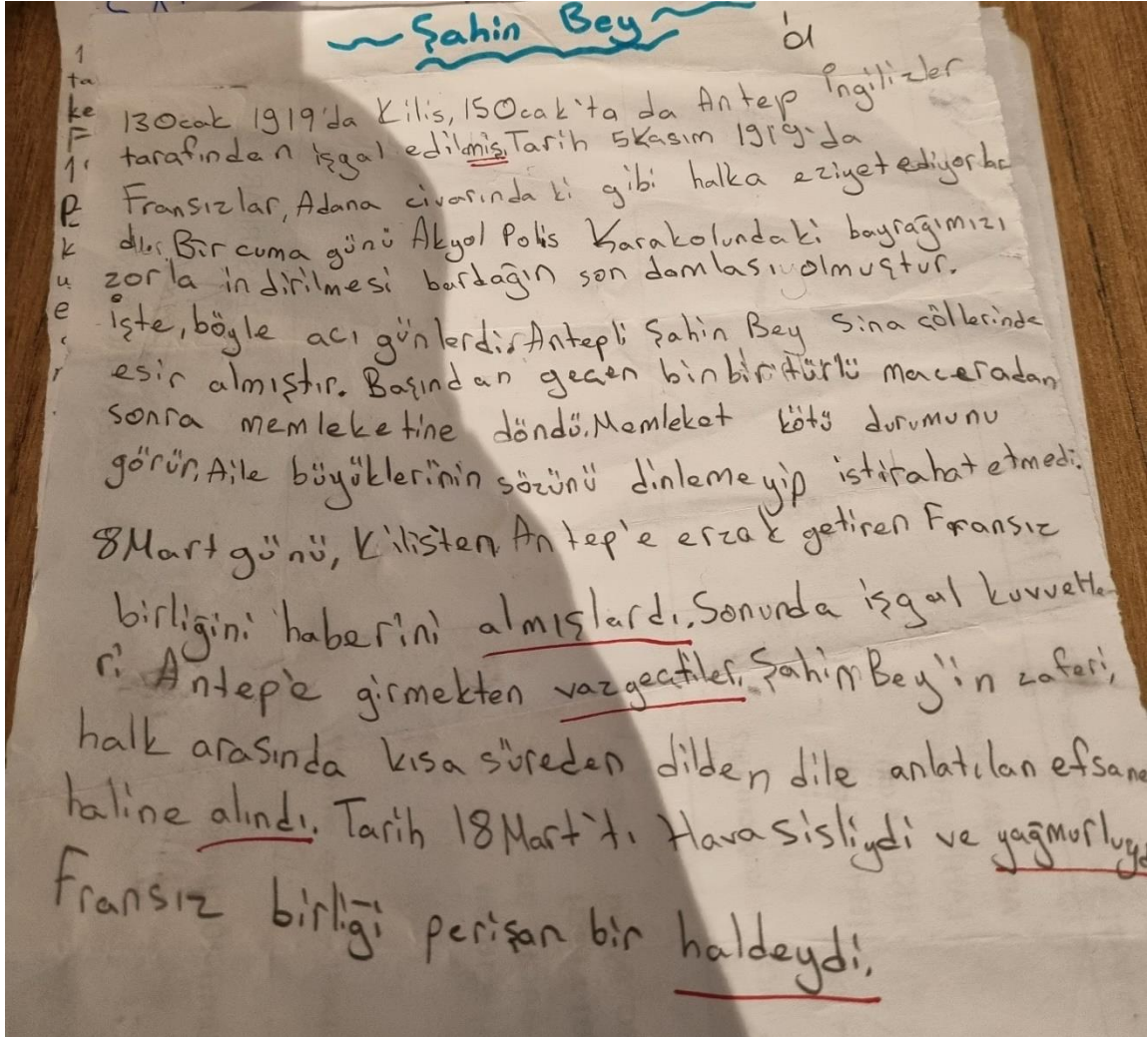
Özet Yazma Eğitimlerinden Önce Tutulan Öğretmen Günlüğü

01.03.2023

Bugün derse girdiğimde öğrencilere bir araştırma yaptığımı ve bu araştırmayı onlarla gerçekleştirmek istediğimi söyledim. Onlara yapılacak olan çalışmalarla ilgili bir bilgilendirme yaptıktan sonra özetleme tutum ölçeğini uyguladım. Sonrasında özetleme ve dijital hikayelerle ilgili olan bu çalışmanın dersimizle birlikte ilerleyeceğinden bahsettim. Türkçe dersinin konularında ve etkinliklerinde özetleme konusunun zaten yer aldığından bahsettim. Farklı olarak özetlerimizi bir dijital hikâyeye de dönüştürebileceğimizden bahsettim. Dijital hikâyenin ne olduğunu bilmeyen öğrenciler biraz şaşırılmış göründü. Onlara daha sonra dijital hikâyenin ne olduğunu anlatacağımı ifade ettim.

İkinci derse girdiğimde öğrencilerime özetleme ile ilgili ön algı sorularını dağıttım. Gelmeyen öğrencilerin olması sonuçları tablo yaparken değişkenlik göstereceğinden dolayı bu durum pek iyi olmadı. Öğrenciler bu soruları yanıtlarken tanımadıkları bir kavram olan dijital hikâyenin ne olduğunu sordular. Bu konuda bilgilerinin olmadığı gözlemlendi neden ve nasıl sorularına kısa cevaplar verdiler. Akıllarına bir şey gelmediğini ifade eden öğrenciler oldu. Bu konuda kısa bir açıklama yapılarak soruların nasıl yanıtlanacağı anlatıldı. Öğrenciler de çalışmaların çalışmanın daha en başında özetle ilgili bilgi eksikliklerinin olduğunu gördüler. Sonrasında öğrencilere özetleme konusunda bir eğitim verilmeden önce “Şahin Bey” adlı

hikâye metninin okunması istendi ve bu metni özetlemeleri söylendi. Yazılan özetler toplandı. Özetlere şöyle bir göz attığımda biraz tedirgin olmadım değil ama verilecek eğitimlerle onların ilgisini çekip daha hevesli ve daha doğru özetler yazabilecekleri kanısındayım.

Şekil 32. Ö1 kodlu öğrencinin Şahin Bey hikayesinin özeti.

Toplanan hikâye özetleri “öykü özeti değerlendirme dereceli puanlama anahtarına” göre değerlendirilmiştir. Araştırmada yer vermek üzere örnek olarak Ö1 kodlu öğrencinin özeti değerlendirilmiştir.

İçerik Giriş: İyi 3: Özet tüm ana karakterlerin ve kurgunun açıklanmasını iyi biçimde içermektedir. Öyküdeki temel çatışmayı içermektedir fakat ayrıntılar eksiktir.

İçerik Temel Olaylar: İyi 3: Önemli olaylar seçilmiş ancak pek çok ayrıntı atlanmıştır.

İçerik Sonuç: İyi 3: Sonuç bölümünde doruk noktası, çatışmanın çözümü ve temada eksiklikler mevcut.

Düzen ve yazım niteliği: İyi 3: Özet az bir düzenleme gerektiriyor. (3-5 yanlış). Özet özenle yazılmış.

Öğrencinin özeti 5.sınıfta öğrendiği kadarıyla yukarıdaki şekliyle görülmektedir. Özet incelendikten ve değerlendirildikten sonra öğrenciye tekrar verilmiş ve yanlışları üzerinde durulmuştur. Öğrenci geçmiş yıllarda öğrendiklerinden yola çıkarak özetini yazmıştır.

Ortaokul Öğrencilerinin Özet Yazma Eğitimleri Öncesi Durumları

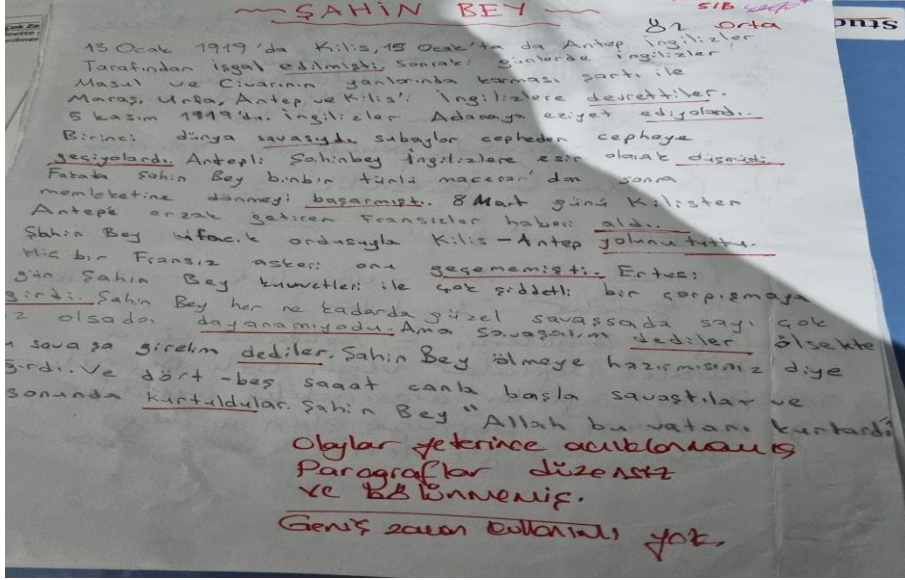
Çalışmanın bu kısmında öğrencilerden Şahin Bey adlı metni özetlemeleri istenmiştir. Böylece öğrencilerin özet yazma konusundaki durumları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 44

Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarına Göre Öğrencilerin Şahin Bey Adlı Öyküyü Özetlemeleri Bakımından Aldığı Genel Puanlar

Çok İyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok Zayıf
		Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25	Ö3, Ö9	
	Ö1, Ö5, Ö8, Ö11			

Tablo 44 incelendiğinde 25 öğrenciden 4'ünün özetlerinin iyi olduğu belirlenmiştir. Bu puanları alan öğrencilerin çoğu 'Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı'nda puanlamada iyi 3 puanını almışlardır. Bu puanı alan öğrenciler geçmiş öğrenmelerini aktarabilen, okuduğunu anlayıp yorumlayabilen öğrencilerdir. Yazdıkları özetler çok iyi olmasa da kısmen iyi durumdadır. 18 öğrencinin puan durumu orta puan aralığındadır. Bu puan grubunda yer alan öğrenciler özet işini tam anlamıyla bilmiyor değillerdir fakat çok da anlamamışlardır. Sadece verilen görevi yerine getirebilmek adına çabalamışlardır. Çok fazla yazmaya dair bir ön hazırlıkları bulunmamaktadır. 2 öğrencinin puan durumu ise zayıftır. Bu öğrenciler zaten sınıf genelinde ortalamanın altında yer alan okumakta ve okuduğunu anlamakta zorluk çeken öğrencilerdir. Onlardan okuduğu metni özetlemelerini istemek zaten onlar için oldukça güç bir durum olmuştur.

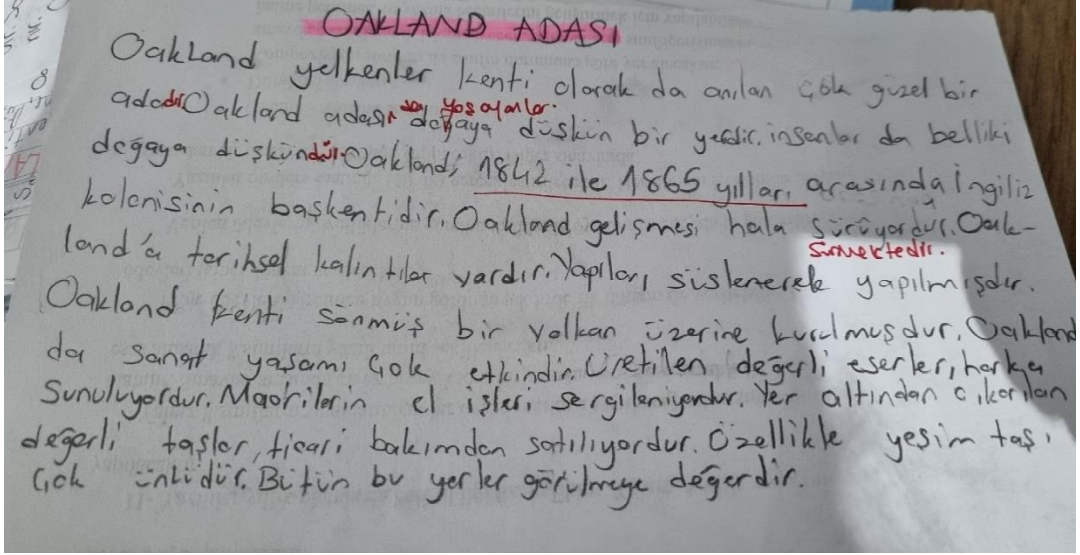
Şekil 33. Ö2 kodlu öğrencinin Şahin Bey hikayesinin özeti.

Şekil 33'e bakıldığında Ö2 kodlu öğrencinin geniş zamanlı ifadeler kullanmadığı, seçme ve ayıklama işini tam yapamadığı, paragraflar halinde yazmadığı, olayları yeterince açıklamadığı görülmektedir.

Özet Yazma Eğitimlerinden Sonra Tutulan Öğretmen Günlüğü

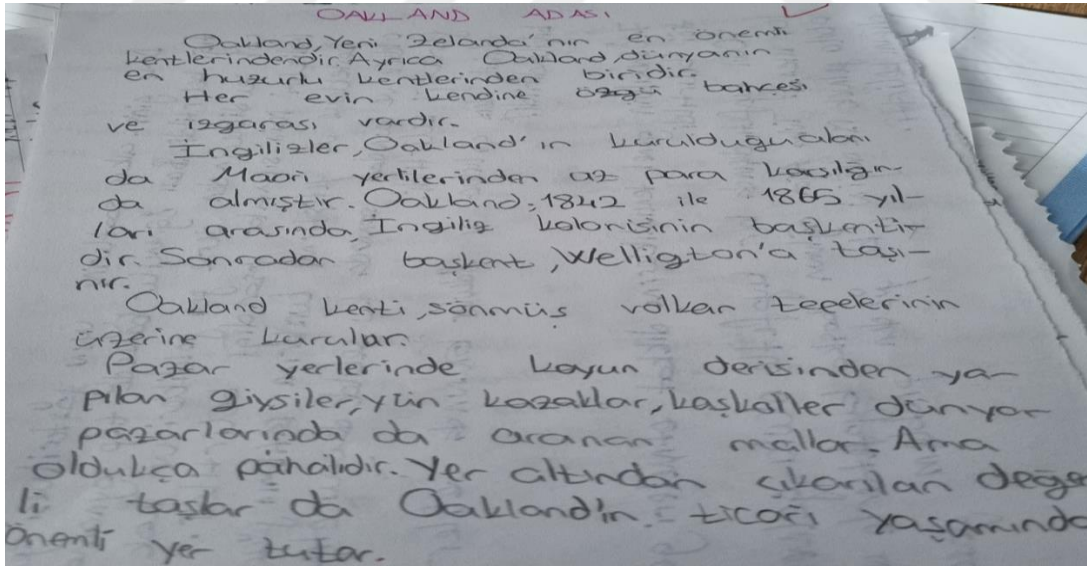
08.03.2023

Bugünkü dersimde öğrencilere özetlemeyle ilgili bir ders saatini kapsayan bir eğitim verdim. Bu eğitimin içeriğinde özetlemenin ne olduğu, öncesi ve sonrasında yapılması gerekenler ve özetleme stratejileriyle ilgili bilgi verildi. "Morpa Kampus" adlı dijital eğitim platformundan özetleme konusu ile ilgili bölüm öğrencilere izletildi. Burada yer alan "Gıdık" adlı dijital hikâyenin sözlü olarak özetlenmesi istendi aynı zamanda bunun bir dijital hikâye olduğu bilgisi verildi. Dijital hikayeye ilgili daha detaylı bilgiye girilmedi. Belli bir amaç doğrultusunda metin oluşturma çabası olarak olan yazılı anlatımın özetlemeye yönelik amaçlarından bahsedildi (Günay, 2017). Sonrasında Okland Adası adlı gezi yazısı metninin özetlenmesi istendi. Yazılan özetler toplanarak özetlerdeki hatalar tespit edildi, öğrenciye geri verilerek yeniden yazmaları istendi. Bunu ev ödevi olarak yapabilecekleri söylendi. Dijital hikâyenin ne olduğu konusu üzerinde durularak öğrencilerin fikirleri alındı.

Şekil 34. Ö8 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 34 incelendiğinde özetin genelde geniş zaman ifadeleri kullanılarak yazıldığı görülmektedir. Bu ifadelerin uygun olmadığı yerlerin altı çizilmiştir. Gezi yazısı tek bir paragraf halinde yazılmıştır. Konu bütünlüğüne göre birkaç paragrafa bölünebilir. Ö8 kodlu öğrencinin özeti değerlendirilerek kendisine geri dönütler verilmiştir. Verilen özetleme eğitiminden sonra öğrencinin çok az hatası tespit edilmiştir.

Şekil 35. Ö11 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 35 incelendiğinde özetin geniş zaman ifadeleriyle yazılmış olduğu görülmektedir. Önemli yerleri alma, metnin geneline hâkim olma ve paragraf bölümleri yerli yerindedir. Ö11 kodlu öğrencinin verilen eğitimden verim aldığı görülmektedir.

Verilen özetleme eğitimi dersle entegre olarak verilmiştir. Kazanım ile ilişkili olarak yürütülmüş ders defterine de işlenmiştir. Herhangi bir Türkçe dersinden farksız olarak yürütülen eğitim öğrencilerin yararına olmuştur.

5. Ders: Türkçe
Kazanım: Okuduklarını özetler.
İmza: [Signature]
6. Ders:

Şekil 36. Özetleme eğitiminin sınıf defterine kazanım olarak yazılması.

Şekil 36'ya bakıldığında araştırma ile ilgili verilen eğitimin müfredatla da ilişkilendirildiği görülmektedir.

82
OAKLAND ADASI
Oakland, gelkenler kenti olarak da anılan, güzel bir
adadır. Oakland, Yeni Zelanda'nın en önemli kentinden
biridir. Ayrıca Oakland, dünyanın en güzel kentlerinden
bir tanesi olarak bilinmektedir. Her birinde sanki sırtlar
aynı gibidir. Kent içinde adım basar park bulunuzdur.
Anlaşılır, insanlar bir an bile doğadan uzak kalmıyordur.
İngilizler, Oakland'ın kurulduğu alana, n. de Maori
yerlilerinden, az para karşılığında satın alıyordu.
Oakland, 1842 ile 1865 yılları arasında, İngiliz
kolonisinin başkentiydi. Oakland'da sanat yaşamı
da çok etkin olmuştur.
Müzeler, konser salonları, Avrupa ve Amerika'daki benzer-
lerini aratmayacak durumdur. Pazar yerlerinde Maori ler
el işleri sergileniyordur.

Şekil 37. Ö2 kodlu öğrencinin "Oakland Adası" metni özeti.

Özet

Okland yelkenler kenti olarak bilinir. Burada kişi başına düşen tekne sayısı dünya ortalamasından çok fazladır. Okland yeni zelandanın en önemli kentlerinden biridir. Denizleri temiz ve huzurlu bir kent olarak bilinir. Eski binalar uygun olarak onarıldığı için güzelliğini yitmemiştir. Kent içinde adım başı park bulunur. İngilizler Okland'ın kurulduğu yerde Maori yerlilerinde çok uzun ve uygun bir fiyatla satın aldılar.

Aslında Okland kenti sönmüş volkan tepelerinin üzerine kurulmuştur. Eski zamanlarda Maori kabileleri de bu volkanik tepeleri yurt edinmişlerdir. Burada tarihsel kalıntılar bulunmaktadır.

Okland sanat yaşamı da çok etkin. Sanat galerilerinde açılan sergilerle dünyanın dört bir yanında üretilen değerli eserler halka sunuluyor. Müzeler ve konser salonları Amerikayı aştırmayacak durumda. Pazar yerlerinde insanların el işleri sergileniyor. Bitki sepetlerinden yapılmış dokunalar, batıklar, toprak eşyalar hem yerli halk hem de gezginler tarafından büyük ilgi görüyor.

Şekil 38. Ö3 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

05 Özet

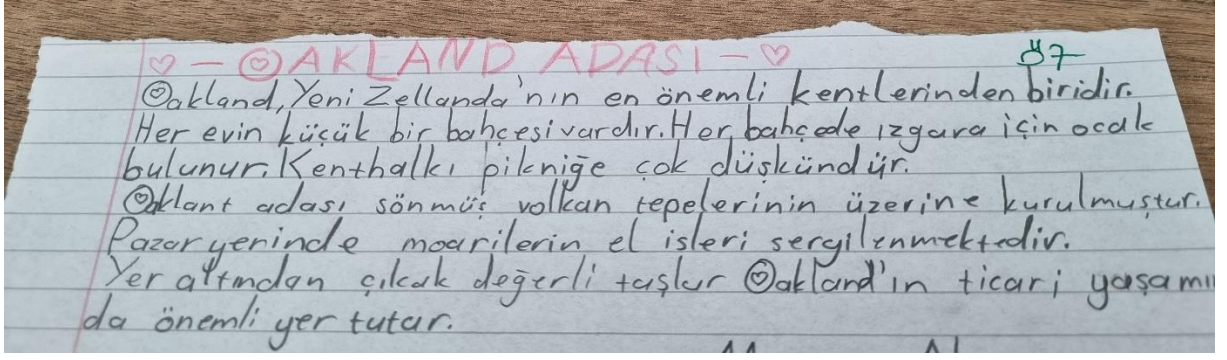
Okland yelkenler kenti olarak da bilinir. Çok güzel bir ada. Buradaki kişi başına düşen tekne, dünya ortalamasından çok üstünde. Okland, Yeni Zelandanın en önemli kentlerinden. Denizinin temizliği, köylerin güzelliği dillere destan. Ayrıca Okland, dünyanın en huzurlu kentlerinden biri olarak da biliniyor. Her birinde sanat demirden çiçekler almış. Her bahçede de izgara için ocak buluyor. Kent halkı her hafta pikniğe çok düşkün. Anlaşılan insanlar biran bile doğadan uzak kalamıyor. Ve burada tarihsel kalıntılar var. Okland'da sanat yaşamı da çok etkin. Pazar yerlerinde Maorilerin el işleri sergileniyor.

Şekil 39. Ö5 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

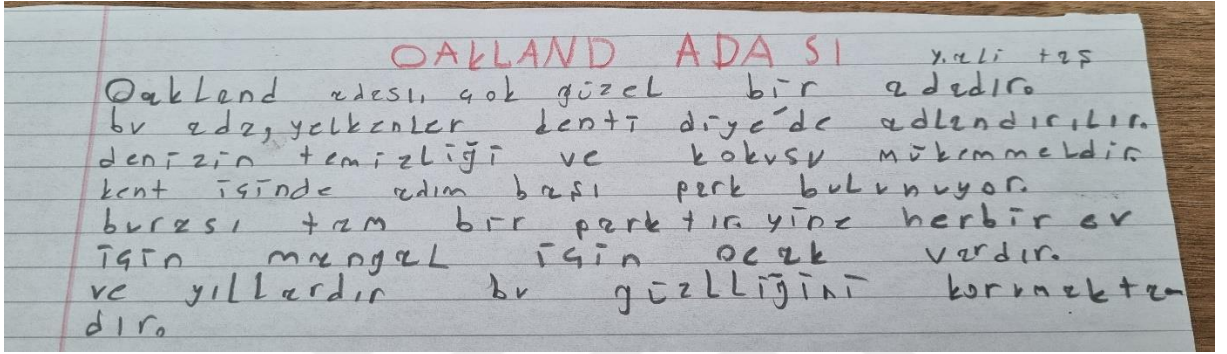
OAKLAND ADASI ÖZET

Okland adası yelkenler kenti olarak adlandırılır. Neredeyse herkesin teknesi vardır. Yeni Zelandanın en önemli kentlerinden. Doğayla baş başa bir yerdir. Kentin halkları ise pikniğe çok düşkündür. Bir zamanlar burası başkentti. Okland adası sönmüş volkan tepelerinin üzerine kurulmuştur. Okland adasının pazar yerlerinde Maorilerin el işleri sergileniyor. Bitki sepetlerinden yapılmış dokunalar, batıklar, toprak eşyalar gezginler tarafından ilgi görüyor. Okland adasındaki deniz ürünleri satan restoranlar görülmeye değer.

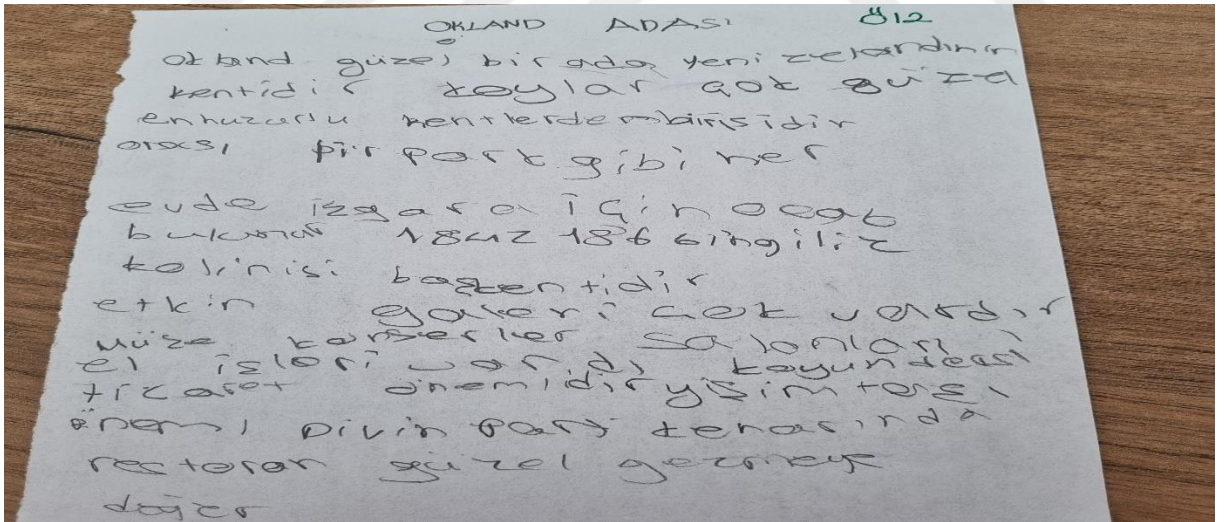
Şekil 40. Ö6 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

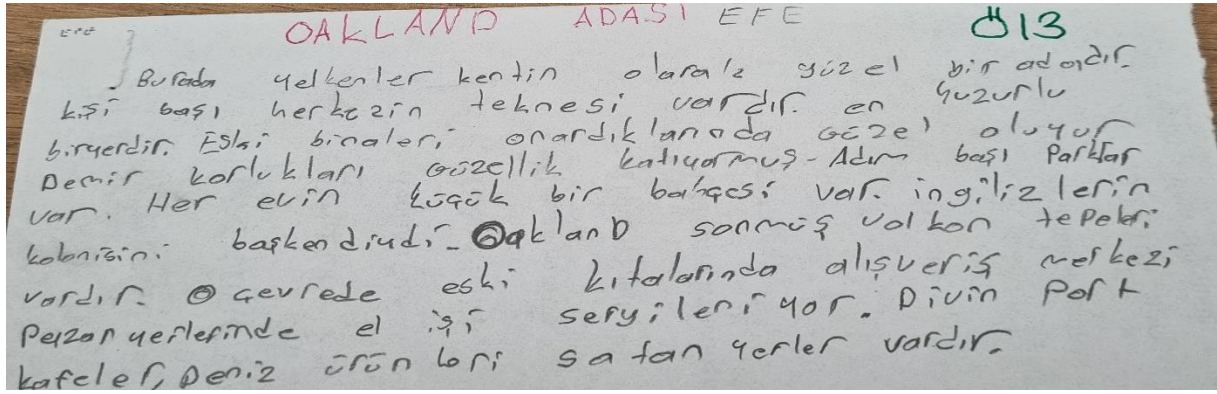
Şekil 41. Ö7 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

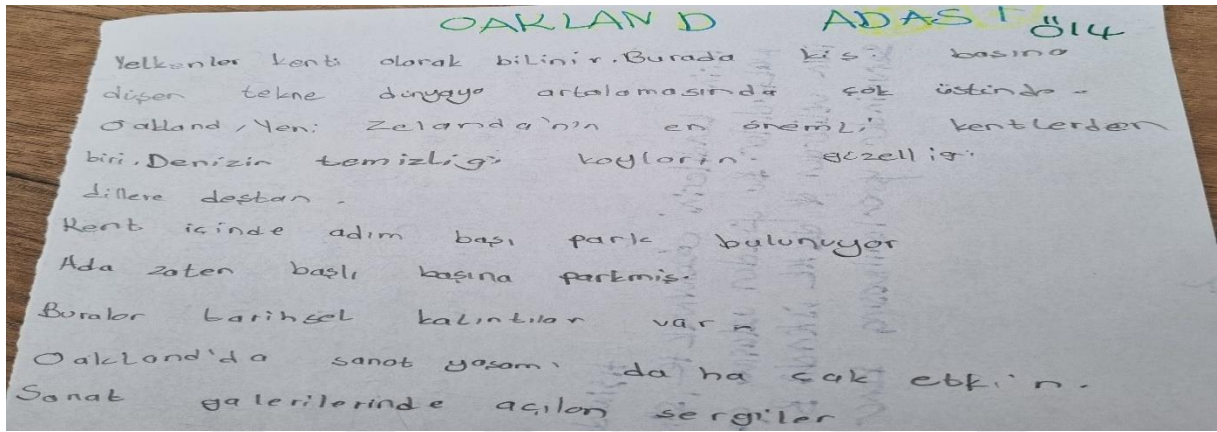
Şekil 42. Ö8 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

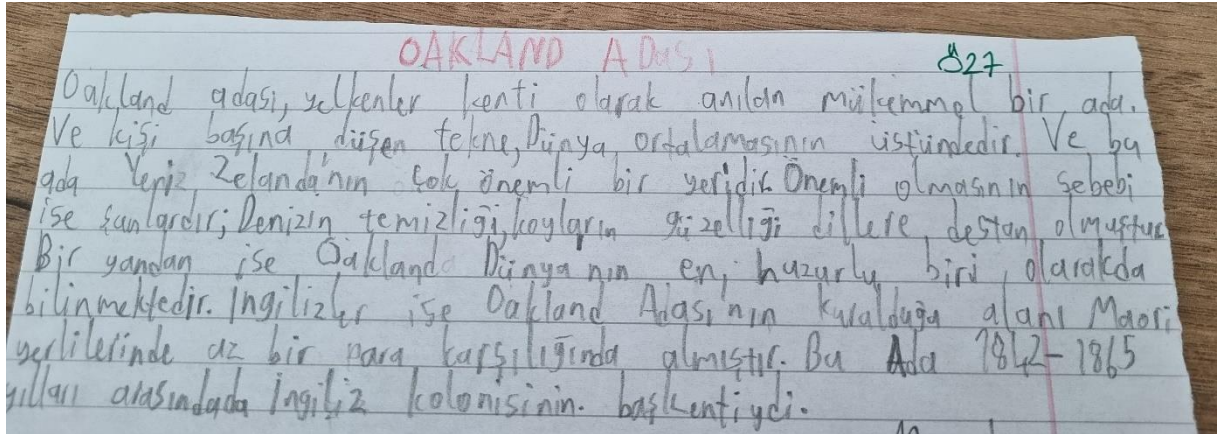
Şekil 43. Ö12 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 44. Ö13 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 45. Ö14 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 46. Ö27 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Oakland Adası metninin özetleri incelendiğinde öğrencilerin bir kısmının özetleri kurallara uygunken bir kısmının ise hiç uygun olmadığı görülmektedir. Yazım ve noktalamaya uygunluk, paragraf düzeni, seçme ve ayıklama, geniş zaman kullanımı gibi konularda

eksiklikler bulunmaktadır. Tüm özetlere geri dönütler verilerek hatalar düzeltilmiş ve dijital hikâyeye dönüştürülecek özetleri yazmaları istenmiştir.

15.03.2023

Derse girdiğimde bir önceki hafta yaptığımız ders ve özetleme eğitimi üzerinde biraz durulduktan sonra öğrencilere bugün Özgürlük adlı bir fabl okuyup özetleme kurallarına yeni bir özet yazacağımızı söyledim. Bazı öğrenciler istekli görünürken bazıları bu durumdan pek hoşlanmamış görünmekteydiler. Bunun üzerine dikkatlerini çekmek için özetlemeden sonra akıllı tahta üzerinden yeni bir uygulama yapacağımızı söyleyince hepsinin dikkatini çekmiş oldum. Öğrenciler metni okuduktan sonra onlara metinle ilgili çeşitli sorular sorarak metni anlamalarına, konu ve ana fikri belirlemelerine yardımcı oldum. Daha sonrasında öğrencilerden okudukları metni zihinlerinde yeniden yapılandırıp kendi cümleleriyle özetlemelerini istedim. Bunu yapmadan önce hikâye haritasını belirlemelerini istedim. Böylece daha akılda kalıcı bir yolla özet çıkarabilecekleri tavsiyesinde bulundum. Özetleme işlemini bitirdikten sonra özetlerini okumaları ve akranlarından yazdıkları özetlerdeki hataları tespit etmelerini isteyerek birbirlerinin yanlışlarını görüp kendi hatalarını daha iyi anlamalarını sağlamaya çalıştım. Bir sonraki derste metinlerdeki hatalarını düzelterek yeniden yazmalarını ve özetlerin son haline getirilmesini istedim. Artık özetleme becerisini istenen düzeyde kazanmış öğrencilere dijital hikayeye ilgili kısa bir eğitim verdim. Özetlerini dijital hikâyeye dönüştürecekleri web 2.0 aracı olan Storyjumper'ı tanıttım. Öğrencilerle birlikte oluşturduğum dijital sınıfa onları kaydettim. Bu platformu nasıl kullanacaklarını akıllı tahta üzerinden anlattım. Öğrencilerle birlikte örnek olması için kısa bir dijital hikâye oluşturduk. Hayal ettikleri birçok şeyi bu araç üzerinden yapabileceklerini anlattım. Onlar için çok ilgi çekici bir deneyim oldu, yapmak için çok heyecanlandılar. Bir sonraki hafta dijital hikayelerini oluşturup gelmek üzere sözleştik. Öğrencilerin birçoğu yeni karşılaştıkları bu dijital araca karşı çok istekli olmalarına karşın bazıları pek heveslenmedi. Onlarla konuştuğumda evde anne veya babalarının telefonlarından başka bu işi yapabilecekleri bir araç olmadığını söylediler.

[Özgürlük] 01

Bir köyde avıllar köpekleri, kurtlar için çok tehlikelidir. Çünkü kurtlar koyun vb. şeylere saldırır. Sın diye arıcı köpekler falan vardır. Ancak açlıktan neredeyse ölecek gibi olsada köye gider. Köye girdiği gibi iri, bakımlı ve besili bir köpeğe rastlar. Kurt der "Dostum nasıl bu kadar iri ve bakımlı nasıl olabiliyorsun?" Köpek "insanlar beni besliyorlar" der. Kurt sevinir. Daha sonra köpeğin boynundaki kıl olmasın diye dikmesini çeker ve sorar "Kavgaya mı katıldın" der. Köpek "Ben kaşımıyayım diye bağılıyorlar" der. Kurt der "Özgürlüğümün kurtlanmasına aç kalırım daha iyi" ve gider.

Şekil 47. 01 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük 02

Günlerden bir gün de bir kurt vardır. Bu kurt uzaklarda olan bir köyde vardır. Kurtun kulu: reisandır. Günün geçmesini ve sabahın köpekleri kurtlar için çok tehlikelidir. Kurt köpeğe malur. Kurt dostum ben günlerden ne öğreneceğim sen nasıl bu kadar tombulsun? Ben insanları bulurdum. Gidelim bakalım sahibim beni de besler der. Kurt bu düşünceye çok sevinir. Birlikte köpeğin am kurt köpeğin boynundaki kıl olmasın eder. Köpeğin boynundaki kıl olmasın eder. Bir gün sahibim beni de besler der. Kurt bütün gün kurtlar ile beraber olur. O halde köpeğin kulu dostum der. Kurt kurtun uddan tercih ederim. Ben na kalabilirim ama özgür kalırım.

Şekil 48. 02 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük 03

Günlerden bir gün bir kurt aulanmak için bir köye girer. Köyde kurtlar sürü halinde koyun ve künes hayvanlarına saldırırlarmış. Bundan dolayı köylü her daim beklermiş. Kurt köye girer girmez bir köpeğe rastlar. Köpek taktır. Kurt bu köpeğin nasıl korumayı dayandığını merak eder ve sorar. Ben aç gezerken sen nasıl kulu tombul olabiliyorsun diye sorar. Köpek insanlar beni besliyor der. Fakat sana ne işin yemek veriyorlar diye sorar. Köpek taktı yaptığım şey gece burada beklemek der. Kurt o zaman bende sana yardım edeyim ben de besleyin der. Birlikte bekledikçe olduğu yere giderler. Kurt köpeğin boynundaki yarası görünür. Kurt sorar niye boynun da yara var diye sorar. Sahibim ben kaşımıyayım diye tasma taktı onun izi der köpek. Kurtta ben özgürlüğümü yemekten tercih ederim. der ve oradan uzaklaşır.

Şekil 49. 03 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Bir kurt çok uzakta bir köye iner. Burada kurt ağıltan görünür. Delirsin kurtu kılınan köye. İndiğinde köyde avcılar ve çoban köpeklerini görür. Kurt tabiki korkar. Kurtlar her daim kumes hayvanlarına saldırır. İsin köy halkı hazırda bekler. Kurtta korku korku köye yaklaşır. Kurt bir köpek görür. Bu köpek çok iri yarıdır. Kurt köpeğe sorar, "dostum sen nasıl böyle kadar iri'sin" der. Köpek "insanlar beni besliyor bende çalışıyorum" der. Kurt "Bende çalışırım benada versiler der" Kurtta köpek gezerken. Kurt şükler der. Köpek senin boynundaki tüyler nerede "der. Köpek " Sahibim beni zincirle bağlıyo" der. Kurt "kusuna bakma dostum oğ kalmak daha iyi yemek için özgürlüğün kısıtlanmam" der.

54

Şekil 50. Ö4 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük Özet
Aç olduğu için av aramaya çıkan kurt, uzakta bir köy görür. Kurtun hâli perişandır. Günlerce aç gezmis, bir deri bir kemik kalmıştır. Köyde avcılar ve çoban köpekleri kurtların için çok tehlikelidir. Kurtlar sürü halinde köylere, koyunlara ve kumes hayvanlarına saldırırlar için köylü her daim hazır bekler. Kurt da başında gelecek tehlikeyi bilebilir köye yaklaşır. Köye daha adım atar, atmaz kendinden iri bakımlı besli bir köpeğe rastlar. Göz göze gelirler. "Söylesene dostum" der. "Ben böyle günterdim aç gezerken nasıl oluyordun sen böyle tımbır besli kalabiliyorsun" kadarı

Şekil 51. Ö5 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük Metni Özeti 56
Bir gün bir kurt avlanmaya çıkar. Çok açtır. Ağıltan bir deri bir kemik kalmıştır. Bir hay görür fakat bu köyde çoban köpeklerinin ve avcılarının olduğunu biliyordur. Ara çok aç olduğu için köye gider. Sonra karşısına bir anda bakımlı, besli ve iri bir köpek çıkar. Köpeğe sorar, "Sen nasıl böyle besli, bakımlı ve irisin der?" Köpek "der ki "Ben sahibimin istediklerini yaşıyorum oda beni besliyor ister sen sende gelebilirsin benimle beraber bakıcı korursan sahibim sende besleyebilir der. Kurt buna çok mutlu olur ve köpekle gider. Sonra kurt köpeğin boynundaki izi görür ve sorar, "Köpek senin boynundaki iz nedir der?" Köpekte sahibim beni gün boyunca kaçırmam diye bağlıyor der. Kurtta der ki "Özgünün dostum özgün olmayı aç olmaya tercih ederim."

Şekil 52. Ö6 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük Özet Ö7

Ak olan için av aramaya çıkan kurt, uzakta bir köy görür. Kurtun hali parıltıdır. Gözlerle ak görmiş, bir deri bir kurtu kalır.

Köye avcılar ve çoban köpekleri kurtlar için çok tehlikelidir. Kurtlar sürü halinde köylere kayıtlarda ve köyde hayvanları için köyler köylüler her zaman daim bekler, ve sonra köpek alırlar ve beslerler.

Köpek kayıtlı kayıtlı:
"İnsanlar Beni besliyorlar" der
Kurtlar kaptarı görür.
Köyde deri
Sen kaptarı etmi der.
Köpek derki
Sahibim beni zincire bağlıyor der.

Şekil 53. Ö7 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

ÖZGÜRLÜK Y. 6

Kurt, ağız av ararken önüne bir köy çıkmıştır. Ve bile bile köye ilerlerken önüne bir köpek çıkmış. Ve köpeğin nasıl o kadar iri ve besli olduğunu sormuştur.

- Köpek kardeş sen nasıl iri ve besli olabiliyorsun?

Köpek kayıtlı
- İnsanlar beni besliyorlar.

- O zaman bende sana yardım ederim.

Kurt a sırız köpeğin boynuna bakın

- Köpek kardeş boynuna ne oldu?

- Sahibim beni zincire bağlıyorlar.

Şekil 54. Ö8 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük

Ak olan bir kurt arlanmaya çıkar. Uzaklarda bir köy vardır. Avcılar ve çoban köpekleri kurtlar için tehlikelidir. Kurt başına gelecekləri bilsede köye yaklaşır. Köye girdiğinde kendinden iri bir köpekle karşılaşır. Köpek sahibinin dediklerini yaptığı için beslidir. Köpeğin bekçilik yaptığı yere giderler. Kurtun gözüne köpeğin boynu takılmıştır. Onun sahibi zincire bağladığı iki tıyleri dökmüştür. Kurt "ordun uzaklaşarak" Ben özgür olmayı, ağı kalmayı tercih ederim diye köpeğe seslenip oradan gider.

Şekil 55. Ö9 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

ÖZGÜRLÜK 810

Kurt aq olduğu için av aramaya çıkar. Kurt köpek bir köpeğe görün. Kurt köpeğin çok iyi ve tonbul olduğunu görür.

Köpeğe sorar:

- Sen nasıl bu kadar iyi ve tonbul olabiliyorsun der?

Köpek ise:

"İnsanlar beni besliyor" der.

Kurt derki:

O zaman sahibine seşiyelim benide besletin" der.

Kurt o sırada köpeğin boynuna dikkat eder.

Sorarki:

- Senin boynuna ne oldu der.

Köpek ise:

- Sahibim benim boynuma tasma taktı der.

Kurt ise:

- Ben aq kalabilirim ama özgür olmayı, aq kalmaya tercih ederim der ve oradan ayrılır.

Şekil 56. Ö10 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

ÖZGÜRLÜK ÖZETİ 811

Aq olduğu için av aramaya çıkan kurt uzakta bir köy görür. Köye gider ve oradaki köpeğe sorar: Köpek dostum, Sen nasıl bu kadar bakımlı ve besli olabiliyorsun? der.

Köpek "İnsanlar beni besliyolar" der. Kurt: O zaman benide sana yardım edeyim hem insanlar beni de beslerler belki der. Köpek: Bidelim bakalım sahibim seni de besler belki der. Kurt köpeğin boynunu farkedir: "Köpek dostum kar-gaya felan mı kristin boynunda hiç tıy kalmamış" der.

"Sahibim bana tasma taktı, bütün gün beni tasmayla bekletir" der. Kurt: "Özgürlüğüm köpek dostum özgür olmayı aq kalmaya tercih ederim" der. Ve gider.

Şekil 57. Ö11 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Özgürlük 812

Bir gün bir köpek vardır. çok besleniyse çok zengin fakir aq olan köpek tuvarı ve onun yanına gelir sen nasıl burada besleniyorsun burayı konuyarak senin boynundaki iz ne tasma izi özgürlüğümü beslenmeye satmam diyip gider.

Şekil 58. Ö12 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

ÖZET Kurt Ve Köpek Ö13

Af olduğu için av olan kurt uzakta bir köy görün
ve köye gider. Orada bir köpek görün ama iniyordur. köpekler
göz göre gelirler köpek dostum insanlar beni besliyorlar.
kurtla birlikte köpeğin sahibine giderler kurt köpeğin
boyunundaki taktirde doketmiş kurt köpeğe sarar
köpek beni sahibim beni olmaları bahçeyi korumak için
bağlıyor ve kurt köpeğe veda eder ve gider

Şekil 59. Ö13 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Özgürlük Ö14

Kurt uzakta bir köy görün. Köpeğin yanına gider derki:
sen nasıl böyle tımbılsun. Beni insanlar besliyor
nasıl yani onların dediğini yapıyorum bu kadar
senin boyunundaki ne dedi kurt tasma koymamam
için der.
Ben de kalabilirim ama özgür olmayı
değil kalmayı tercih ederim! diye
köpeğe seslenerek veda eder.

Şekil 60. Ö14 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

ÖZGÜRLÜK Ö15

Af olduğu için av olan kurt uzakta
bir köy görün. Kurtun hali perisandır. Gülmek
aslında bir deni bir kenit kalmıştır. Köyde
avcılar ve gaban köpekleri kurtlar için çok
tehlikelidir. Kurtta barına gelecek tehlikeyi bile bile
köye iner. Köye adım atar atamaz kendinde iyi
bakımlı iniyordur. bir köpeğe rastlar göz göre
gelirle köpek kurtu uzun süre inceler. Kurt merak
eder ve sorar köpeğe sen nasıl bu kadar tımbılsun der.
Köpek söyler. Ben burada geceleri bahçeye bakıyorum
ve baka yemek veriyorlar der. Kurt burada sile bitlikte
bu bahçeye kalabilirim der. Ama aslında köpeğin
boyununa görün. Ve sorar köpek köpeğin boyununa
der ve köpekte boyununa takılan tasma yüzünden olduğunu
söyler ve kurt oradan hemen uzaklaşır. Ve köpeğe şöyle
der ben gel kalmayı özgürlüğe tercih ederim.

Şekil 61. Ö15 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Ö16

Özgürlük (Fabl)

Aa okudu için avcı olan kurt, bir köy gördü. Günlere aa gezmiş, bir deri kemik kalmıştı. Kurtlar süni halinde köylere koyunlar ve kütmesi hayvanlarına saldırdıkları için köylüler her daim hazırlardı. Kurt başına gelecek tehlikeyi biliyordu. Köye yavaş yavaş yaklaştı. Köye adımını atar atmaz iri, bakımlı, besilli bir köpekle göz göze geldiler. Kurt "Söylesene dostum" dedi. "Sen nasıl tombul besili oluyorsun dedi. Köpek beni insanlar besliyor" dedi. Kurt "hepsi bu kadar mı" dedi. Köpek kurtu derki "belki sahibimde seni besler" dedi. Kurt çok sevindi. Birlikte köpeğin bekçilik yaptığı yere giderler. Kurt köpeğin boynundaki zinciri görmüş. Köpeğin boynundaki tüyleri dökülmüş. Köpek sormuş. Köpek "buranın sahibi zincire bağlayarak bütün gün bahçede tutar. Kurt "O halde hiçe kal dostum" dedi. Kurt ve hızla oradan uzaklaşıp,

Şekil 62. Ö16 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Ö17

ÖZGÜRLÜK (FABL)

Aa bir kurt vardır, uzakta bir köy görür. Günlere aa kalmış parşan bir kurttu. Köydeki avcılar çok tehlikeliydi. Köydeki hayvanlar kümelerine saldırdığı için köylüler hazırlıklı bekliyordu. Köpek bunları bile bile köye adımını atar adımını atar atmaz iri bir köpek görür. Köpekte şöyle der ben böyle kuru kemik gibi gezerken sen nasıl böyle iri olabiliyorsun dedi. Köpek beni besliyorlar ben sadece geceleri bekliyorum der. Öyleyse ben de yemek yemek istiyorum sana geceleri yardım etsem olur mu der kurt. Köpek ise sahibimin yanına gideriz hatta artık orda kalabiliriz. Kurt bu işe çok sevinir. Kurt meraklanıp köpeğe sorar boynundaki zinciri de ne işle birileriyle kaugamı ettin der. Köpekte sahibim beni zincire bağlayo der. Kurt'ta fikrini değiştirir ben orabırda tutsak kalamam aa kalırım fakat tutsak kalamam der.

Şekil 63. Ö17 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Aç olduğu için avlanmaya çıkan kurt
 uzakta bir köy görünür kurt orak
 aç kalmışın köye avlanan ve çoban
 köpekleri vardır. Köylüler kurt ^{çirkin} hayvanların
 başında beklemekteydi. Köye adım atar
 atamaz kendinden iki bin köpeğe
 rastlamıştı.
 Ahallarında konuştum. Köpek zıtların
 sence yanlıdır ol demisin. Ama
 zincirini sıkmışın kurt. Köpek
 beni bağlıyolar denisin.
 Kurtta özgür olduğunu çok bildim
 ne anlamı vardı diyip gider

Şekil 64. Ö18 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Fabül 89
 özgürlük
 bir kurt vardı. Kur baya acık
 mıştı. Uzakta bir köy görünür
 kurt köye doğru gitti. Orda tembül bir
 kurt köpeğe dedi ki: Sen nasıl bu kadar
 tembül sü. Köpek dedi ki: Benim sahibim
 bana et veriyor. Kurt dedi ki: Neye
 veriyorsun köye. Kurduğum için ben de
 kuruyum. Bana da ver si daha sonra
 kurt tasmayı kördü. Ozakları
 eidi meşemmişin kurtte karışmış. Doğuracak
 özgürlük daha iyi

Şekil 65. Ö19 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Özgürlük 820
 Aç olduğu için avlanmaya çıkan kurt, uzakta bir köy görünür.
 Kurtun hali perisandır. Günlerde açını ve deri bir kemik kalmış.
 Kimb avlar kurtu buluyordur. Köye yaklaşır. Başın basması karşına
 için baki kongal gördü. Ded ki dostum sen neder kurtulmuşsun?
 Sahibim bana et veriyor. Hepsi bu kadar mı? Hayır.
 Birun kaseğinde ne yapıyorsun. Tek bekleyi bekliyorum. Bu
 kadar mı? Niye tasma yapıyorsun. Sahibim benim kocacagımı satıyor.
 Kurt ay bane niye tülleler dökülür. Bu tasma sahinde oluyor.
 Ben özgürlüğün benim tüğünüm yaparken daha önemlidir.

Şekil 66. Ö20 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Ö23

Am akm kurt uzakta bir köy görmüş. Kurt gün-
lerce aca gezmiş. Kurt başına gelecekt olduğunu
bile bile köye yaklaşır. Köye girdikten sonra
iri, bakımlı bir köpeğe rastlar, Kurt köpeği iyice
inceler. Köpek ona bir litre köyü borumayı
teklif eder. Kurt köpeğin boynuna bakar ve
tüylerinin dökülmüş olduğunu görür. Kurt
köpeğe sorar. Köpeğe zincir olduğunu
söyler köpeğin sahibinin yüzünden oldu-
nu açıklar. Kurt köpeğin teklifini kabul
etmez ve şu cevabı verir: 'Ben aca
kalabilirim ama asla özgür olmayı
bırakamam' der. SON

Şekil 67. Ö23 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Mert
FARUK
ÖZGÜRLÜK 824

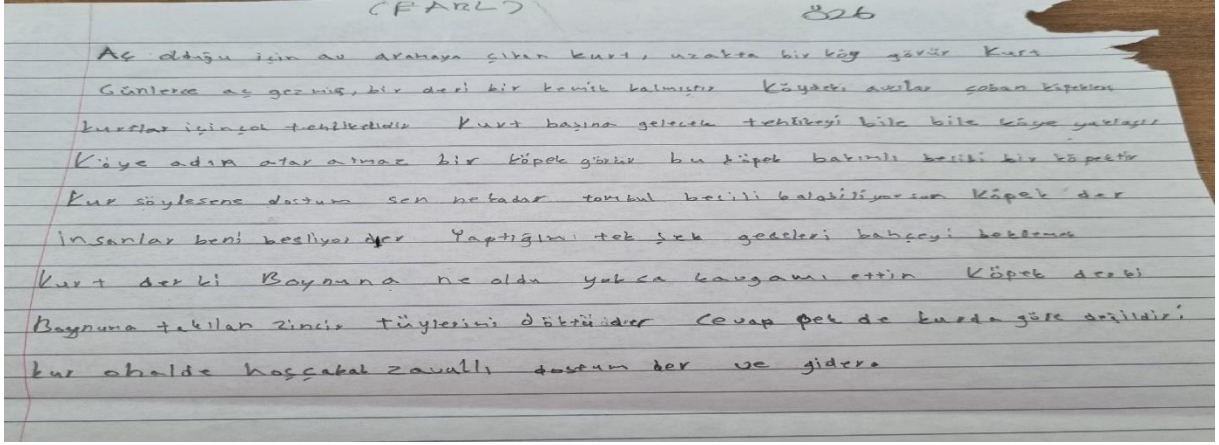
Aca kurt bir köy görür. Köydeki avcılar
çok tehlikelidir. Kurtlar genellikle
toplu halde köylere saldırırlar. İri
köylüler hep tehlikeye hazır. Kurt köye girer,
adını, aker atar, besli, bakımlı bir
köpek görür. Göz göze gelir. Kurt, köpeği inceler.
"Beni bu halde, sen nasıl bu halde?" der.
"Köpekler" İnsanlar beni besliyorlar" der.
Kurt şaşırır ve boynundaki tüyü sorar.
"Boynundaki zincir tüylerimi döküyor" der.
"Buranın sahibi beni böyle zincirliyor" der.
Kurt cevap vermez.
"O halde hoşçakal zavallı dostum." der,
ve kurt hızla uzaklaşır. Arkadaş
fikirini değiştirdi. Ben aca kalabilirim ama
özgür olmayı asla tercih ederim" deriz.

Şekil 68. Ö24 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

ÖZGÜRLÜK (FARUK) 825

Aca olduğu için aca olan kurt, uzakta bir köy görür. Kurtun
hali perişandır. Köy avcılar ve çoban köpekleri kurtlar için
çok tehlikelidir. Kurtlar kemir hayvanlarına saldırırlar.
İçin hazır dururlar. Kurt köye bile bile gelir, köpekler
göz göz gelir. Söylesene dostum der. Ben böyle aca gezer-
ken sen nasıl tumbul kalabiliyorsun? Keşke, keşke köpek!
İnsanlar beni besliyorlar der. Kurt, her şeyi biliyor muydu? Köpek
hayır hayır geceler bekçilik yapıyorum dedi. Sende gel
Sennle bahçeyi koruruz dedi. Kurt durma sevmekten köpe-
ğin boynunu görünce imrendi. Boynuna ne oldu kavgamı ettin?
Boynundaki zincir tüylerimi dökte. Sahibim beni bahçede
zincirle tutar beni dedi. Bu cevap pek de kurtu
gülmeye sevk etmedi. Hoşçakal zavallı dostum der. Ben
aca ve özgür kalmayı tercih ederim.

Şekil 69. Ö25 kodlu öğrencinin "Özgürlük" metni özeti.

Şekil 70. Ö26 kodlu öğrencinin “Özgürlük” metni özeti.

Şekiller incelendiğinde özetlerin bir önceki çalışmaya göre daha nitelikli olduğu görülmektedir. Geleneksel yazma yöntemiyle oluşturulan son özet yazma çalışması da kontrol edilerek öğrencilere dönüt verilmiştir. Bu özetlerinde dijital hikâye olarak uygulama üzerinden yazılması öğrencilere söylenmiştir. Bu arada okulda ara ara teneffüsler de öğrencilerle konuşarak web 2.0 aracında hayal ettiklerini nasıl uygulamaya koyacakları konusunda yardımcı olarak, evde de telefon yoluyla ulaşan öğrencilerin soruları yanıtlanarak bir hafta geçirilir. Öğrencilerden birçoğunun yeni karşılaştıkları bu dijital araca karşı çok ilgili ve istekli oldukları görülmüştür.

Yazılan özetler değerlendirilirken aşağıdaki sorular dikkate alınmıştır:

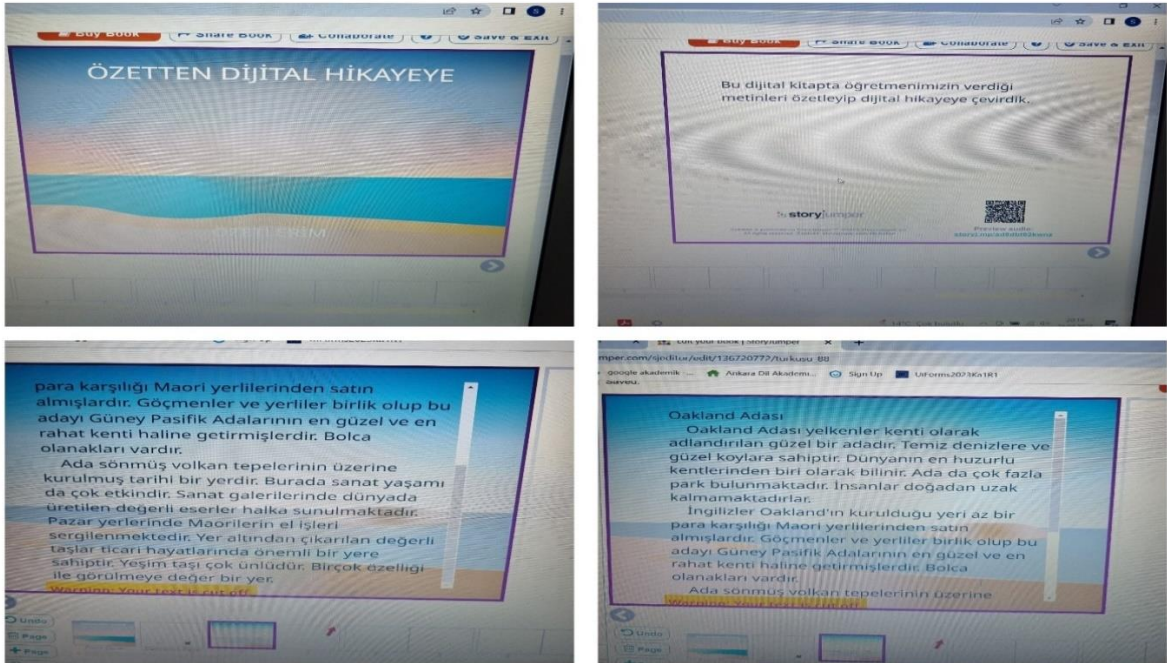
- Özet metin, kaynak metnin ana düşüncesini içermekte mi?
- Özet, öğrencilerin kendi cümleleriyle mi yazılmış?
- Özette ana fikir ve yardımcı fikir arasında bağ kurulmuş mu?
- Özet, nesnel mi?
- Özet, özgün metinden kısa mı?
- Özette hâkim bakış açısı kullanılmış mı?
- Özet, genelleyci bir nitelik taşıyor mu?
- Özette başlık kullanılmış mı?
- Özet metin, gereksiz ve önemsiz bilgi içermekte mi? (Aktaş, Bayram, 2017).

22.03.2023

Bugün öğrencilerimden geçen hafta öğrenmiş olduğumuz web 2.0 aracıyla oluşturdukları dijital hikayeleri sunmalarını istedim. Hikayeler sunulurken sınıf arkadaşları da görüşlerini belirtti ve fikir alışverişleriyle dijital hikayeler üzerinde çeşitli değişiklikler yapıldı. Dijital hikayelere birlikte son şekli verildi. Sonrasında dijital kitap haline getirilerek kaydedildi. Öğrencilerin yazdığı bütün özetler tek bir kitap haline getirilerek bağlantı halinde tüm okul gruplarında ortak bir ürün halinde paylaşıldı. Dijital hikayelerin yaygınlaşması ve okuldaki diğer öğrencilerin de teşvik edilmesi sağlandı.

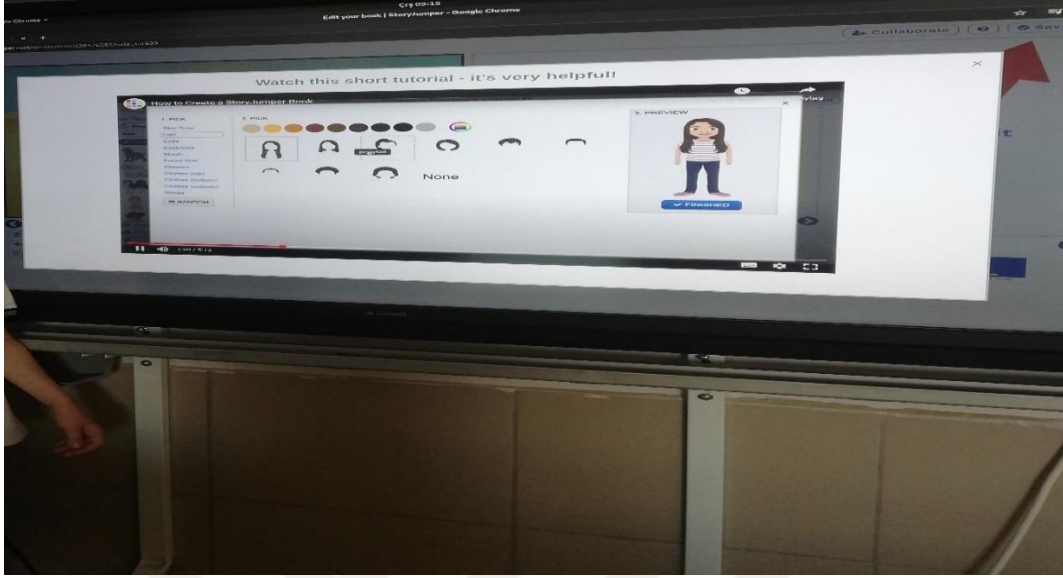

Şekil 71. “Storyjumper” web 2.0 aracıyla oluşturulan ortak kitap kapağı.

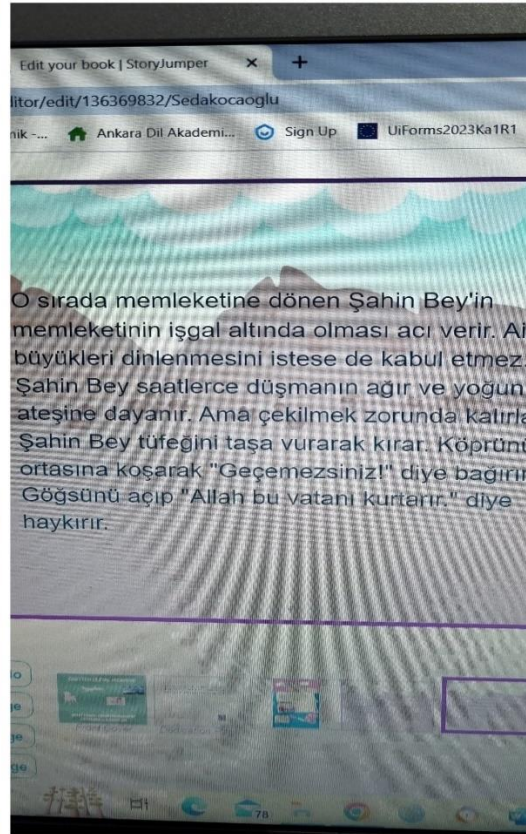
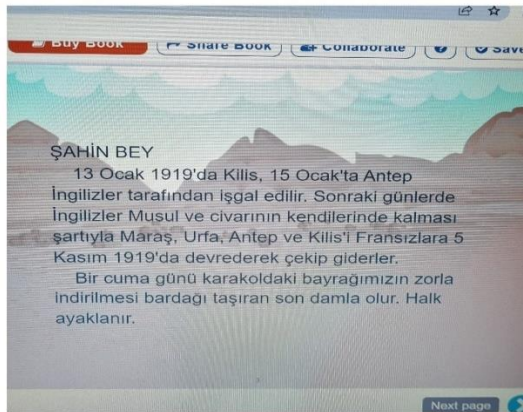
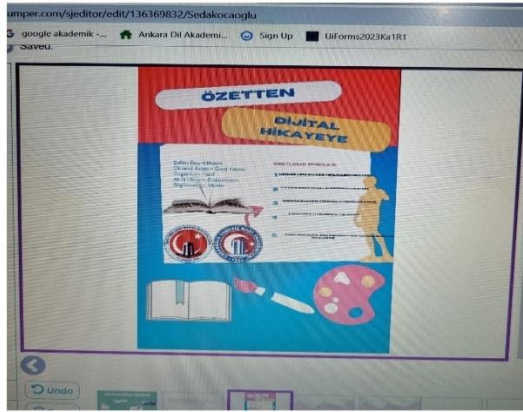

Şekil 72. Ö6 kodlu öğrencinin yazdığı dijital hikâye.

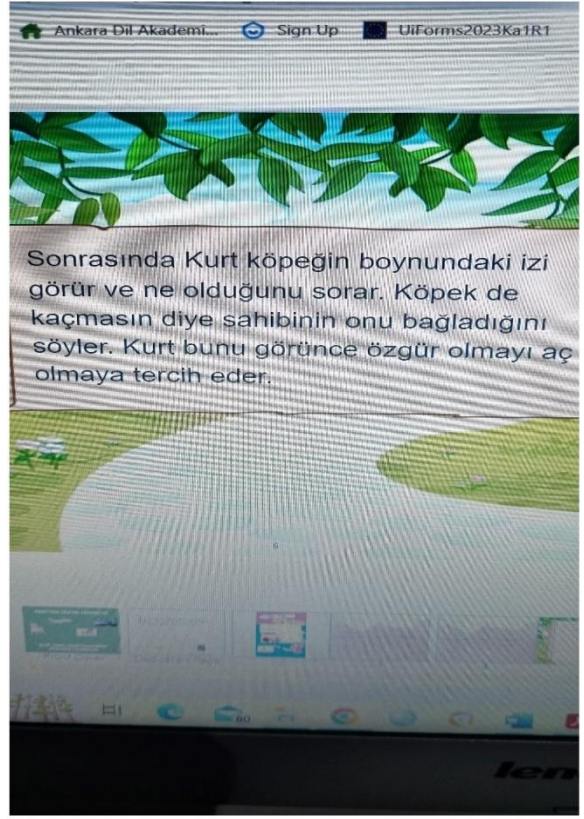
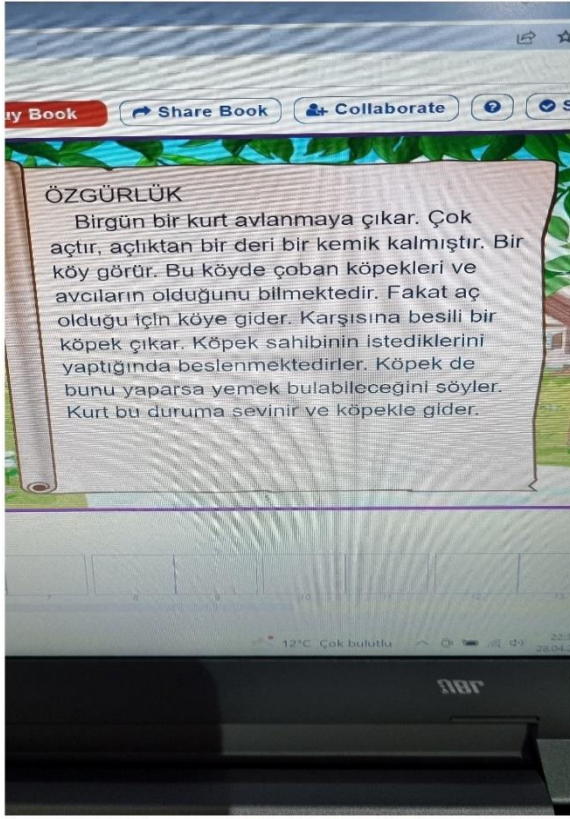
Şekil 72 incelendiğinde öğrencinin Oakland Adası metninin özetinin dijital hikâyeye dönüşmüş biçimi görülmektedir. Öğrenci bir ada resminin üzerine metnini özetlemiştir. Kâğıda yazdığı özetten daha düzenli ve daha doğru bir özet meydana getirmiştir.

Şekil 73. Storyjumper web 2.0 aracında kendi karakterini oluşturmaya çalışan Ö1 kodlu öğrenci.

Şekil 74. Storyjumper web 2.0 aracıyla Ö5 kodlu öğrencinin dijital hikayesi.

Şekil 75. Storyjumper web 2.0 aracıyla Ö6 kodlu öğrencinin dijital hikayesi.

Öğrenciler Tarafından Oluşturulan Dijital Hikayelerin Genel Değerlendirmesi

Öğrencilerin dijital hikayeleri incelendiğinde genel olarak nitelikli özetler meydana getirdikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler verilen ödevleri istekli bir şekilde yapmış ve okulda sunmuşlardır. Özetleme kurallarına uyum, yazım ve noktalama konusunda yazdıkları dijital hikayelerde daha özenli oldukları görülmüştür. Bu durum iyiye doğru bir gelişme olsa da geleneksel yazma yöntemlerinde özensiz olduklarını göstermektedir. Bu konu ile ilgili de çalışmalar yapılması gerekmektedir. Özetlerin paragraflara bölünmesi doğru şekilde yapılmış, düşünceler arası geçiş uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri ile oluşturulmuştur. Bazı bölümler teknik olarak olmasa da genel olarak bakıldığında uygun biçimde yazılmıştır.

Öğretmenleriyle birlikte eylem planına uyarak çalışan ve dikkatli bir şekilde eğitimi takip eden öğrencilerin hem özetleri hem de dijital hikayeleri olumlu yönde gelişme göstermiştir. Fakat her sınıfta olduğu gibi derse karşı ilgisiz ve disiplin problemi yaratan öğrenciler bu çalışmada da yer almıştır. Onların da çalışmalara katılması ve davranışlarının

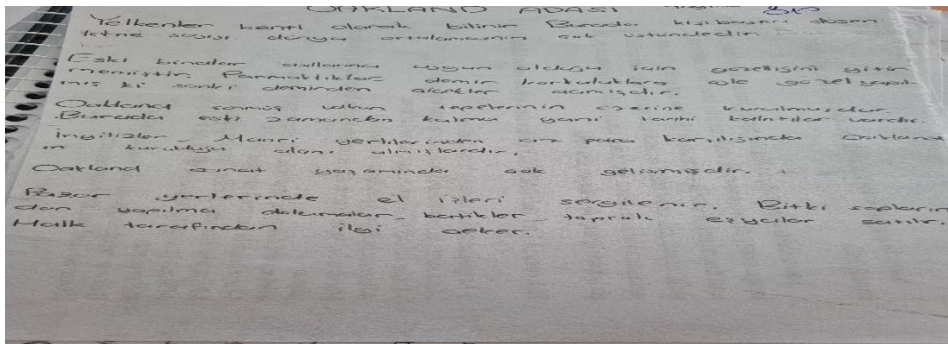
okuma ve yazma çalışmalarıyla iyi yönde ilerlemeleri için araştırmacı olağanüstü bir gayret göstermiştir. Bu durumda öğrenciler yazma çalışmalarına katılmış ve özetleme ve dijital hikâyeyi öğrendikçe istekleri artmıştır. Yine de meydana getirdikleri çalışmalar diğer öğrenciler kadar istenen düzeye ulaşamamış olsa da her öğrencinin çalışmada yer alması bakımında yararlı bir ortam meydana getirilmiştir.

Teknolojinin her alanda hayatımızda olması özetlerin de dijital ortama taşınmasında etkili olmuştur. Özetleme konusunda isteksiz olan ve bu konuyu gereksiz gören öğrenciler ve buna yeteri kadar önem vermeyen sadece ödev olarak kitabın veya metnin özetini yaz getir diyen öğretmenler sebebiyle özetleme konusu göz ardı edilmiştir. Özetleme ile ilgili herhangi bir çalışma yapmadan özet yazma durumuyla baş başa kalmış olan öğrenci de bu duruma karşı olumsuz bir ön yargı geliştirmiştir. Özetlerin yazılıp bunların dijital hikayelere dönüştürülmesi bu olumsuz ön yargının bir nebze olsun kırılmasında faydası bulunmaktadır.

Öğrencilerin özetlerinden yazdıkları dijital hikayeler özetledikleri metni kendi hayal güçlerini referans alarak yeniden yazdıkları bir süreç olmuştur. Dijital dünyanın tüm imkanlarını kullanarak okudukları düz bir metin onların zihnini ekrana yansıtmalarına, seslerini kullanmalarına olanak sağlamıştır. Uygun ön hazırlıkları yapmış, kuralları kavramış ve dijital hikâye konusunda yetkinleşmiş öğrenciler özetlerini istenen düzeyde yazabilmişler ve yazarken keyifli dakikalar geçirebilmişlerdir. Aynı zamanda üç farklı türde metin özetleme çalışması yapan öğrenciler bu metinleri derinlemesine anlamlandırıp çözümlediği ve yeniden yazma sürecine girdiği için türler konusunda da anlamlı öğrenme çalışmaları yapmışlardır. Metinlerarasılık kavramını da öğrenmişler metinler arasında bağlantı kurabilmişlerdir.

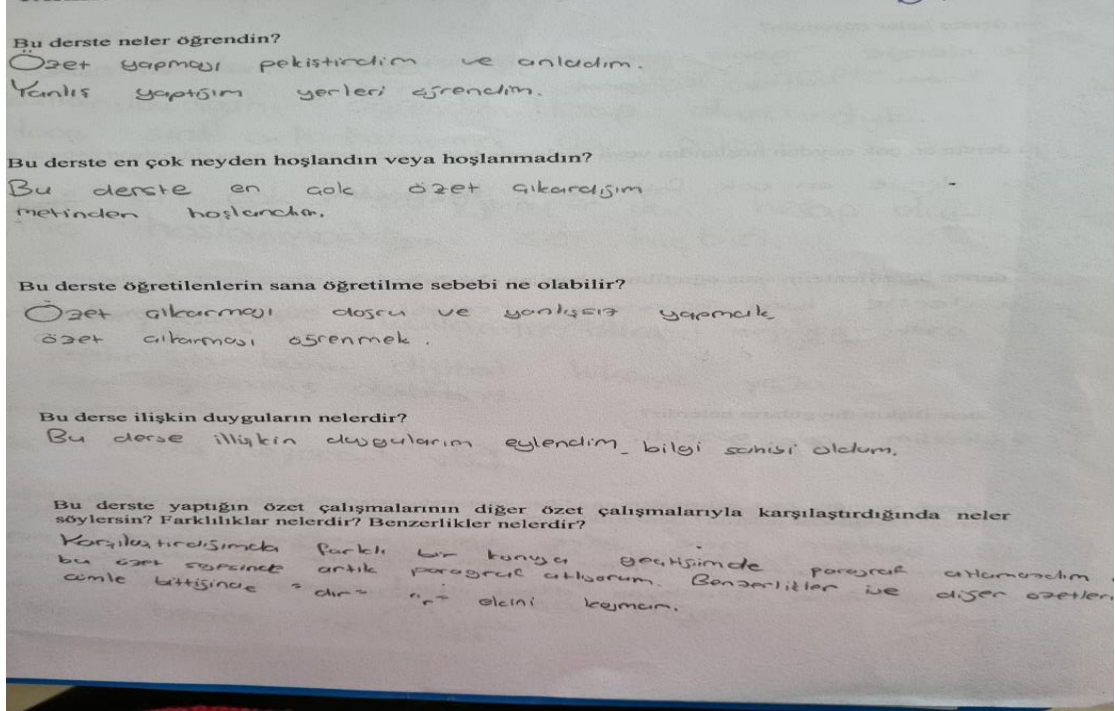
Özet Yazma Eğitimlerinden Sonra Tutulan Öğrenci Günlüğü

8.03. 2023

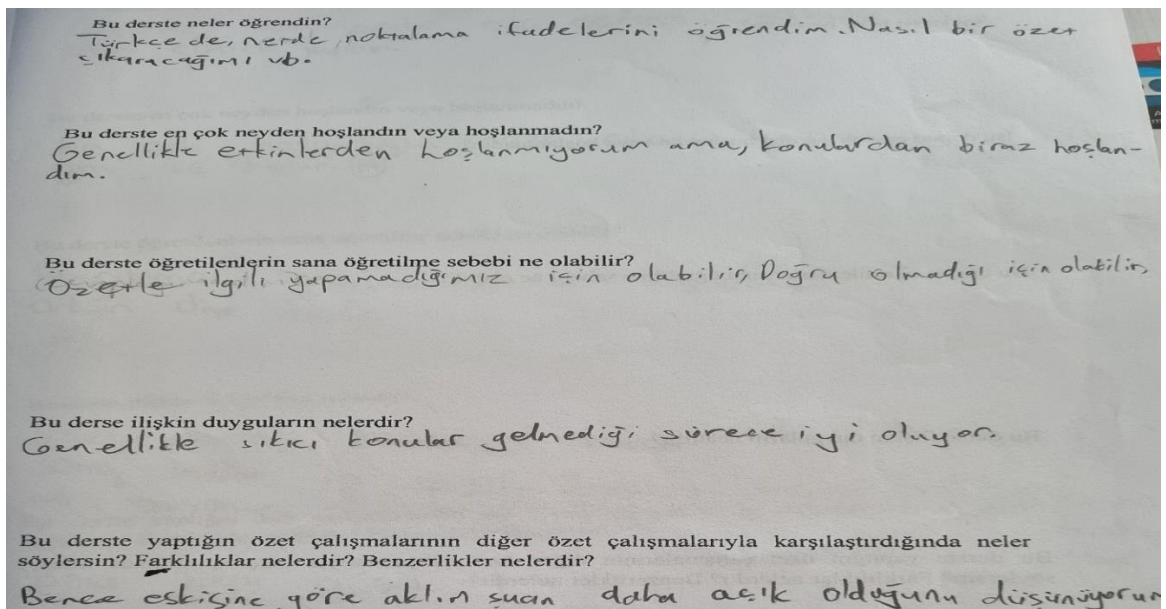
Şekil 76. Ö10 kodlu öğrencinin “Okland Adası” metni özeti.

Şekil 76 incelendiğinde öğrencinin özetinin istenen düzeyde olduğu görülmektedir. Verilen eğitimleri kavrayan öğrenci geniş zaman kullanımına dikkat etmiş, noktalama işaretleri ve yazım kurallarına özen göstermiştir. Metni genel hatlarıyla özetlemiştir.

Şekil 77. Ö10 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

Şekil 77'ye bakıldığında öğrencinin anlatılanları kavradığı ve mantıklı cevaplar verdiği görülmektedir.

Şekil 78. Ö23 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

Şekil 78 incelendiğinde Ö23 kodlu öğrencinin yapılan eğitimden faydalandığı ve eğitim öncesi, sonrasını açıkça değerlendirebildiği görülmektedir. Yalnız sorulara verdiği cevaplar çok kısadır. Öğrencilerin çoğunda hoşlandıkları metinleri özetlemede ve kavramada zorlanmadıkları görülmektedir. Bu öğrenci de sıkıcı konular gelmediği sürece bu derse ilişkin duygularının olumlu yönde olduğunu belirten bir cevap vermiştir.

Bu derste neler öğrendin?
Okulda okuyuşum çok güzel bir okur olduğumu.
Okulda yerlerin altını çizdim. Geniş zamanlı
özet öğrendim.

Bu derste en çok neyden hoşlandın veya hoşlanmadın?
Hoşlandığım;
Okulda okuyuşum çok hoşuma gitti
Hoşlanmadığım;
Hoşlanmadığım bir yer yok.

Bu derste öğretilenlerin sana öğretilme sebebi ne olabilir?
Daha iyi gelişmem ve öğrenmem için
olabilir.

Bu derse ilişkin duyguların nelerdir?
Gerçekten çok keyifli bir ders oldu, ve çok iyi şeyler

Bu derste yaptığın özet çalışmalarının diğer özet çalışmalarıyla karşılaştırdığında neler
söylersin? Farklılıklar nelerdir? Benzerlikler nelerdir?
Farklılıklar:
Bu özet çalışması daha kolaydı.
Benzerlikler:
İkisi de benim için çok keyifliydi :)

Şekil 79. Ö11 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

15.03.2023

Bu derste neler öğrendin?
Bu derste Seda Hoca ile "storyjumper" in
nasıl kullanılacağını öğrendim. Hesap oluşturduk.
Seda Hoca sınıf arkadaşlarıma da anlattı

Bu derste en çok neyden hoşlandın veya hoşlanmadın?
Bu derste en çok "storyjumper" dan hesap oluşturmamız, hiç hoşlanmadığım ise hiçbirini.

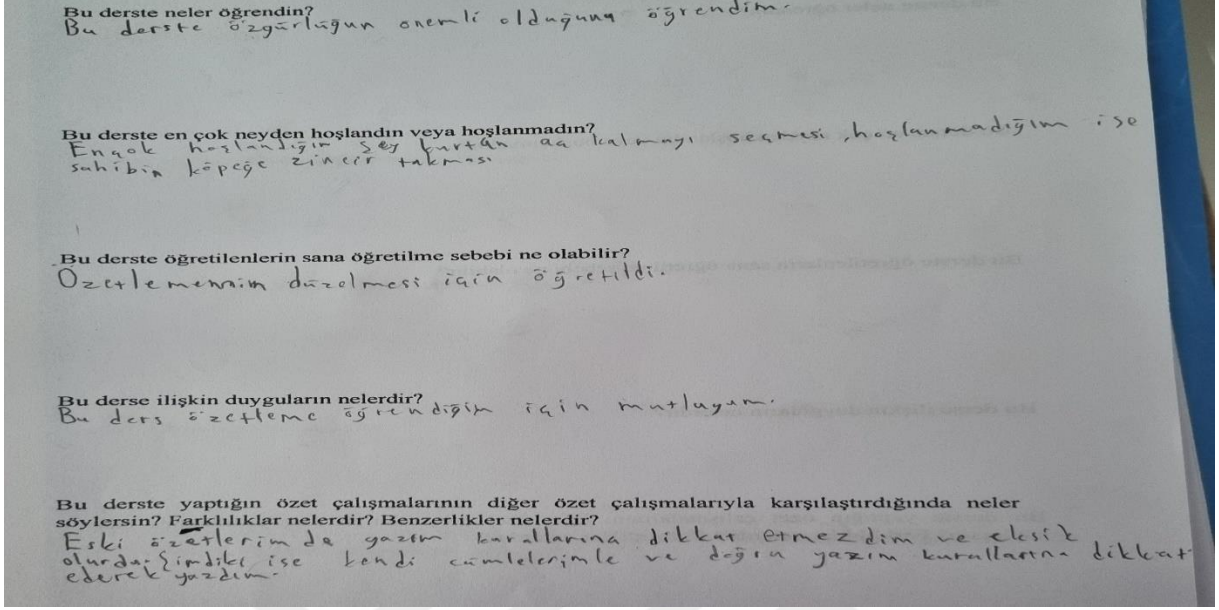
Bu derste öğretilenlerin sana öğretilme sebebi ne olabilir?
Nasıl "storyjumper" kullanılır? Nasıl dijital
kitap yapılır vb. bunu dijital hikaye yazma-
bilmek için öğrenmiş olabiliriz.

Bu derse ilişkin duyguların nelerdir?
Karmaşık. (mutlu, heyecanlı, vb.)

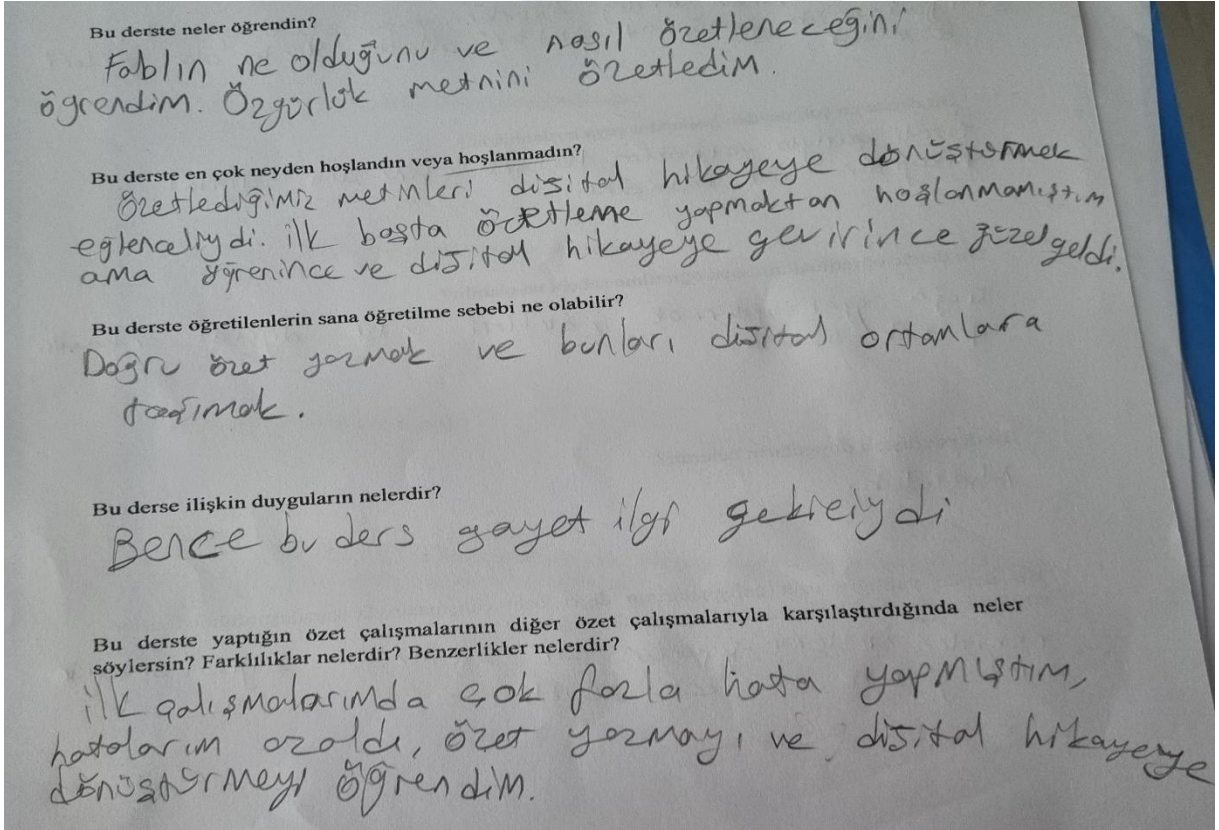
Bu derste yaptığın özet çalışmalarının diğer özet çalışmalarıyla karşılaştırdığında neler
söylersin? Farklılıklar nelerdir? Benzerlikler nelerdir?
Şu an bu "öğrenci günlüğünü" yazdığım
için özetleme yapamadım ama diğer
özetlerim bence iyi 😊 like

Şekil 80. Ö1 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

Şekil 80 incelendiğinde verilen dijital hikâye eğitimlerinden sonra Ö1 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü görülmektedir. Öğrencilerin konuya ilgili olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci verilen eğitimlerde hoşlanmadığı bir durum olmadığını belirtmiştir.

Şekil 81. Ö9 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

Şekil 82. Ö20 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

22.03.2023

Bu derste neler öğrendin?
Öğretmenimizin verdiği örnekleri yapıp okula geldik. Stajyerimiz de yaptığımız özetleri anlattık. Yanlış olan yerleri düzelttik.

Bu derste en çok neyden hoşlandın veya hoşlanmadın?
Özeti yazıyla yazmaktan hoşlanmadım. Ama dijital hikaye den çok hoşlandım.

Bu derste öğretilenlerin sana öğretilme sebebi ne olabilir?
Kağıt ayak yormak, özetleri artık dijital ortamda yapmak olabilir.

Bu derse ilişkin duyguların nelerdir?
Mutluluk.

Bu derste yaptığın özet çalışmalarının diğer özet çalışmalarıyla karşılaştırdığında neler söylersin? Farklılıklar nelerdir? Benzerlikler nelerdir?
Eski den özetleme yaparken çok sıkıldım. Dijital ortamda özet yapmak ise çok zevkli.

Şekil 83. Ö22 kodlu öğrencinin tuttuğu öğrenci günlüğü.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerini kullanmada dijital hikayelerin etkisi, özetleme ve dijital hikayeler özelinde yaşadıkları sorunlar, bu sorunların özetleme ve dijital hikâye eğitimi ve uygulamaları sonrasında öğrencilerin durumlarına yönelik bulgulara yer verilerek elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Araştırmanın sonunda bu konuda çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara öneriler verilecektir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın problem cümlesinden ve alt problemlerinden elde edilen sonuçlar alanyazında yapılan çalışmalar ele alınarak tartışılmıştır.

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya 27 öğrenci katılmış ve bu öğrencilere uygulanan ön algı sorularından elde edilen öğrenci cevaplarına, uygulama öncesi yazılan özetlerin değerlendirmelerine göre öğrencilerin özetleme ve özet yazma sürecine dair az çok bilgilerinin bulunduğu fakat dijital hikâye konusunda bilgilerinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bilgi sahibi olduğunu düşünen öğrenciler de teknik açıdan özetleme bilgilerinin eksik olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin özetleri incelendiğinde tam anlamıyla doğru özet yazma becerisine sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Özete nasıl başlayacağı, hangi zaman ifadesini kullanacağı, düzenleme ve paragraf bölümlerini nasıl ayıracağı, özetini yazacağı metindeki gereksiz bilgileri nasıl ayıklayacağı gibi teknik bilgiler konusunda eksiklikleri olduğu görülmüştür. “*Özet yazmak sizin için ne ifade eder?*” sorusuna çoğu öğrenci olumlu biçimlerde cevaplar vermişlerdir. Buradan anlaşıyor ki öğrenciler özetlemeye karşı olumlu yönde yaklaşımlarda bulunuyor fakat teknik açıdan nasıl yazacakları bilgisine tam olarak hâkim olmadıkları için zorlandıkları noktalar olmuş olabilir. Öğrenciler yazma becerilerine, yazım ve noktalama bilgisine derslerde erişmiş olsalar bile uygulamaya geçtiklerinde bazı zorluklar ve eksikler yaşamışlardır. Karakaya ve Ülper (2011), yazma kaygısını taşıyan kişilerin, yazma sürecinin tüm aşamalarını son derece sıkıntılı ve zorlu biçimde yaşadıklarını ifade etmektedir (Akt.Şener, 2018).

Öğrenciler bir metnin özetini oluşturma, okuduğu metni anlamlandırıp yeniden yazma sürecinde çeşitli olumsuz durumlarla karşılaşabilirler. Anlama ve anlatma becerilerinin çevresinde bunun pek çok sebebi olabilir. Bir metni özetleme amaçlı okurken metni oluşturacağı unsurlara odaklanması, özetleme stratejilerini kullanması gerekir (Çetinkaya, Şentürk, Dikici, 2020).

Özetleme metnin anlaşılmasına ve yeniden yapılandırılmasına yardımcı olan bir uygulamadır. Dijk ve Kintsch (1983) Büyük Ölçekli Yapı Modeli'nde belirttiği özetleme stratejisinde silme, genelleme ve yapılandırma kavramlarına göre metindeki önermelerin bir üst önermeyle ifade edilip genellenmesi gerekmektedir (Çıkrıkçı, 2004). Burada belirtildiği gibi bu kavramları bilmeyen ve uygulamayan öğrenciler özetleme konusunda fikir sahibi değildir. Yapılan araştırma da bu araştırmaları destekler niteliktedir. Öğrenciler yapısal durumları öğrenmedikleri için özetleme konusuna karşı kaygılı yaklaşmışlardır. Kuralları bilen ve doğru öğrenen öğrenciler ise özetlemeye karşı da olumlu tavırlar içindedirler.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin cinsiyetleriyle özetleme ve dijital hikaye oluşturma becerileri arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Bununla ilgili olarak öğrencilere özetlemeye yönelik tutum ölçeği uygulanmış ve sonuçları SPSS programıyla analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda öğrencilerin cinsiyetleriyle özetleme becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Erkek öğrenciler ve kız öğrenciler arasında özetleme becerilerine yönelik öğrenme ve bu uygulamaya yönelik tutumlarda cinsiyete bağlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin ön algı sorularından bazıları cinsiyetlere göre ayrılarak incelenmiş ve betimsel analizi yapılmış fakat kayda değer bir farklılık bulunamamıştır. Alanyazın tarandığında özetleme becerisi ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dijital hikâye yazma becerisi konusunda da durum benzerdir. Robin (2006) eğitim ortamlarında dijital hikâyeyi öğretmenler için öğretim aracı, öğrenciler içinse öğrenme aracı olarak ikiye ayırmıştır (Akt. Karacaoğlu, 2018). Bu çalışmada da özetleme becerisini kazandıktan sonra özetlerini dijital hikâyeye dönüştürerek bunu kendileri için öğrenme aracına dönüştüren öğrencilerle çalışılmıştır. Öğrencilerin bu beceriyi kazanmasında cinsiyet faktörü çok fazla yer almamıştır. Fakat öğrenci sayıları, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri göz önüne alındığında istatistiksel olmasa da gözleme dayalı bazı farklılıklar bulunmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu kız öğrencilerden oluşmaktadır. Aynı zamanda araştırmaya katılan erkek öğrencilerin

çoğunluğunun ailesi ekonomik problemler yaşaması ve evlerinde internet erişimi ve bilgisayar tablet gibi araçların bulunmaması da bu çalışmada erkek öğrenciler lehine dezavantajlı bir durum oluşturmuştur. Bu yüzden bu durum Türkiye'nin batısındaki bir imam hatip ortaokulu özelinde ele alınmıştır.

5.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin yaşlarıyla özetleme ve dijital hikâye yazma becerileri arasında bir ilişki olup olmadığı alt problemi ele alınmıştır. İstatistiki veriler SPSS paket programı ile incelenmiştir. Öğrencilerin yaşları ile özetleme ve dijital hikâye yazma becerileri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler 6.sınıf öğrencisi olup yaşları 11 ve 12 arasında değişmektedir. Çok büyük yaş farklarının olmamasından kaynaklı olarak bir fark çıkmadığı görülmüştür. Fakat ülkemiz eğitim sisteminde yaş aralığının ay farkı ile okula alınmasına olanak sağlaması bazen beceri konusunda farklılık yaratsa da bu çalışmada anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. 21.7.2012'de çıkarılan yönetmelik (MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği) değişikliği ile aşağıdaki düzenleme yapılmıştır: *İlkokulların birinci sınıfına, kayıtların yapıldığı yılın Eylül ayı sonu itibarıyla 66 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Gelişim yönünden ilkokula hazır olduğu anlaşılan 60-66 ay arası çocuklardan, velisinin yazılı isteği bulunanlar da ilkokul birinci sınıfa kaydedilir. Yaşça kayıt hakkını elde eden, ancak bedenlen veya zihnen yeterince gelişmemiş olup okula uyum sağlayamayan 66 ay ve üzeri çocuklar da Kasım ayı sonuna kadar sağlık kurumlarından verilen bedenlen veya zihnen gelişmemiş tıbbi tanımlı rapor üzerine okul öncesi eğitime yönlendirilebilir veya kayıtları bir yıl ertelenebilir.* Bu durum bazı öğrencileri etkilese de bu çalışmaya katılan öğrenciler arasında büyük bir farka sebep olmamıştır.

5.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın dördüncü alt problemi olarak anne babaların eğitim durumlarıyla özetleme ve dijital hikâye oluşturma becerileri arasında bir ilişki olup olmadığı ele alınmıştır. Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin anne ve baba eğitim durumları istatistik olarak incelenmiş ve sonuçlar tablo haline getirilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde yer alan Tablo 25'te anne eğitim durumları, Tablo 26'da da baba eğitim durumlarının istatistik verileri yer almaktadır. Yapılan ankette anne eğitim durumu anketin önemine inanma, hoşlanma boyutu ve tek tek maddeleri analiz edilmiş fakat anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Baba eğitim durumlarına

göre de maddeler ve boyutların analizi yapılmıştır. Anketin önemine inanma ve hoşlanma boyutlarında anlamlı bir fark bulunmazken maddeler analiz edildiğinde anlamlı farka rastlanmıştır. S7 “Özetlemenin yazma becerilerinin gelişmesine hiçbir faydası yoktur maddesi ile S20 “Özetlemede, gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırım.” Maddesi tekrar analiz edilip yorumlanmıştır. Anlamlı farklılığı tespit etmek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi analizlerine göre ortaokul öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarına göre öğrencilerden babası üniversite mezunu olanlar lise mezunu olanlara göre daha baskın olarak özetlemenin yazma becerilerine bir katkısı olmadığını, özetlemede gereksiz ayrıntıları ayırt etmekten sıkıldıklarını düşünmektedirler.

Özetleme üst düzey bilişsel durumları kapsamaktadır. Bu yönüyle de algılama seviyesinin karmaşık bir çıktısı olarak değerlendirilebilir. Bu değerlendirmede düzeninde çeşitli bilişsel işlemlerinde gerçekleşmesi gerekir. Öğrenci özetleme yaparken metindeki önemli yerleri kavramalı, önemli bilgileri ayırt edebilmeli, not almalı, metnin konu ve ana fikrini belirlemelidir. Aynı zamanda metnin türünü belirlemeli ve çözümleyebilmelidir (Karadağ, 2019). Bu çalışmada öğrencilerin bu üst düzeye sahip olup olmadıkları incelenirken aynı zamanda öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarıyla olan ilişkisi de incelenmiştir. Ancak babaların eğitim seviyesi arttıkça öğrenciler bu becerilerin bir yansıması olan özetlemeyi sıkıcı ve gereksiz bulmaya başlamışlardır.

5.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Araştırmada beşinci alt problem olarak öğrencilerin internet ve sosyal medya kullanımlarının özetleme becerisi ile olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma verileri istatistiksel olarak SPSS programıyla analiz edilmiş ve anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Çalışmada araştırmacının kendi öğrencileriyle çalışmış olması hem onların akademik seviyeleri hem de sosyoekonomik düzeyleri hakkında fikir sahibi olması açısından önemli bir avantaj olmuştur. Öğrenciler Türkiye’nin batısında bir imam hatip ortaokulunda bulunmalarına rağmen okulun şehrin yoğun göç alan bir mahallesinde bulunması kültürel ve akademik birçok farklılıkların bulunmasını olanaklı kılmıştır. Evinde internet erişimi ve tablet, akıllı telefon ve bilgisayar gibi cihazlara sahip olan öğrenciler özetleme becerisinin yanı sıra bu özetleri dijital hikâyeye dönüştürmede de daha istekli ve daha başarılı olmuşlardır. Fakat bu imkanlara sahip olmayan öğrenciler özetleme konusunda ellerinden geleni yapsalar da özetleri dijital hikâyeye dönüştürme konusunda sıkıntı yaşadıkları için pek de istekli olmamışlardır. Öğrencilerin

21.yüzyıl becerilerinden bilgi ve medya teknolojileri bu çağda önemli bir yere sahiptir (Yalçın, 2018). Öğrencilerin dijital dünyaya uyum sağlaması, dijital okuryazarlık becerileri ve çeşitli web 2.0 araçlarını kullanarak yaratıcı fikirler üretmeleri gerekmektedir. Öğrencilere bu donanımı kazandırmadan devam ettiğimizde teknolojinin yararlı yönlerinden çok zararlı taraflarını kullanmaktadırlar. Bu yüzden doğru yönlendirme ve teknolojinin eğitime entegre edilmesine yardımcı olan bu çalışmada geleneksel yazma yöntemiyle yazılan özetler dijital dünyaya taşınarak sıradanlıktan uzaklaşmışlardır.

5.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin dijital hikâye konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları incelenmiştir. Öğrencilere bu konu ile ilgili ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketinde sorular sorulmuş verilen cevaplar analiz edilmiştir. Ön algı soruları açık uçlu öğrenci anketinde sorulan “*Dijital hikâyenin nasıl oluştuğu ile ilgili bilginiz var mı?*” sorusuna verilen cevaplar betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve tablo haline getirilmiştir. Öğrencilerden 7’si bilğim var cevabı verirken 25’i bilgisi olmadığı yönünde cevap vermiştir. Aynı soru verilen eğitimlerden sonra son algı açık uçlu öğrenci anketinde sorulmuştur. 26 öğrenci bilğim var cevabı verirken 4 ‘ü bilğim yok cevabını vermiştir. Buradan anlaşılmaktadır ki öğrencilerin çoğu bu konuda bilgi sahibi olmuşlardır. Bu bilginin edindirilmesi Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) yer alan ve günümüzde yaşamın ayrılmaz bir parçası olan *dijital yetkinliğin* kazandırılmasına da katkı sağlamıştır (Çelik, 2021). Yapılan çalışma bu alana da katkı sağlamaya çalışmıştır.

5.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişimine dijital hikâye yazmanın etkisi olup olmadığı alt problemine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Öğrencilere uygulanan ön algı ve son algı açık uçlu öğrenci anketi, araştırmacı gözlemi ve araştırmacı günlüğünden yararlanarak çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Özetleme eğitimleri öncesinde özetlemeye karşı olumsuz ön yargı ile yaklaşan pek çok öğrenci verilen eğitimlerden sonra konunun mantığını kavramaya başlamıştır. Özetlemeyi kavrayan öğrencilere sonrasında verilen dijital hikâye eğitimiyle öğrenciler özetlerini dijital hikayelere çevirdikçe bundan keyif almaya başlamışlardır.

MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2011)'nın "21. Yüzyıl Öğrenci Profili Nasıl Olmalı?" isimli çalışmasında öğrencilerin teknolojiyi bilmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Türkçe dersinde de öğrencilerin sadece geleneksel olarak okuma yazma ve dilbilgisi ağırlıklı olarak gelişmesinden ziyade artık bunları dijital ortamlara da aktarabilen öğrenciler yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Dijital hikayeler öğrencilerin geleneksel hikâye yazmalarının yanı sıra teknoloji ile ilgili becerilerini de geliştirmesi bakımından önemlidir (Eroğlu, Okur, 2022). Yapılan çalışmada bu araştırmayı destekler niteliktedir.

5.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine Ait Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışmada verilen özetleme eğitimi ve dijital hikâye oluşturma eğitimlerinden sonra ortaya çıkan gelimler araştırılmıştır. Öğrencilere bununla ilgili olarak son algı soruları açık uçlu öğrenci anketinde "*Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma çalışmalarının öncesi ve sonrasını karşılaştırdığınızda ne gibi farklılıklar görüyorsunuz?*" ve "*Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma ve dijital hikâye çalışmaları sizde ne gibi beceri ve bakış açıları geliştirmiş olabilir?*" soruları yöneltilmiştir. Öğrenciler bu sorularda daha önce özellikle dijital hikâye kavramını bilmediklerini ve bunu öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Sonrasında en çok beceri kazandıkları konu ise özetleme olmuştur. Bu konuda bilgi sahibi olduklarını vurgulamışlardır. Gelişen beceri ise öğrendikleri kavramlardan yola çıkarak dijital okuryazarlık becerisi olmuştur. Yeni okuryazarlıklar işlevsel okuryazarlık becerilerinin yanında yeni dijital araçlara bu becerileri yansıtmayı, üst düzey düşünme becerilerini kullanarak dijital ortamda metinler oluşturmayı ve bunları dijital ortamlarda paylaşma yöntemlerini içermektedir (Destebaşı, 2016).

5.2. Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin özetleme becerilerinin gelişmesinde dijital hikayelerin katkısı olmuştur. Bu sonuçlara göre şu önerilerde bulunulmuştur:

1. Özet yazma sürecinde öğrencilere özet yazma ile ilgili nitelikli bir eğitim verilmelidir.
2. Öğrencilerin yazdığı özetlere bu süreçte işlerlik kazandırılabilir.
3. Araştırmada öğrencilerin sorunları ve öğrenci algılarından yola çıkılarak özetleme çalışmaları ve dijital hikayelerle ilgili çalışmalar yapılmıştır. Türkçe dersinde genel

olarak görülen özetlemeye karşı olumsuz ön yargılara ve sorunlara çözüm olarak bu uygulamalara benzer çalışmalar yapılabilir.

4. Özet yazma uygulamalarında özet yazma teknikleri ile ilgili ve özetlerin dijital hikayelere dönüştürülmesi sürecinde öğrencilere eğitim verilebilir.

5. Öğrencilere özetleme yapmadan önce özetlemeye yönelik olarak okuma çalışmaları yaptırılabilir.

6. Bu araştırmada tespit edilen diğer bir sonuç da öğrencilerin düzenli bir okuma alışkanlığının olmamasıdır. Bunun için de hem geleneksel olarak kitap okumaları hem de çağın gerekliliği olarak dijital okuma ve ekran okuması yapmaları için yönlendirilmelidirler.

7. Özetleme becerisi üstbilişsel bir özelliktir ve öğrencinin okuduğunu anlayıp yorumlaması, kendi cümleleri ile kâğıda ve sonrasında dijital ortama aktarmaları istenmektedir. Bunun için de internet alt yapısı ve dijital cihazlara sahip olmaları gerekmektedir. Bu imkanlara sahip olmayan öğrenciler olabildiği için verilen ödevler olabildiğince okulda uygulanabilir nitelikte olmalıdır ve süre gerektiğinde uzatılabilir.

8. Özetleme ve dijital okuryazarlık becerileri zaten Türkçe dersi müfredatında yer almaktadır. Bu çalışmada bu iki farklı kazanım aynı amaç doğrultusunda bir araya getirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. ve Bayram, B. (2017). “Ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlamada özetleme stratejilerini kullanma becerilerinin değerlendirilmesi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6 (1), 346-360.
- Akyol, H. (2021). *Programa Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.
- Arseven, A. (2016). “Öz yeterlilik: Bir kavram analizi”. *Turkish Studies*, 11 (19), 63-80. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10001>.
- Aydın, Y. (2022). Özetleme Stratejileri Eğitiminin 7. Sınıf Öğrencilerinin Özetleme Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bahçıvan, H. K. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Başarıları ile Özetlemeye Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Banaz, E. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Baran, Ç. Ş. ve Diren, E. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5.Sınıf Türkçe Ders Kitabı*, Anıttepe Yayıncılık: Ankara.
- Barrett, H. C. (2009). How to create simple digital stories. Erişim Tarihi: 21.05.2023, Erişim adresi <http://electronicportfolios.org/digistory/howto.html>.
- Belet, Ş. D. (2005). Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Boz, M. S. (2018). Öğrencilerin Dijital Okuma Kültürü. Erişim: 01.09.2022, https://yegitek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/06102914_serpil.pdf.
- Buckingham, D. (1993). “Towards new literacies, information technology, English and media education”. *The English and Media Magazine*, 20-25.
- Bull, G. ve Kajder, S. (2004). “Digital storytelling in the language arts classroom”. *Learning & Leading with Technology*, 32 (4), 46-49. Retrieved from ERIC database. (EJ697294)
- Bulut, P. (2013). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencileri ve Öğretmenlerinin Özetleme Stratejilerinin Değerlendirilmesi: Türkçe Dersi Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükoztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.

- Ceylan, B., & Birinci, G. (2013). Teknopedagogik Eğitimde Çoklu Ortam Uygulamaları. I. Kabakçı Yurdakul (Ed.), *Teknopedagogik Eğitime Dayalı Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* İçinde (ss. 129-159). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Çelik, T. (2021). “Dijital hikâye araçları kullanımı yetkinliği ölçeği (DHAKYÖ): Ölçek geliştirme çalışması”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10 (4), 1580-1597.
- Çetinkaya, G., Şentürk, R. ve Dikici, A. (2020). “Özetleme stratejilerinin kullanımı ile özetleme başarımları arasındaki ilişki”. *Journal of Language Education and Research*, 6 (2), 583-600. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.31464/jlere.763574>.
- Çetin, Ö. ve Bulut, K. (2020). “8. Sınıf öğrencilerinin dinlediği ve okuduğu bilgilendirici metinleri özetleme becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 665-697.
- Çıkrıkçı, S. S. (2004). İlköğretim Öğrencilerinde Özetleme Becerisinin Gelişimi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çıkrıkçı, S. S. (2008). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerilerinin gelişimi. *Dil Dergisi*, (141), 19-35.
- Dayan, G. ve Girmen, P. (2018). “Türkçe eğitimi yazma sürecinde dijital öyküleme”. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (3), 207–228. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.6c3s10m>.
- Delaney, Y. A. (2008). “Investigating the reading-to-write construct”. *Journal of English for Academic Purposes*, 7 (1), 140-150.
- Deneme, S. (2009). “İngilizce öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri”. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 5 (2), 85-91.
- Demir, T. (2013). “İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma özyeterlik algısı ilişkisi üzerinde bir çalışma”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Dergisi*, 2 (1), 84-114.
- Demir, B. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Özyeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Gaziantep.
- Deneme, S. (2008). Yabancı Dilde Yazma Becerisinin Gelişiminde Özetleme Tekniğinin Öğretimi ve Başarıya Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Deneme, S. (2009). “İngilizce öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri”. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 5 (2), 85-91.
- Deneme, S. ve Demirel, Ö. (2012). “Yabancı dilde yazma becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin öğretimi ve başarıya etkisi”. *Dil Dergisi*, 157, 49-64.
- Destebaşı, F. (2016). “Yeni okuryazarlıklar: Tanımı, kapsamı ve teorik ilkeleri”. *Turkish Studies*, 11 (3), (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), 895-910. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9398>.
- Dilidüzgün, Ş. (2013). “Ortaokul Türkçe derslerinde oku(ma)dan özet yaz(ma)ya”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46 (2), 47-68.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). “Türkçe öğretmeni adaylarının dinlediğini özetleme becerilerinin değerlendirilmesi”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (28), 153-176.
- Eagly, A. & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. For Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Elmas R., Geban, Ö. (2012) 21. Yüzyıl Öğretmenleri için Web 2.0 Araçları. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, OÖFMAEB, Türkiye.
- Epçaçan, C. (2009). “Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 207-223.
- Erdem, C. (2012). “Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının özetleme stratejilerini kullanım tercihleri ve metin dilbilimsel bir özetleme çalışması”. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (3), 36-52.
- Epçaçan, C. (2018). “Okuduğunu anlama becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin etkisi üzerine bir değerlendirme”. *EKEV Akademi Dergisi*, 22 (74), 11-30.
- Eroğlu, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin özetleme tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Denizli.
- Eroğlu, A. ve Okur, A. (2022). “Dijital hikâye anlatımının ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin hikâye yazma kaygıları üzerindeki etkisi”. *Milli Eğitim Dergisi*, 51 (234), 1529-1552. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.37669/milliegitim.824215>.
- Eşgi, N. (2013). “Dijital yerli çocukların ve dijital göçmen ebeveynlerinin internet bağımlılığına ilişkin algılarının karşılaştırılması”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 181-194.
- Eyüp, B., Stebler, M. Z. ve Uzuner Yurt, S. (2012). “Türkçe öğretmeni adaylarının özetleme stratejilerini kullanmadaki eğilimleri”. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 22-30.

- Fidan, D. ve Gerçek, Ş. 2017 (2017). “Türkçe öğretim programında ve ortaokul Türkçe 5. sınıf ders kitabında özetleme becerisi”. *Current Debates In Education*, 5, 293-310.
- Ferrance, E. (2000). *Themes in education. action research. LAB. A program of the education alliance. Northeast and Islands Regional Educational Laboratory At Brown University.*
- Gilster, P. (1997). *Dijital literacy*. New York: Wiley.
- Göğüş, B. (1993). *Türkçe öğretimine genel bir bakış*. F. Oğuzkan (Yay. Haz.). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi ve sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yayınları: Ankara.
- Görgeç, İ. (1999). “Özetleme becerisinin öğrencilere öğretimi”. *Yaşadıkça Eğitim*, 62 (Nisan, Mayıs, Haziran), 22-28.
- Günay, V.D (2017). *Metin Bilgisi*. Papatya Yayıncılık: İstanbul.
- Güneş, F. (2013). “Türkçe öğretiminde metin seçimi”. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Horzum, M. B. (2007). “Web tabanlı yeni öğretim teknolojileri: Web 2.0 araçları”. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 6 (12), 99-121.
- Howell, D. ve Howell, D. (2003). “What is your digital story?”. *Library Media Connection*, 22 (2), 40-41.
- İpek, O. ve Ensar, F. (2022). Özetleme becerisiyle ilgili araştırmalar. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 617-647. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.29000/rumelide.1165002>.
- Karacaoğlu, H. (2018). *Dijital Hikâyelerin Türkçe Dersi Değerler Eğitimine Yönelik Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.
- Karadağ, Ö. (2019). “Türkçe ders kitaplarında yer alan özetleme etkinlikleri üzerine bir değerlendirme”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7 (2), 469-485.
- Karakuş Tayşi, E. ve Taşkın, Y. (2018). “Ortaokul öğrencileri için yazma kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7 (2), 1172-1189.
- Karatay, H. (2018). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Kaya, A., Balay, R. ve Göçen, A. (2012). “Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri”. *International Journal of Human Sciences*, 9 (2), 1303-5134.
- Kırmızı, F. S. (2010). “İlköğretim 4. sınıf Türkçe öğretiminde çoklu zekâ kuramına dayalı iş birlikli öğrenme yönteminin özetleme stratejisi üzerindeki etkileri”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 99-108.

- Kocaman-Karoğlu, A. (2015). “Öğretim sürecinde hikâye anlatımının teknolojiyle değişen doğası: dijital hikâye anlatımı”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5 (2), 89-106.
- Korkmaz, Z., Zülfikar, H., Akalın, M., Ercilasun, A.B., Parlatır, İ., Gülensoy, T., Birinci, N. (2001). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Yargı Yayınevi: Ankara.
- Köklü, N. (2001). “Eğitim eylem araştırması-Öğretmen araştırması”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34 (1-2), 35-43.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *TÜBAR-XXVIII*, 283-298.
- Kutlucan, E. (2018). *Dijital Öykü Anlatımı ile Verilen Değerler Eğitime Yönelik Bir Eylem Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Küngerü, A. (2016). “Bir ifade aracı olarak dijital öykü anlatımı”. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1 (2), 33-45.
- Lambert, J. (2006). *Digital storytelling cookbook (2nd ed.)*. Berkeley, CA: Digital Diner Press. Retrieved from <http://redcrossyouth.org/wp-content/uploads/2012/03/cdscookbook.pdf>
- Lambert, J. (2010). *Digital storytelling cookbook*. Berkeley, CA: Digital Diner Press. Retrieved from <http://eds-courses.ucsd.edu/eds204/su12/cookbook.pdf>
- Larsen, L.R. (2018). The effects of modeling on the summarization skills of community college students. Unpublished master's thesis, University of Nebraska, Lincoln
- Mandal, E.A. (2020). *Özet Çıkarma, Seçerek Yazma ve Dikte Yöntemlerinin Ortaokul Türkçe Dersinde Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Tokat.
- Makinen, M. (2006). “Digital empowerment as a process for enhancing citizens' participation”. *E-Learning*, 3 (3), 381-395. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.2304/elea.2006.3.3.381>.
- MEB, İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği, Erişim: 01.05.2023, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. T. C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara.
- MEB (2022). *Uzman Öğretmenlik Yetiştirme Programı Çalışma Kitabı*. Ankara
- Şahin, N. (2021). “Dijital hikâye uygulamalarının öğrencilerin motivasyonları üzerindeki etkisinin bazı moderatör değişkenler açısından incelenmesi: Meta analiz çalışması”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (46), 119-138. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.21497/sefad.1033057>.

- Moralı, G. ve Göçer, A. (2020). “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dijital öykülerin kullanımı: kuramsal temeller”. *Journal of History School*, 48, 3227- 3255.
- Özbay, M. (2005). *Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi*. Akçağ Yayınları: Ankara
- Öztürk, A. (2013). “Sosyo-Bilimsel Konularla Argümantasyon Becerisi ve İnsan Haklarına Karşı Tutum Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, E. (2002). *Eleştirel Okuma*. Bilgi Yayınevi: Ankara.
- Palfrey, J., & Gasser, U (2008). *Born digital. Understanding the first generation of digital natives*. Basic Books, A Member of the Perseus Books Group: New York.
- Robin, B. R. (2008). “Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom”. *Theory Into Practice*, 47 (3), 220-228. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.1080/004058408021539>.
- Robin, B. R., & Pierson, M. E. (2005). A multilevel approach to using digital storytelling in the classroom. In C. M. Crawford et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2005* (pp. 708-716). Chesapeake, VA: AACE. Retrieved from <http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/archive/multilevel-approach.pdf>
- Senemoğlu, N. (2001). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Sever, S. (2003). “Türkçe öğretiminde yeni yapılanma çalışmaları”. *TÜBAR*, XIII, 27-38.
- Şahin, İ. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Hikâye Edici Metinlerde Özetleme Ve Ana Fikir Bulma Becerileri Üzerinde Hikaye Haritalarının Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Şahin, N. (2021). “Dijital hikâye uygulamalarının öğrencilerin motivasyonları üzerindeki etkisinin bazı moderatör değişkenler açısından incelenmesi: Meta analiz çalışması”. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (46), 119-138. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.21497/sefad.1033057>.
- TDK, (2011). *Türkçe Sözlük*, 11. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Şener, G. E. (2018). Yazma Tekniklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Bilgilendirici Metin Yazma Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Şencan H (2005) *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik* (1. Basım) Seçkin Yayıncılık Sanayi ve Ticaret AŞ: Ankara, 499-559.

- Şentürk Leylek, B. (2018). İlkokul 3. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Becerilerinin Gelişiminde ve Okumaya Yönelik Tutumlarında Dijital Hikayelerin Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı İlköğretim Bilim Dalı, Bursa.
- Tabak, G. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dijital Öykü Kullanımı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Kayseri.
- Thompson, J. (2007). "Is education 1.0 ready for web 2.0 students?" Innovate 3n(4). Retrieved 10 July, 2011, from http://innovateonline.info/pdf/vol3_issue4/Is_Education_1.0_Ready_for_Web_2.0_Students_.pdf
- Uluş, Ş. (2019). Alternatif Dinleme/İzleme Materyallerinin Ortaokul Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- <https://www.plotagon.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.storyjumper.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.toonboom.com/products/storyboard> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.pixton.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://storybird.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.animaker.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://think.vyond.com/signup?gspk=emhbb3lhb25hbjUxODYzMzYz&gsxid=Dud5soFupKZW> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.powtoon.com> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.joomag.com/> (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- https://www.wattpad.com/?locale=tr_TR (Erişim Tarihi: 31.12.2022)
- <https://www.morpakampus.com/anasayfa> (Erişim Tarihi: 16.05.2023)
- Van Dijk, T. A. & Kintsc, W. (1983). Strategies of discourse comprehension. New York, London: Academic Press.
- Yalçın Akkaş, İ. (2021). Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilen Hızlı Okuma Teknikleri Eğitiminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Yalçın, S. (2018). "21. Yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar". Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 51 (1), 183-201. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.30964/auebfd.405860>.

Yazıcı Okuyan, H. ve Gedikoğlu, Y. G. (2011). “Öğretmenlerce üretilen yazılı özet metinlerinin niteliksel özellikleri”. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (2), 1007-1020.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin: Ankara.

Yüksel Arslan, P. (2013). Eğitim amaçlı dijital öykünün hazırlanması ve kullanılması: TPAB temelli örnek bir fen bilgisi eğitimi uygulaması. T. Yanpar Yelken, H. Sancar Toprak, S. Özgelen ve L. İncikabı (Eds.), *Fen ve Matematik Eğitiminde Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Temelli Öğretim Tasarımları içinde* (ss. 105-127). Anı.

EKLER

EK 1

UYGULAMA METİNLERİ

ŞAHİN BEY

13 Ocak 1919'da Kilis, 15 Ocak'ta da Antep İngilizler tarafından işgal edildi, Sonraki günlerde İngilizler Musul ve civarının kendilerinde kalması şartı ile Maraş, Urfa, Antep ve Kilis'i Fransızlara devrederek çekip gittiler. Tarih 5 Kasım 1919'du.

Fransızlar, Adana ve civarında yaptıkları gibi bu bölgelerde de halka eziyet ediyorlardı. İstila edildiği günden beri düşmana boyun eğmeyen Antep halkının sabrı, taşma noktasına gelmişti.

Bir cuma günü, Akyol Polis Karakolundaki bayrağımızın zorla indirilmesi bardağı taşıran son damla oldu. Halk galeyana gelmişti. Antep halkını sindirmek isteyen Fransızlar ise takviye kuvvet arayışlarına girdiler.

İşte, böyle acı ve karanlık günlerdi. Birinci Dünya Savaşında subay olarak cepheden cepheye koşmuş olan Antepli Şahin Bey, en son Sina çöllerinde İngilizlere esir düşmüştü. Başından geçen binbir türlü maceradan sonra sevgili memleketine dönmeyi başarmıştı. Ancak memleketini işgal altında görmek, ona tarifsiz acılar veriyordu. Baba evinde geçirdiği bir iki günden sonra gitmeye davrandı. Aile büyüklerinin "Oğlum betin benzin solmuş. Bir iki gün daha istirahat et." ricalarına karşı "Katiyen olmaz!" diye kükredi Şahin Bey. "Düşmanlar bayrağımızı bile indirmişler. Ben bu bayrak için senelerce dövüştüm!"

Ertesi gün Kilis yollarına düştü. Her uğradığı yerde, halkı galeyana getiren konuşmalar yapıyor ve kendisine adam topluyordu.

8 Mart günü, Kilis'ten Antep'e erzak getiren bir Fransız birliğinin haberini aldı. Birlikte iki piyade bölüğü, bir takım süvari ve bir dağ topu vardı. Sayıları yirmiyi anca bulan müfrezesi ile iki saat boyunca savaştı. Sonunda işgal kuvvetleri Antep'e gitmekten vazgeçip geri döndü

Şahin Beyin bu zaferi, halk arasında kısa sürede dilden dile anlatılan bir efsane hâlini aldı. Şahin Bey, o ufacık birliğiyle Kilis-Antep yolunu tutmuş; tek bir Fransız askerini bile geçirmiyordu. Arada bir kendisine "Biraz dikkatli ol!" gibi nasihatte bulunanlara "Düşman bu yoldan Antep'e girerse ben Antep'e nasıl girerim? Hemşehrilerimin yüzüne nasıl bakarım? Fransızlar beni çiğnemedi buradan geçemeyecekler." diye cevap veriyordu. Bir başka gün makineli tüfekler ile donanmış bir Fransız birliğini, Seve Boğazı denen yerde kıstırdı. Tarih 18 Mart'tı. Hava sisli ve yağmurluydu. Fransız birliği perişan bir vaziyette kaçarak Şahin Bey'in elinden kurtuldu

İşgal kuvvetleri, Antep'e erzak göndermeli ve oradaki askerlerini beslemeliydiler Antep'teki birlikler, alay karargâhlarına mesaj gönderiyorlar ve onlardan sık sık yardım istiyorlardı. Sonunda çok güçlü bir kafil hazırlandı. Üç tabur piyade, iki bölük süvari, bir dağ

bataryası, bir istihkâm takımı ve dört yüz nakliye arabasından oluşan kabile 25 Mart'ta Kilis'ten Antep'e doğru hareket etti

Ertesi gün, Şahin Beyin kuvvetleri ile çok şiddetli bir çarpışmaya girildi. Şahin Bey ve müfrezesi 7- 8 saat kadar düşmanın yoğun ateşine dayandı. Ancak çekilmek zorunda kaldılar 27 Mart'ta bir çarpışma daha oldu. Şahin Bey, her ne kadar kahramanca dövüşüyor ve işgalci-leri yıpratıyorsa da sayıca çok az olduğu için dayanamıyordu. Silah arkadaşları Şahin Beye, dayanmalarının mümkün olmadığını söylediler: "Şahin Bey, düşmanı bu yoğun ateşi önünden çekilelim. Nasıl olsa karşı duramayacağız!"

Aslında işin doğrusu da buydu. Kuvvetler arasında böyle bir dengesizlik varken daha fazla direnmek pek akıllıca değildi. Topa, makineli tüfeğe, süngü ile hücum edilemezdi. Ancak Şahin Bey, onlar gibi düşünmüyordu "Son kurşunumuza kadar atacağız!" diye kükredi. O gece Fransızlara bir baskın yaptılar. Oldukça da zarar verdiler. Tarih 28 Mart'ı gösterdiğinde Fransızlar Antep kapısına kadar dayanmışlardı. Eğer köprüyü geçebilirlerse şehre girmeleri artık durdurulacak şey değildi

Şahin Bey, müfrezesindeki adamlarını saydı. Kala kala otuz kişi kalmışlardı. Bu otuz kişi; toplu, makineli tüfekli bin askerin karşısında ne yapabilirdi?

Şahin Bey, sadık dostlarına sevgi ile bakarken "Vatanımız için benimle beraber ölmeye hazır mısınız?" diye soran bir hâli vardı.

Şahin Bey ve adamları, düşman karşısında tam dört saat canla başla dövüştüler. Son mermilerine kadar attılar. Şahin Bey'in atacak hiç mermisi kalmayınca arkadaşlarından ayrıldı. Tüfeğini bir taşa vurarak kırdı. Sonra köprünün tam ortasına koştu. Yüzlerce düşman askerin karşısında durdu ve "Geçemezsiniz" diye bağırdı.

Bir cesaret abidesi gibi köprünün ortasında duruyordu. Göğsünü açmış, yumruklarını sıkmış, akın akın üzerine gelenlere son sözlerini haykırdı: "Allah bu vatanı kurtarır."

Hüseyin EMİROĞLU

(Ortaokul Gezi Yazısı)

OKLAND ADASI

Okland, yelkenler kenti olarak da anılan çok güzel bir ada. Burada kişi başına düşen tekne, dünya ortalamasının çok üstünde. Okland, Yeni Zelanda'nın en önemli kentlerinden biri. Denizin temizliği, koyların güzelliği dillere destan. Ayrıca Okland, dünyanın en huzurlu kentlerinden biri olarak da biliniyor.

Eski binalar, asıllarına uygun olarak onarıldığı için kent kuruluş yıllarındaki güzelliğini ve özelliğini yitirmemiş. Yapıları süsleyen demir korumalar, parmaklıklar, balkon korkulukları, pencerelerdeki çıkmalar öylesine ustalıkla yapılmış ki! Her birinde sanki demirden çiçekler açmış.

Kent içinde adım başı park bulunuyor. Ada zaten başlı başına park. Ama yine de beton binaların soğukluğunu kırmak için yerleşim alanlarının çevresi, hep park olarak düzenlenmiş. Kent içinde yaşayan insanlar, evlerinden çıkınca kendilerini doğrudan doğanın içinde buluyorlar. Doğa ile baş başa kalmak için kent dışına çıkmaya gerek kalmıyor. Her evin küçük bir bahçesi var. Her bahçede de ızgara için ocak bulunuyor. Kent halkı herhalde pikniğe çok düşkün. Anlaşılan, insanlar bir an bile doğadan uzak kalamıyor.

İngilizler, Okland'ın kurulduğu alanı da Maori yerlilerinden, az para karşılığında satın aldılar. Okland; 1842 ile 1865 yılları arasında, İngiliz kolonisinin başkentiydi. Sonradan başkent, Welligton'a taşındı. Buna karşın Okland'ın gelişmesi sürüyor. Dünyanın dört bir yanından göçmenler, iş ve eğitim fırsatı bulmak için Okland'a geliyorlar. Günümüzde Maorilerle bu göçmenler, el birlik olup Okland'ı Güney Pasifik Adaları'nın en güzel, en rahat kenti konumuna getirmeye çalışıyorlar. Bu hedefe giderken fazla zorlandıkları söylenemez. Çünkü Okland, yörenin en büyük endüstri ve ticaret merkezi durumunda. Bu yüzden fırsatlar ve olanaklar kısıtlı değil.

Okland kenti, sönmüş volkan tepelerinin üzerine kurulmuş. Eski zamanlarda Maori kabileleri de bu volkanik tepeleri yurt edinmişler. Burada tarihsel kalıntılar var.

Okland'da sanat yaşamı da çok etkin. Sanat galerilerinde açılan sergilerle dünyanın dört yanında üretilen değerli eserler halka sunuluyor. Müzeler, konser salonları, Avrupa ve Amerika'daki benzerlerini aratmayacak durumda. Dükkanlarda satılan malların çeşitliliği Okland halkının eski kıtalardaki alışveriş merkezlerine özlem duymalarını önleyecek zenginlikte.

Pazar yerlerinde Maorilerin el işleri sergileniyor. Bitki saplarından yapılmış dokumalar, batıklar, toprak eşyalar hem yerli halk hem de gezginler tarafından büyük ilgi görüyor. Koyun derisinden yapılan giysiler, yün kazaklar, kaşkoller dünya pazarında da aranan mallar. Ama oldukça pahalı. Yeraltından çıkarılan değerli taşlar da Okland'ın ticari yaşamında önemli yer tutuyor. Ama onlar da pahalı. Özellikle yeşim taşı çok ünlü Devan Port kıyısındaki kafeler, deniz ürünleri satılan restoranlar görülmeye değer.

Gülten DAYIOĞLU

(Ortaokul Fabl)

ÖZGÜRLÜK

Aç olduğu için av aramaya çıkan kurt uzakta bir köy görür. Kurdun hali perişandır günlerce aç gezmiş, bir deri bir kemik kalmıştır.

Köyde Avcılar ve çoban köpekleri, kurtlar için çok tehlikelidir. Kurtlar sürü halinde köylere, koyunlara ve kümes hayvanlarına saldırdıkları için köylü her daim hazır bekler. Kurt da başına gelecek tehlikeyi bile bile köye yaklaşır. Köye daha adım atar atmaz kendinden iri, bakımlı, besili bir köpeğe rastlar. Göz göze gelirler. Kurt köpeği iyice inceler:

“Söylesene dostum.” Der. “Ben böyle günlerdir aç gezerken nasıl oluyor da sen bu kadar tumbul, besili kalabiliyorsun?”

Köpek keyifli keyifli:

“İnsanlar beni besliyor.” der.

“Hepsi bu kadar mı?” diye şaşkınlığını belirtir kurt. “İşin zor olmalı öyleyse?”

“Hayır, hayır!” der köpek. “Yaptığım tek şey geceleri bahçeyi beklemek.”

“Bunun için mi sana yemek veriyorlar? Bu kadar bakıyorlar?” der kurt. “Eğer hepsi buysa ben de sana yardımcı olurum, birlikte bahçeyi koruruz. Dışarıda yiyecek bulmak çok zor, sen bunun ne demek olduğunu bilmiyorsun herhalde!”

“Gidelim bakalım, sahibim seni de besler herhalde, bahçede birlikte yaşarız belki.”

Kurt bu duruma çok sevinir. Köpeğin yaşantısına imrenir. Birlikte köpeğin bekçilik yaptığı yere giderler. Yalnız bir ara kurt köpeğin boynundaki ize dikkat eder. Köpeğin boynundaki tüyler dökülmüştür.

“Boynuna ne oldu köpek kardeş yoksa kavga mı ettin?”

“Boynuma takılan zincir tüylerimi döktü. Buranın sahibi zincire bağlayarak bütün gün bu bahçede bağlı tutar beni.”

Cevap pek de kurda göre değildir:

“O halde hoşça kal zavallı dostum.” der kurt ve hızla oradan uzaklaşır. “Kusura bakma arkadaş, fikrimi değiştirdim. Ben aç kalabilirim ama özgür olmayı aç kalmaya tercih ederim!” diye köpeği seslenerek veda eder.

Mehmet DAĞISTANLI

EK 2

İZİN ONAYI

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-60305806-44-63747650
Konu : Anket Çalışması (Seda KOCAOĞLU)

17.11.2022

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi :Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 01/11/2022 tarihli ve 2200259228 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi Seda KOCAOĞLU'nun, "Ortaokul Öğrencilerinin Özetleme Becerilerini Kullanmada Dijital Hikayelerin Etkisi" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında, 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılında Çanakkale Merkez Şehit Cemal Demir İmam Hatip Ortaokulunda öğrenim gören 6. Sınıf öğrencilerine denetimi ilgili okul/kurum müdürlüğünde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre anket/ölçek çalışması yapma isteği, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Hasan ERGÜVEN
Şube Müdürü

OLUR
Ferhat YILMAZ
Millî Eğitim Müdürü

Ek :

- 1-Komisyon Raporu (1 Sayfa)
- 2-Mühürlü Veri Toplama Araçları (3 Sayfa)

Konu : Veri Çalışması (Seda KOCAOĞLU)
Sayı : E-60305806-44-63747650

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Çanakkale İl Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Binası 3.Kat
Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü Merkez/ÇANAKKALE
Telefon No : 0 (286) 217 11 35
E-Posta: istatistik17@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Hasan TÜRKOĞLU Bilgisayar İşletmeni

Unvan : Bilgisayar İşletmeni

İnternet Adresi: Faks:2862172972

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 52f2-6bcc-3c29-8c67-f9ce kodu ile teyit edilebilir.

EK 3

Ek: Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği

Okulun Adı: Sınıf: Cinsiyet: Değerli Katılımcı, Bu ölçek, özetleme ile ilgili tutumları ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları, bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte 27 adet ifade bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı size verilen liste üzerinde ayrılan yere (✓) biçiminde işaretleyiniz. Bir ifadeyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız. Size verilen tutum listesi üzerine adınızı yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayınız. Katılımınız için teşekkür ederiz.					
Maddeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Özetleme, düşünme becerilerimizin gelişimine fayda sağlar.					
2. Özetlemenin, metindeki içeriği daha iyi anlamamıza faydası yoktur.*					
3. Özetleme, metindeki önemli bilgileri hatırlamama yardımcı olur.					
4. Özetleme, anlatma becerilerimin gelişmesine katkı sağlamaz.*					
5. Özet çıkarmak, derste verilen metni anlamam için en iyi yoldur.					
6. Özetleme, anlama becerilerimin gelişmesine katkı sağlar.					
7. Özetlemenin, yazma becerilerimin gelişmesine hiçbir faydası yoktur. *					
8. Özetleme, yorumlama becerilerimizin gelişimine katkı sağlar.					
9. Özetleme, metindeki bilgilerin uzun süre aklımda kalmasına katkı sağlar.					
10. Özetlemenin, derste verilen metni anlamamda hiçbir faydası yoktur.*					
11. Özetleme, okuma metnini anlamak için en önemli etkinliktir					
12. Özetlemenin, metnin önemli yerlerini kavramamızda hiçbir faydası yoktur.*					

13. Özetleme yapmaktan hoşlanmam. *					
14. Özetleme ödevlerime destteki diğer ödevlerim kadar özenli davranmam.*					
15. Özet çıkarmak beni heyecanlandırır					
16. Metnin, özetini çıkarmak için yeniden okumaktan hoşlanmam.*					
17. Özetleme ödevlerini yaparken mutlu olurum.					
18. Özetleme, benim için ilgi çekici bir etkinliktir.					
19. Özetleme, benim için dersin daha zevkli işlenmesini sağlayan bir etkinliktir.					
20. Özetlemede, gereksiz ayrıntıları ayırt ederken sıkılırım.*					
21. Özetleme ödevlerini yaparken çabuk motive olurum.					
22. Özetlemek için verilen kaynak metin benim için anlamsız olduğunda, özetleme yaparken sıkılırım.*					
23. Özetleme, benim için zevklidir.					
24. Özetleme ödevlerimi severek yaparım.					
25. Özetleme beni mutlu eder					
26. Özetleme yapmak bana sıkıcı gelir.*					
27. Özetleme yaparken ana fikri bulmaktan zevk alırım					

*Tersten puanlanan maddeler

1 ve 12. Maddeler önemine inanma boyutu

13-27. maddeler hoşlanma boyutu

EK 4

ÖYKÜ ÖZETİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI

Ek 4. Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı

Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı					
	Çok İyi 4	İyi 3	Orta 2	Zayıf 1	Çok Zayıf 0
İçerik: Giriş	Özet tüm ana karakterlerin ve kurgunun açıklamasını tam olarak içermektedir. Öyküdeki temel çatışma ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır.	Özet, tüm ana karakterleri n ve kurgunun açıklamasını iyi biçimde içermektedir. Öyküdeki temel çatışmayı içermektedir, fakat ayrıntılar eksiktir.	Özet, tüm ana karakterlerin ve kurgunun açıklamasını orta düzeyde içermektedir. Ana çatışma çok az ayrıntıyla açıklanmaktadır.	Tüm ana karakterler Ve / veya kurgu açıklanmamaktadır. Ana çatışma belirtilmekte, fakat açıklanmamaktadır.	Özette yer verilmemiştir.
İçerik: Temel Olaylar	Öykünün başındaki, ortasındaki ve sonundaki önemli olaylar özenle seçilmiş ve tam olarak anlatılmaktadır. (3 gövde paragraf)	Önemli olaylar seçilmiş, ancak pek çok ayrıntı atlanmıştır. (3 gövde paragraf)	Birkaç olay seçilmiş, ancak yeterince açıklanmamıştır.	Olaylar belirtilmiş ancak tam olarak anlatılmamıştır. Olayların özetinden çok bir zaman çizelgesi görünümündedir.	Özette yer verilmemiştir.
İçerik: Sonuç	Doruk noktası, çatışma çözümü ve tema çok ayrıntılı olarak açıklanmıştır.	Sonuç bölümünde , doruk noktası, çatışmanın çözümü ve temada eksiklikler mevcut.	Sonuç bölümünde gerekli iki öge eksik.	Sonuç bölümü yazılmış, ancak gerekli öğelerini hiç biri yer almıyor.	Özette yer verilmemiştir.
Düzen ve yazım niteliği	Özet çok az düzenleme gerektiriyor. (0-2 yanlış) Özet özenle yazılmış.	Özet az bir düzenleme gerektiriyor. (3-5 yanlış) Özet özenle yazılmış.	Özet biraz düzenleme gerektiriyor. (6-9 yanlış) Özet bazı bölümlerde okunaklı değil.	Özet çok fazla düzenleme gerektiriyor. (10 ve üstü yanlış) Özet zorlukla okunuyor.	Özette yer verilmemiştir.

EK 5

ÖN ALGI SORULARI AÇIK UÇLU ÖĞRENCİ ANKETİ

1. Özet yazmak sizin için ne ifade eder?
2. Okuduğunuz bir metni ne kadar sürede özetlersiniz?
3. Size göre özet yapmak için ön hazırlık gerekir mi? Nedenleriyle anlatınız.
4. Özet yazarken belirli kurallarınız var mıdır? Bunlar nelerdir?
5. Özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl geliştirilebilir, anlatınız?
6. Dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğu ile ilgili bilginiz var mı? Varsa anlatır mısınız?
7. Çıkardığımız özetleri dijital hikâyeye dönüştürebileceğinizi düşünüyor musunuz?

EK 6

SON ALGI SORULARI AÇIK UÇLU ÖĞRENCİ ANKETİ

1. Özet yazmak sizin için ne ifade eder?
2. Okuduğunuz bir metni ne kadar sürede özetlersiniz?
3. Size göre özet yapmak için ön hazırlık gerekir mi? Nedenleriyle anlatınız.
4. Özet yazarken belirli kurallarınız var mıdır? Bunlar nelerdir?
5. Özet yazarken geniş zamanlı ifadeler kullanır mısınız? (Örn: Keloğlan bir gün saraya gider. Gelir, yapar...)
6. Özet çıkarmak geliştirilebilir bir beceri midir? Nasıl geliştirilebilir, anlatınız?
7. Dijital hikâyenin nasıl oluşturulduğu ile ilgili bilginiz var mı? Varsa anlatır mısınız?
8. Çıkardığımız özetleri dijital hikâyeye dönüştürebilir miyiz?
9. Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma çalışmalarının öncesi ve sonrasını karşılaştırdığınızda ne gibi farklılıklar görüyorsunuz? Açıklayınız.
10. Türkçe dersinde yaptığınız özet yazma ve dijital hikâye çalışmaları sizde ne gibi beceri ve bakış açıları geliştirmiş olabilir?

EK 7**2022-2023 ÇANAKKALE ŞEHİT CEMAL DEMİR İMAM HATİP ORTAOKULU**
6.SINIF ÖZETLEME VE DİJİTAL HİKAYE EĞİTİMİ PLANI

AY	HAFTA	TARİH	SÜRE	ETKİNLİK	ÇALIŞMA KONUSU	SAATİ
MART	2	08.03.2023	2 SAAT	Özetleme tutum ölçeği uygulanması, araştırma günlüğü bilgisi	Özetleme	8.40-10.15
	3	15.03.2023	2 SAAT	Ön algı öğrenci anketi uygulanması, Şahin Bey adlı metnin özetlenmesi.	Özetleme	8.40-10.15
	4	22.03.2023	2 SAAT	Özetleme eğitimi. Okland Adası adlı gezi yazısının özetlenmesi.	Özetleme	8.40-10.15
	5	29.03.2023	2 SAAT	Özgürlük adlı fabl metninin özetlenmesi Dijital hikâye hakkında bilgi verilmesi ve storyjumper adlı web 2.0 aracının tanıtılması.	Özetleme Dijital Hikâye	8.40-10.15
NİSAN	1	05.04.2023	2 SAAT	Akıllı tahta üzerinden dijital hikayelerin sunumu, son algı sorularının cevaplanması	Dijital Hikâye	8.40-10.15

EK 8

ÖYKÜ ÖZETİ DERECELİ PUANLAMA ANAHTARI İZNİ

Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı izni

2 ileti

Seda Kocaoglu [Redacted]
[Redacted]

21 Eylül 2022 08:19

Gökhan Hocam İyi çalışmalar. Ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans Öğrencisi Seda Kocaoglu.İzniniz olursa "Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı"nızı yüksek Lisans tezimde kullanmak istiyorum.Bilgilerinize sunarım.Şimdiden teşekkürler.

Gökhan ÇETİNKAYA [Redacted]
Alıcı: Seda Kocaoglu

21 Eylül 2022 09:31

Merhaba Seda,
Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı'nı tez çalışmada kullanabilirsin. Başarılar dilerim...
Prof. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı
[Redacted]

Gönderen: Seda Kocaoglu [Redacted]

Gönderildi: 21 Eylül 2022 Çarşamba 08:19

Kime: [Redacted]

Konu: Öykü Özeti Değerlendirme Dereceli Puanlama Anahtarı izni

EK 9

ÖZETLEMeye YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ İZNİ

Özetlemeye yönelik tutum ölçeği

Gökhan ÇETİNKAYA

Alıcı: Seda Kocaoglu

2 Nisan 2022 11:50

Merhaba Seda,
Özetlemeye Yönelik Tutum Ölçeği'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz. Başarılar dilerim.
Selamlarımla....

Prof. Dr. Gökhan ÇETİNKAYA
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Gönderen: Seda Kocaoglu

Gönderildi: 2 Nisan 2022 Cumartesi 11:35

Kime:

Konu: Özetlemeye yönelik tutum ölçeği

Gökhan Hocam iyi çalışmalar. Ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans öğrencisi Seda Kocaoglu .Özetlemeye yönelik tutum ölçeğinizi tez çalışmamda kullanmak üzere izninizi istiyorum. Şimdiden teşekkür ederim.İyi günler.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

İsim SOYİSİM :
Doğum Yeri :
Doğum Tarihi :

EĞİTİM DURUMU

Lise Öğrenimi :
Lisans Öğrenimi :
Yüksek Lisans :
Öğrenimi :
Bildiği Yabancı :
Diller

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar

- 1) SCI
- 2) Diğer

b) Bildiriler

- 1) Uluslararası
- 2) Ulusal

c) Katıldığı Projeler

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl:

İLETİŞİM

E-posta Adresi :

ORCID :

